

Interreg

Co-funded by
the European Union

IPA Bulgaria - North Macedonia

ЗАЕДНИЧКИ ТУРИСТИЧКИ ПОНУДИ

за

Североисточниот плански
регион и општините Кустендил
и Невестино

Наслов на документот:	Заеднички туристички понуди за Североисточниот плански регион и општините Кустендил и Невестино
Изработено во рамките на проектот:	„Прекугранична привлечност – паметен туризам во регионот Кустендил – Крива Паланка – Невестино“, финансиран во рамките на Програмата Интеррег VI-A ИПА Бугарија – Северна Македонија 2021–2027.
Одговорна институција за документот:	Центар за развој на Североисточниот плански регион
Изработено од:	Здружение за активен туризам и мобилност „Адвентура“ – Скопје
Датум на изработка	Август 2026

„Оваа публикација е финансирана/кофинансирана од Европската Унија. Нејзината содржина е единствена одговорност на Центарот за развој на Североисточниот плански регион и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија.“

Содржина

ВОВЕД	5
I. АНАЛИЗА НА ПОСТОЈНАТА СОСТОЈБА ВО РЕГИОНОТ	6
1. Опфат и пристап кон анализата	6
2. Дефинирање на потребните податоци и систематизација на достапните податоци	7
3. Туристичка побарувачка и капацитети	10
4. Ресурси, организација на понудата и ограничувања	12
5. Заклучоци за создавање заеднички понуди	14
II. СОЗДАВАЊЕ ПРОФИЛИ НА ТУРИСТИ	18
1. Методологија и заедничка рамка	18
2. Профил 1 — Викенд-посетители од блиските урбани пазари	19
3. Профил 2 — Семејства и посетители со образовни цели	20
4. Профил 3 — Културни, духовни и тематски истражувачи	21
5. Профил 4 — Планинари и љубители на природата	23
6. Профил 5 — Рекреативни велосипедисти и велосипедски клубови	24
7. Профил 6 — Истражувачи на рурални средини и гастрономија	25
8. Профил 7 — Посетители што бараат релаксација и активности со низок интензитет	26
9. Профил 8 — Меѓународни посетители на комбинирано кратко патување	27
10. Примена и валидација на профилите	28
III. РАЗВОЈ НА КРИТЕРИУМИ ЗА СОЗДАВАЊЕ ТУРИСТИЧКА ПОНУДА	31
1. Цел и примена на критериумите	31
2. Критериуми за споредба и приоритизација	32
3. Оценување и избор на двата тематски производа	38
4. Образложение на конечниот тематски избор	40
IV. ЗАЕДНИЧКА ТУРИСТИЧКА ПОНУДА	44

1. ТРИДНЕВНИ ПРЕКУГРАНИЧНИ ПОНУДИ	48
1.1. Култура и духовност преку границата – тридневна програма.....	48
1.2. Осогово и речните предели – тридневна авантуристичка програма ..	53
2. ПЕТДНЕВНИ ПРЕКУГРАНИЧНИ ПОНУДИ	60
2.1. Пет дена култура, духовност и дигитални приказни	61
2.2. Осогово и Струма – петдневна програма за природа и авантура	69
3. ЦЕЛОГОДИШНИ ИНТЕГРИРАНИ СЕЗОНСКИ ПРОИЗВОДИ.....	77
4. ПОВРЗАНОСТ НА ПОНУДИТЕ СО ПРОЕКТНАТА ИНФРАСТРУКТУРА ...	89
КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА.....	90

ВОВЕД

Развојот на интегрирани заеднички туристички понуди е дел од проектот „Прекугранична привлечност – паметен туризам во регионот Кустендил – Крива Паланка – Невестино“ (референтен бр. BGMK0200028), спроведуван преку заедничка иницијатива меѓу Бугарија и Северна Македонија. Проектот има цел да ги преобрази овие општини во одржлива целогодишна туристичка дестинација преку комбинација на физичка инфраструктура и дигитални иновации.

Активноста „Создавање интегрирани заеднички туристички понуди“ резултираше со интегрирано портфолио на програми за културен и авантуристички/планински туризам и дополнителен велосипедски производ. Изработениот документ ги обединува регионалните ресурси, целните пазари и сезонските доживувања во заедничка прекугранична туристичка понуда.

Документот ги претставува изработените туристички понуди и профилите на туристи користени при нивниот развој. Понудите ги поврзуваат ресурсите и доживувањата на Североисточниот плански регион со оние на Кустендил и Невестино.

Понудите беа осмислени земајќи ги предвид ресурсите, услугите, пазарните сегменти, сезоналноста, пристапноста и можностите за поврзување на двете страни во заеднички туристички производи. Особено внимание беше посветено на рамномерната застапеност на локациите и активностите, времетраењето на програмите и економските придобивки за двете страни.

Документот ги анализира постојните туристички ресурси и понуди од двете страни на границата и разработува две заеднички тематски рути: култура и авантуристички/планински туризам. Секоја рута е претставена како тридневна и петдневна програма, во согласност со Анекс А7.

Заедничките понуди се засноваат врз ресурсите и проектните активности на Североисточниот плански регион, Кустендил и Невестино. Интегрираната понуда за сите сезони опфаќа културни, авантуристички/планински и велосипедски производи. Локалната храна, руралните доживувања и релаксацијата ги дополнуваат главните теми.

Понудата беше развиена врз културниот, авантуристичкиот и велосипедскиот потенцијал на општините учеснички, со вклучување на локалните заедници и давателите на туристички услуги во структурата на производот.

I. АНАЛИЗА НА ПОСТОЈНАТА СОСТОЈБА ВО РЕГИОНОТ

1. Опфат и пристап кон анализата

Анализата ги опфати Североисточниот плански регион во Северна Македонија и општините Кустендил и Невестино во Бугарија како функционална прекугранична туристичка дестинација. На македонската страна, територијалниот опфат ги вклучи Куманово, Крива Паланка, Кратово, Ранковце, Старо Нагоричане и Липково. Овие општини беа разгледани во однос на туристичките ресурси, пазарите на посетители, сместувачките и угостителските услуги, транспортните врски и придонесот кон заедничките туристички понуди.

Анализата ја постави основата за развој на две интегрирани тематски понуди: културен туризам и авантуристички/планински туризам, секоја претставена во тридневен и петдневен формат. Велосипедизмот беше разгледан како дополнителна компонента на интегрираната понуда за сите сезони. Локалната гастрономија, руралните доживувања, духовното наследство и релаксацијата беа разгледани според нивниот придонес кон главните теми и целокупното доживување на посетителите.

Географскиот пристап ги надмина административните граници на поединечните општини. Регионот беше разгледан преку поврзаноста меѓу атракциите, центрите за услуги, планинските подрачја, руралните населби и прекуграничните врски. Со овој пристап беше утврдено како поединечните локации придонесуваат кон поврзано патување и како ресурсите на двете земји меѓусебно се дополнуваат во една програма.

Куманово, Кратово и Крива Паланка беа разгледани како центри што ги поврзуваат културните атракции, угостителските услуги и околните природни подрачја. Старо Нагоричане, Ранковце и Липково придонесоа со археолошки, верски, рурални и пејзажни ресурси во поширокиот регионален контекст. На бугарската страна, Кустендил ги обедини урбаното наследство, традициите поврзани со минералните води и пристапот до Осоговските Планини, додека Невестино придонесе со наследството на Кадин мост, пределите на Струма, „Света Ана“ и околната рурална средина.

За овој документ беа систематизирани достапните секундарни податоци од „Анализа на потенцијалните пазарни сегменти во туризмот за Третиот североисточен плански регион“ и „Туристички пазар — регионот Кустендил–Невестино“ (2026). Македонската анализа вклучи временски серии за туризмот за 2019–2025 и податоци за сместувањето за 2024 година. Бугарската анализа содржеше општински показатели за 2022–2025, оцена на туристичките ресурси и сегментација на пазарите на посетители. Заедно, овие материјали ја обезбедија статистичката и квалитативната основа за заедничката анализа.

При прегледот беше направена разлика меѓу националните, регионалните и општинските информации. Националните показатели беа користени за утврдување на поширокиот туристички контекст, додека регионалните и општинските податоци послужија за толкување на побарувачката, сместувачките капацитети и географската распределба на услугите. Разликите во референтните периоди и територијалниот опфат беа задржани при претставувањето на наодите, за показателите да останат поврзани со подрачјата и годините што ги опишуваат.

Туристичката побарувачка беше разгледана преку евидентираниите пристигнувања и ноќевања, односот меѓу домашните и странските посетители, должината на престојот и карактеристиките на утврдените пазарни сегменти. Евидентираната статистика за сместување беше разгледана одделно од потенцијалната побарувачка поврзана со

еднодневни посети, викенд-патувања и излети. Оваа разлика овозможи појасно разбирање и на постојниот пазар на ноќевања и на пошироката публика кон која се насочени интегрираните понуди.

Анализата на ресурсите ја разгледа поврзаноста меѓу привлечноста на локалитетот и неговиот придонес кон програмата за посетителите. Културните и историските локации беа разгледани според тематската поврзаност, интерпретацијата и односот со блиските атракции. Планинските и природните ресурси беа разгледани преку доживувањата што ги овозможуваат, вклучувајќи пешачење, рекреација на отворено, интерпретација на пределите и велосипедизам. Гастрономските и руралните ресурси беа оценети како дополнителни доживувања што ги поврзуваат посетителите со локалните заедници и услуги.

Анализата на услугите ги разгледа сместувањето, исхраната, водењето, транспортот и дигиталната интерпретација како компоненти на туристичкиот производ. Особено внимание беше посветено на концентрацијата на услугите во главните урбани центри и нивната поврзаност со атракциите во помалите населби и руралните подрачја. Добиената програмска структура ги поврза овие центри за услуги со околните локалитети преку дневни маршрути, локални оброци и ноќевања.

Сезоналноста претставуваше посебна димензија на анализата. Културните посети, музеите, духовното наследство и урбаните доживувања обезбедија содржини за различни периоди од годината. Планинските, велосипедските и другите активности на отворено внесоа сезонски варијации поврзани со надморската височина, времето и теренот. Овие разлики го насочија развојот на понудата за сите сезони и вклучувањето активности со понизок интензитет и активности во затворен простор во тематските програми.

Анализата ја опфати и поврзаноста меѓу туристичките понуди и локациите на проектната инфраструктура. Кокино, Калин Камен, Хисарлака и „Света Ана“ беа разгледани во тематската и географската организација на рутите. Нивното вклучување го поврза развојот на туристичките производи со локациите опфатени со проектот и им даде утврдена улога во дневните програми.

Кабинетскиот преглед ги обедини достапните статистички докази, описите на ресурсите и пазарните профили во заедничка аналитичка рамка. Неговите наоди го насочија изборот на двете главни теми, распределбата на активностите преку границата, времетраењето на програмите и нивната сезонска содржина. Завршената анализа на тој начин обезбеди непосредна врска меѓу регионалниот туристички контекст и структурата на интегрираните понуди.

2. Дефинирање на потребните податоци и систематизација на достапните податоци

Рамката на податоци беше организирана околу главните елементи на изработените туристички понуди: целни групи, тематска содржина, географски опфат, сезоналност, времетраење на програмата, места за ноќевање, состав на услугите и пазарно позиционирање. Секоја категорија информации беше поврзана со конкретен аспект на развојот на производите, овозможувајќи анализата да премине од опис на регионалните ресурси кон изработка на интегрирани маршрути.

Квантитативните информации го утврдија контекстот на туристичката активност и сместувачките капацитети. Тие ги вклучија евидентираниите туристи и ноќевања, структурата на домашните и странските посетители, промените со текот на времето и расположливиот капацитет на соби и легла. Овие показатели ја поддржаа оцената на постојната туристичка основа и односот меѓу кратките посети и подолгите престои.

Квалитативните информации ги објаснија карактеристиките на дестинацијата и мотивите на посетителите. Тие вклучија описи на културни и природни атракции, интереси на посетителите, однесување при патување, угостителски услуги, водење, транспортни врски и дигитална интерпретација. Овие информации го поддржаа изборот на доживувањата и нивното распоредување во културните и авантуристичките/планинските програми.

Информациите беа систематизирани во следните групи:

Група податоци	Достапни податоци во анализите	Примена во изработените понуди
Туристичка побарувачка и должина на престој	Туристички пристигнувања, ноќевања, домашни и странски посетители, промени со текот на времето и разлики меѓу териториите.	Го утврдија контекстот на побарувачката за тридневните и петдневните формати и го насочија односот меѓу програмските денови, ноќевањата и прекуграничното патување.
Пазари на посетители и мотивација	Географска, демографска, психографска и бихевиорална сегментација, вклучувајќи културни интереси, рекреација на отворено, семејни патувања и мотиви за краток одмор.	Го насочија обликувањето на профилите на туристи, темпото на програмите, комбинацијата на доживувања и позиционирањето на секоја тематска понуда.
Туристички ресурси и атракции	Културни, археолошки, верски, природни, планински, бањски, рурални и гастрономски ресурси.	Го поддржаа изборот и групирањето на атракциите во поврзани културни и авантуристички/планински рути, со велосипедизам и локални доживувања како дополнителни компоненти.
Сместување и исхрана	Сместувачки капацитети, распределба на угостителските услуги и карактеристики на локалната прехранбена понуда.	Го насочија изборот на места за ноќевање и вклучувањето оброци, дегустации и угостителски доживувања во дневните програми.
Рути, пристапност и транспорт	Постојни маршрути, патни врски, географска поврзаност на атракциите и контекст на прекуграничното патување.	Го насочија редоследот на посетите, користењето на центрите за услуги, трансферите меѓу локациите и организацијата на денот на преминување на границата.
Водичи и локални туристички услуги	Информации за водичи, посредници, туристички организации и разновидноста на локалните доживувања.	Го поддржаа вклучувањето водени посети, интерпретација на наследството и локално обезбедени доживувања во програмската структура.
Сезоналност и интензитет на активностите	Сезонски карактеристики на културните посети, планинската рекреација, велосипедизмот и другите активности на отворено.	Ги насочија сезонските варијации, рамнотежата меѓу содржините во затворен и отворен простор и разграничувањето

		меѓу лесната рекреација и понапорните активности.
Дигитални информации и интерпретација	Информации за дигитални мапи, QR-кодови, виртуелни содржини и улогата на дигиталната промоција во претставувањето на дестинацијата.	Ја утврдија дигиталната интерпретација како дополнителен елемент што ги поврзува атракциите, тематските приказни и информациите за посетителите.
Пазарно позиционирање и придонес кон локалната економија	Квалитативни профили на посетители, индикативни навики на трошење и можности поврзани со угостителството, водењето и локалните производи.	Го насочија позиционирањето на понудите и вклучувањето доживувања што ја поврзуваат потрошувачката на посетителите со локалните бизниси и заедници.
Локации на проектната инфраструктура	Информации за Кокино, Калин Камен, Хисарлака и „Света Ана“ во контекст на проектот.	Ги поврзаа проектните локации со конкретни денови од маршрутите и со културните и авантуристичките/планинските теми.

Достапните информации беа организирани според територијата, показателот, референтниот период и изворот. Оваа структура ја зачува разликата меѓу податоците за Североисточниот плански регион во целина и информациите за поединечни бугарски општини. Регионалните вкупни вредности, општинските показатели и квалитативните описи беа толкувани на соодветното географско ниво.

Временските периоди беа обработени според истиот пристап. Туристичките серии и податоците за сместувањето беа претставени со нивните референтни години, додека квалитативните пазарни информации беа користени за објаснување на карактеристиките на посетителите и потенцијалот на дестинацијата. Така се избегна информациите од различни периоди да се третираат како единствено, еднообразно статистичко набљудување.

При систематизацијата беше направена разлика и меѓу туристичките ресурси, доживувањата на посетителите и придружните услуги. Културен споменик или природен локалитет претставуваше ресурс; водена посета, интерпретативна прошетка или активност на отворено претставуваше соодветно доживување; а сместувањето, оброците и транспортот ја сочинуваа структурата на придружни услуги. Поврзувањето на овие три нивоа овозможи изработените понуди да претставуваат поврзани патувања наместо одделни списоци на атракции.

Профилите на посетители ја обезбедија врската меѓу доказната основа и осмислувањето на програмите. Културните и духовните интереси го насочија изборот на археолошки локалитети, цркви, манастири, музеи и историски урбани подрачја. Мотивите за активности на отворено го насочија вклучувањето на Осогово, Калин Камен, речните предели и рекреативното пешачење. Семејните, гастрономските и интересите за релаксација влијаеја врз темпото и дополнителните содржини на програмите.

Географската организација на податоците ја поддржа распределбата на активностите и ноќевањата од двете страни на границата. Триденевните програми вклучија по едно ноќевање во секоја земја, а петдневните по две на секоја страна. Атракциите и локалните доживувања беа распоредени околу овие места за ноќевање, со прекуграничниот трансфер вклучен во дневниот распоред.

Сезонските информации беа применети во двете варијанти на времетраење. Културната понуда ги комбинираше наследството на отворено со музејска и

интерпретација во затворен простор, додека авантуристичката/планинската понуда вклучи активности со различен интензитет и сезонски карактер. Велосипедизмот беше организиран како дополнителен производ што поврзува избрани локални предели и доживувања во пошироката дестинација.

Изработената рамка ги обедини побарувачката, ресурсите, услугите и мотивите на посетителите во усогласена структура. Таа ја обезбеди аналитичката основа за избор на двете тематски рути и разработка на нивните дневни програми. Добиените понуди ги интегрираат сместувањето, локалната храна, водењето, културната интерпретација и доживувањата на отворено во тридневни и петдневни прекугранични патувања.

3. Туристичка побарувачка и капацитети

Анализата на туристичката побарувачка ги утврди обемот и структурата на евидентираната туристичка активност во Североисточниот плански регион и општините Ќустендил и Невестино. Туристичките пристигнувања, ноќевањата, потеклото на посетителите и сместувачките капацитети беа разгледани заедно со квалитативните пазарни профили. Овие показатели го обезбедија контекстот за развој на програми што ги поврзуваат постојните текови на посетители со поширока понуда на доживувања преку границата.

Североисточниот плански регион комбинира разновидни туристички ресурси со релативно мал обем евидентирани ноќевања. Во македонската анализа беа наведени 22.177 ноќевања во 2025 година, од кои 18.013 од странски и 4.164 од домашни посетители. Странските посетители сочинуваат приближно 81,2% од евидентираните ноќевања, а домашните приближно 18,8%. Овие удели го опишуваат користењето на регистрираното сместување и не ја претставуваат целосната структура на посетителите на атракции, рурални подрачја или рекреативни локалитети.

Во споредба со 14.214 ноќевања евидентирани во 2019 година, бројката за 2025 година претставува зголемување од приближно 56%. Тоа укажува на раст меѓу двете референтни години, иако вкупниот обем остана скроман. Споредбата утврди позитивна промена во евидентираните ноќевања, без да подразбира дека растот бил континуиран во целиот меѓупериод.

Податоците за сместување за 2024 година опфатија 397 соби и 847 легла. Овие бројки обезбедија основа за согледување на обемот на регионалните сместувачки капацитети и нивната улога во повеќедневниот туризам. Нивната употреба во анализата остана одвоена од податоците за побарувачката за 2025 година, бидејќи двете групи показатели се однесуваат на различни години. Податоците за капацитетите го насочија разгледувањето на местата за ноќевање и организацијата на програмите околу воспоставените центри за услуги.

Домашните викенд-посетители, особено оние од Скопје, беа утврдени како важен потенцијален пазар. Нивното значење го надминува сместувањето со ноќевање, бидејќи кратките излети и рекреативните посети не секогаш создаваат регистрирано ноќевање. Затоа културните локалитети, манастирите, природните знаменитости и локалните гастрономски доживувања се насочени кон поширока публика отколку што покажува само статистиката за сместување.

Оваа разлика меѓу евидентираната побарувачка и потенцијалните пазари на посетители влијаеше врз структурата на изработените понуди. Тридневните програми го поврзуваат интересот за краток одмор со две ноќевања и прекугранично доживување. Петдневните програми обезбедуваат пообемна комбинација на културни или авантуристички активности, овозможувајќи им на посетителите подолг престој во дестинацијата и користење услуги на повеќе локации.

За Општина Ќустендил, бугарската анализа наведе 46.687 туристи со ноќевање и 97.483 ноќевања во 2025 година. Односот меѓу овие показатели одговара на просечен престој од приближно 2,09 ноќевања. Оваа состојба обезбеди релевантна основа за пократкиот програмски формат и истовремено ја покажа вредноста на поврзувањето на Ќустендил со дополнителни доживувања во Невестино и Североисточниот плански регион.

Домашниот туризам преовладуваше во евидентираниите ноќевања во Ќустендил. Бугарските посетители остварија 85.158 ноќевања, односно приближно 87,4% од општинскиот вкупен број, додека странските посетители остварија 12.325, односно приближно 12,6%. Ова се разликуваше од структурата во Североисточниот плански регион, каде преовладуваа странските ноќевања. Разликата го насочи разгледувањето на различните пазари на посетители во заедничката прекугранична дестинација.

Невестино евидентираше 1.702 ноќевања во 2025 година. Заедно, Ќустендил и Невестино остварија 99.185 ноќевања. Распределбата ја покажува концентрацијата на евидентираната сместувачка активност во Ќустендил. Придонесот на Невестино кон заедничката понуда беше разгледан и преку неговите атракции, руралниот предел и улогата во дневните маршрути, а не само преку бројот на ноќевања.

Достапните информации за Невестино беа помалку детални од оние за Ќустендил. Затоа уделите на домашните и странските посетители во Ќустендил не беа применети на Невестино. Анализата ја задржа разликата меѓу двете општини, разгледувајќи како нивните различни туристички функции меѓусебно се дополнуваат.

Показател	Територија и период	Вредност
Евидентирани ноќевања	Североисточен плански регион, 2019	14,214
Евидентирани ноќевања	Североисточен плански регион, 2025	22,177
Промена на евидентираните ноќевања	Североисточен плански регион, 2019–2025	Приближно +56%
Ноќевања од домашни туристи	Североисточен плански регион, 2025	4,164
Ноќевања од странски туристи	Североисточен плански регион, 2025	18,013
Удел на домашни / странски ноќевања	Североисточен плански регион, 2025	Приближно 18,8% / 81,2%
Соби / легла	Североисточен плански регион, 2024	397 / 847
Туристи со ноќевање	Општина Ќустендил, 2025	46,687
Евидентирани ноќевања	Општина Ќустендил, 2025	97,483

Просечен престој	Општина Ќустендил, 2025	Приближно 2,09 ноќевања
Ноќевања од домашни туристи	Општина Ќустендил, 2025	85,158
Ноќевања од странски туристи	Општина Ќустендил, 2025	12,325
Евидентирани ноќевања	Општина Невестино, 2025	1,702
Вкупни ноќевања	Ќустендил и Невестино, 2025	99,185

Показателите опишуваат територии со различен географски опфат и туристичка структура. Тие беа користени за утврдување на карактеристиките на секој дел од дестинацијата, а не за непосредно рангирање на успешноста. Анализата ги поврза овие разлики со дополнителните улоги на сместувачките центри, културните атракции, планинските подрачја и руралните локации.

Изработените програми одговараат на овој контекст на побарувачката преку јасно утврдени времетраења, организација на ноќевањата и тематски содржини. Тие ја поврзуваат воспоставената сместувачка улога на Ќустендил со културните и природните ресурси на Невестино и Североисточниот плански регион. На тој начин понудите создаваат структура на производ во која поединечните посети стануваат дел од подолго прекугранично патување.

4. Ресурси, организација на понудата и ограничувања

Анализата утврди разновидна ресурсна основа за културен, духовен, планински, авантуристички и велосипедски туризам. Нејзината главна предност лежи во комбинацијата на различни доживувања во релативно поврзано прекугранично подрачје. Историските градови, археолошките локалитети, манастирите, геолошките знаменитости, планинските предели и руралните средини обезбедуваат препознатливи содржини за двете тематски понуди.

На македонската страна, Куманово, Кратово и Крива Паланка функционираат како главни центри што ги поврзуваат атракциите со угостителските и другите услуги за посетителите. Нивните улоги во програмите се разликуваат според локацијата и тематската содржина. Куманово обезбедува урбан и услужен контекст за посети на околните културни и природни локалитети. Кратово придонесува со препознатлива историска градска средина, а Крива Паланка го поврзува духовното наследство со Осоговското планинско подрачје и продолжувањето на патувањето кон Бугарија.

Културната ресурсна основа ги вклучува Кокино, црквата „Свети Ѓорѓи“ во Старо Нагоричане, мостовите и кулите во Кратово и манастирот „Свети Јоаким Осоговски“. Овие локации поддржуваат различни димензии на интерпретација, вклучувајќи археологија, архитектура, верско наследство и локална историја. Нивната комбинација им дава на културните програми поширока наративна целина од низа неповрзани разгледувања.

Кокино придонесува со археолошкиот предел и неговата интерпретација, додека Старо Нагоричане ги воведува верската уметност и духовното наследство. Историската урбана средина на Кратово нуди можности за поврзување на градителското наследство со локални приказни и храна. Осоговскиот манастир создава врска меѓу културниот идентитет на Крива Паланка и околниот планински предел.

Природната и авантуристичката ресурсна основа ги вклучува Осогово, Калин Камен, Бислимската Клисуреа и Куклица. Овие локации придонесуваат со планинска рекреација,

пешачење, геолошка интерпретација и доживувања на отворено со различен интензитет. Нивното вклучување во програмите го разграничува лесното истражување на природата од изборните специјализирани активности, задржувајќи заедничка авантуристичка/планинска тема.

Локалната храна и руралните доживувања додаваат социјална и економска димензија на двете понуди. Оброците, дегустациите и средбите со локалните домаќини ја поврзуваат интерпретацијата на местата со секојдневните традиции. Во изработената програмска структура, овие доживувања ги дополнуваат главните атракции и ја распределуваат туристичката потрошувачка и надвор од сместувањето и транспортот.

Ќустендил придонесува со комбинација од урбано наследство, традиции поврзани со минералните води и пристап до планински предели. Римските терми, Хисарлака, музеите и галериите ја поддржуваат културната програма, додека Осогово и парковската средина придонесуваат кон авантуристичката понуда. Сместувачката и угостителската улога на општината обезбедува и база за посети на блиските локации.

Невестино придонесува со Кадин мост, пределите покрај Струма, „Света Ана“, селските цркви и руралните средини. Овие ресурси внесуваат поинакво темпо и обем на доживување, особено погодни за културна интерпретација, лесно пешачење и патувања во мали групи. Во заедничките програми, Невестино ги поврзува наследството и пределите со локални оброци и рурални доживувања.

Локациите на проектната инфраструктура беа интегрирани според нивната тематска улога. Кокино е дел од културните маршрути; Калин Камен придонесува кон авантуристичките/планинските програми; Хисарлака ја поврзува културната интерпретација со рекреацијата на отворено; а „Света Ана“ обединува културни, духовни и природни содржини. Оваа поврзаност им дава на проектните локации утврдено место во целокупната понуда.

Анализата утврди и нерамномерна распределба на туристичките услуги. На македонската страна, главните ограничувања се однесуваа на сместувачките капацитети, пристапот до пооддалечени локалитети, сигнализацијата, повеќејазичните информации и физичката пристапност. На бугарската страна, сместувањето и другите услуги беа концентрирани во Ќустендил, додека Невестино и руралните подрачја имаа поограничена услужна основа. Бугарската анализа утврди и ограничен број регистрирани водичи.

Овие наоди ја насочија организацијата на изработените маршрути. Ноќевањата беа концентрирани во главните центри за услуги, а дневните посети ги поврзаа овие центри со околните атракции и помалите населби. Програмите вклучија трансфери, оброци и периоди за одмор како дел од доживувањето на посетителите, поврзувајќи ги расеаните ресурси во утврден дневен распоред.

Анализата направи разлика меѓу интензитетот на активностите и физичката пристапност. Кратка прошетка или прошетка со низок интензитет не обезбедува нужно исти услови за пристап како посета на градски музеј или излет со возило. Затоа програмите опишуваат различни облици на учество и ги разграничуваат лесните културни и природни доживувања од понапорните активности на отворено.

Сезоналноста беше разгледана низ целата ресурсна основа. Културните посети, музеите, галериите и духовното наследство обезбедуваат содржини во голем дел од годината. Планинските, велосипедските и авантуристичките активности внесуваат поголема зависност од времето, надморската височина и теренот. Интегрираната понуда ги одразува овие разлики преку сезонски комбинации на доживувања на отворено, интерпретација во затворен простор и активности со понизок интензитет.

Дигиталната интерпретација беше вклучена како дополнителен слој што ги поврзува атракциите и тематските приказни. Нејзината улога во структурата на производот го

поддржува претставувањето на културните и природните ресурси заедно со водењето и конвенционалните информации за посетителите. Таа придонесува кон заедничкиот наратив на дестинацијата, без да го замени непосредното доживување на местата и локалните услуги.

Завршената организација на понудата ги обединува предностите на секоја територија, одразувајќи ги нивните различни услужни капацитети и средини за посетители. Резултатот е поврзано портфолио во кое градовите, руралните подрачја и проектните локации придонесуваат кон препознатливи културни и авантуристички/планински патувања.

5. Заклучоци за создавање заеднички понуди

Анализата утврди дека прекуграничното подрачје располага со комплементарна комбинација на културно наследство, планински предели, рурални доживувања и туристички услуги. Неговата најголема можност за развој на производи беше препознаена во поврзувањето на овие ресурси преку заеднички теми и координирани маршрути. Изработените понуди ја преточуваат оваа комбинација во два главни туристички производи: култура и авантуристички/планински туризам, секој претставен во тридневен и петдневен формат.

Избор на двете главни теми

Културата и авантуристичкиот/планинскиот туризам беа избрани бидејќи поврзуваат ресурси од двете страни на границата и обезбедуваат јасна основа за различни доживувања на посетителите. Културната понуда обединува археолошки локалитети, историски градови, верско наследство, музеи и локални традиции. Авантуристичката /планинската понуда ги комбинира Осогово, геолошките предели, рекреативното пешачење и другите доживувања на отворено.

Двете теми обезбедуваат различни причини за посета на дестинацијата, споделувајќи сместувачки центри, транспортни врски и дополнителни услуги. Така се создава поврзано портфолио со доволна разновидност за различни интереси на посетителите. Велосипедизмот е третата компонента на интегрираната понуда, додека гастрономијата, руралните средби и релаксацијата ги збогатуваат главните програми.

Заокружување на тридневните и петдневните формати

Секоја тематска понуда беше развиена во две варијанти на времетраење. Тридневните програми обезбедуваат компактно прекугранично доживување со две ноќевања, по едно во секоја земја. Нивната структура поврзува ограничена низа главни доживувања со комбиниран ден за трансфер, создавајќи јасно дефиниран производ за краток одмор.

Петдневните програми го прошируваат тематското патување со дополнителни локалитети, повеќе време за интерпретација и поширока комбинација на локални доживувања. Тие вклучуваат четири ноќевања, по две од секоја страна на границата. Дополнителното времетраење овозможува попостепено движење меѓу локациите и поширока географска распределба на посетите.

Двата формата остануваат поврзани верзии на истите тематски производи. Нивниот заеднички идентитет поддржува доследен наратив на дестинацијата, додека различното времетраење одговара на посетители со различно расположливо време и патнички претпочитања. Програмската структура јасно ги разликува деновите на патување од ноќевањата.

Интеграција на преку граничното доживување

Прекуграничната димензија беше вклучена во содржината и редоследот на програмите. Секоја понуда ги поврзува атракциите преку заедничка тема, со доживувања и услуги од двете страни. Прекуграничниот трансфер е дел од патувањето меѓу поврзани дестинации, наместо одделен административен елемент во маршрутата.

Територијалната рамнотежа беше изразена преку ноќевањата, посетите, локалните оброци и тематските придонеси. Програмите ги препознаваат различните улоги на секоја територија, обезбедувајќи им на двете страни суштинско место во доживувањето на посетителите. Затоа културните и природните атракции се поврзани со услугите и локалните средини што им даваат контекст.

Овој пристап воспостави заеднички туристички производ што ги надминува одделните понуди на поединечните општини. Вредноста на заедничката понуда лежи во комбинацијата на места и доживувања со кои посетителите се среќаваат во текот на целото патување.

Примена на наодите за побарувачката и капацитетите

Анализата на побарувачката ги насочи времетраењето, позиционирањето и организацијата на понудите. Важноста на интересот за кратки одмори и евидентираниот просечен престој во Кустендил обезбедија контекст за тридневниот формат. Петдневните варијанти создадоа подолга структура на производ што поврзува повеќе дестинации и го проширува опсегот на доживувања во едно патување.

Разликите во составот на евидентираниите ноќевања беа одразени при разгледувањето на пазарите на посетители. Домашните и регионалните патници, културните посетители, љубителите на активности на отворено и меѓународните посетители што веќе патуваат во поширокото подрачје беа поврзани со соодветни програмски содржини.

Сместувачките капацитети и распределбата на услугите го насочија користењето на главните центри како бази за ноќевање. Помалите населби и руралните локации беа интегрирани преку посети, оброци и тематски доживувања. Оваа структура ја поврзува практичната улога на центрите за услуги со поширокиот географски опсег на атракциите.

Поврзаност со проектната инфраструктура

Кокино, Калин Камен, Хисарлака и „Света Ана“ беа вклучени во конкретни денови од маршрутите и тематски доживувања. Нивното вклучување воспоставува непосредна врска меѓу туристичките производи и локациите на проектната инфраструктура.

Улогата на секоја локација беше дефинирана според доживувањето што го нуди. Кокино обезбедува археолошка интерпретација; Калин Камен воведува планински и авантуристички содржини; Хисарлака го поврзува наследството со парковската рекреација; а „Света Ана“ обединува духовни, културни и природни елементи. Овие локации функционираат како делови од целосни програми, а не како изолирани проектни резултати.

Сезонска организација на интегрираната понуда

Изработеното портфолио содржи сезонски варијации во заедничка тематска структура. Културните програми го комбинираат наследството на отворено со музеи и

интерпретација во затворен простор. Авантуристичките/планинските програми вклучуваат активности со различен интензитет, при што доживувањата на пониска надморска височина и полесните активности ја дополнуваат планинската содржина.

Велосипедизмот придонесува со дополнителен начин на доживување на пределот и поврзување на локалните дестинации. Неговата сезонска улога е интегрирана со пошироката културна и авантуристичка содржина, задржувајќи го идентитетот на понудата од три производа.

Цело сезонскиот карактер на портфолиото, според тоа, се изразува преку разновидни доживувања во текот на годината. Темите остануваат доследни, додека односот меѓу активностите ги одразува сезонските карактеристики на дестинацијата.

Вклучување на локалните услуги и заедници

Изработените програми вклучуваат локална храна, водење, интерпретација и рурални средби покрај главните атракции. Овие елементи го поврзуваат доживувањето на посетителите со луѓето и услугите во дестинацијата.

Локалните оброци и дегустации обезбедуваат место за регионалните прехранбени традиции во програмите. Водењето и интерпретацијата ги поврзуваат локалитетите со локалното знаење и приказните. Руралните доживувања ја прошируваат маршрутата надвор од главните урбани центри и додаваат содржини поврзани со помалите населби.

Добиената структура на производот создава можности за туристичка потрошувачка кај повеќе видови локални услуги. Овие можности се вградени во дневните програми преку комбинација на сместување, оброци, посети и доживувања.

Јасна организација на доживувањето на посетителите

Секоја маршрута утврдува редослед на посети, трансфери, оброци и ноќевања. Програмите ја разграничуваат главната тематска содржина од изборните активности и ги утврдуваат разликите во темпото и интензитетот.

Културната понуда обезбедува време за интерпретација, водени посети и локални доживувања. Авантуристичката / планинската понуда ја комбинира физичката активност со одмор, трансфери и алтернативи со понизок интензитет. Оваа организација му дава јасен карактер на секој производ и му овозможува на посетителот да ја разбере природата на патувањето.

Описите на програмите ја утврдуваат и поврзаноста меѓу поединечните атракции и целокупното доживување. Секој ден придонесува кон заедничката тема, додека преминот меѓу деновите ги поврзува различните делови на прекуграничната дестинација.

Конечна структура на заедничката понуда

Изработеното портфолио се состои од две главни тематски понуди, секоја со тридневна и петдневна програма, поддржани со интегрирана велосипедска компонента. Културната интерпретација, авантурата и планинските доживувања го сочинуваат јадрото, додека локалната храна, руралниот живот и релаксацијата обезбедуваат дополнителни содржини.

Анализата, профилите на туристи, критериумите за избор и осмислувањето на маршрутите формираат поврзана низа во документот. Регионалните податоци го насочија изборот на темите; профилите на посетители ги насочија доживувањата и темпото; а критериумите ја насочија организацијата и изборот на производите.

Добиената заедничка понуда обезбедува дефинирана структура на туристички производи за Североисточниот плански регион, Кустендил и Невестино. Таа ги поврзува нивните поединечни ресурси во заеднички идентитет на дестинацијата и претставува целосно разработени прекугранични патувања со јасно времетраење, тематска содржина, организација на ноќевањата и сезонски варијации.

II. СОЗДАВАЊЕ ПРОФИЛИ НА ТУРИСТИ

1. Методологија и заедничка рамка

Профилите на туристи беа развиени со комбинирање на географските, демографските, психографските и бихевиоралните карактеристики утврдени во анализите за Североисточниот плански регион и општините Кустендил и Невестино. Целта беше карактеристиките на потенцијалните посетители да се поврзат со содржината, времетраењето и организацијата на изработените заеднички туристички понуди.

Македонската анализа утврди сегменти на културен, верски, активен, геолошки и научен, рурален и гастрономски, како и викенд-туризам. Бугарската анализа ги групираше посетителите во шест главни сегменти: викенд-посетители за спа, култура и природа; активни посетители и велосипедисти; семејни посетители со образовни интереси; културно-историски посетители; посетители што бараат релаксација и доживувања со низок интензитет; и меѓународни посетители на комбинирани кратки престои.

Овие класификации беа обединети во заедничка рамка што ја одразува прекуграничната дестинација. Сличните мотиви беа групирани, а разликите што влијаат врз осмислувањето на програмите беа задржани. Културните и духовните интереси беа разгледани во заеднички профил поради нивната поврзаност со интерпретацијата на наследството и верските локалитети. Велосипедизмот беше третиран одделно од планинарењето и општата рекреација на отворено, бидејќи бара посебна опрема, рути и транспортна организација.

За заедничките понуди беа развиени осум профили. Тие ги опишуваат главните интереси на посетителите кон кои се насочени културните и авантуристичките/планинските програми и дополнителните велосипедски, гастрономски и релаксирачки доживувања. Профилите функционираат како категории за развој на производи, а не како меѓусебно исклучиви групи. Посетител со првенствен интерес за култура може да ја цени и локалната храна, лесното пешачење или релаксацијата со минерална вода.

Секој профил беше организиран околу заедничка група карактеристики:

Димензија на профилот	Разгледана содржина	Примена во заедничките понуди
Географско потекло	Домашни, соседни и пошироки меѓународни пазари; близина до дестинацијата; поврзаност со постојните патнички рути.	Го насочи позиционирањето на кратките одмори, прекуграничните патувања и програмите што се дел од подолги регионални патувања.
Демографски и групни карактеристики	Индикативна возраст, состав на домаќинството, парови, семејства, пријатели, клубови и организирани групи.	Го насочи темпото на програмата, групното доживување и рамнотежата меѓу водените активности и слободното време.
Главни мотиви	Култура, духовност, природа, физичка активност, учење, локална храна, релаксација и откривање.	Го поврзаа секој профил со главните теми и дополнителните доживувања.

Однесување при патување и резервирање	Период на планирање, користење посредници, претпочитани информации и споредување програми.	Го насочи претставувањето на понудите и утврдувањето на комуникациските канали.
Очекувања од услугите	Сместување, оброци, водење, интерпретација, транспорт и специјализирана поддршка.	Го насочија составот на програмата и придружните услуги.
Интензитет на активностите и пристап	Физички напор, терен, одмор, услови за пешачење и различни потреби за учество.	Го насочија разграничувањето меѓу културните посети, лесната рекреација и понапорните активности.
Времетраење и сезоналност	Расположливо време за патување, тридневни и петдневни формати и сезонски интереси.	Ги насочија варијантите на времетраење и сезонската комбинација на доживувања.

Профилите претставуваа аналитички синтези на достапните материјали. Индикативната возраст беше користена за опишување на општите пазарни карактеристики, додека мотивацијата, физичката способност и патничките претпочитања обезбедија непосредна врска со програмската содржина. Затоа возраста не беше третирана како фиксен услов за учество.

Анализата направи разлика и меѓу пазарната ориентација и измерената побарувачка. Процентите на маркетиншкиот фокус во бугарската анализа не беа толкувани како реални удели на посетители и не беа применети врз целата прекугранична дестинација. Слично, квалитативните описи на викенд-пазарите и излетничките пазари беа разгледани одделно од евидентираната статистика за ноќевања.

Изработената рамка го поврза секој профил со релевантни локации, доживувања и комуникациски канали. Таа обезбеди усогласена основа за избор на теми, организација на дневни маршрути и претставување на заедничките понуди.

2. Профил 1 — Викенд-посетители од блиските урбани пазари

Потекло и состав

Овој профил ги опфаќа посетителите од Скопје и другите македонски урбани центри, Софија и Западна Бугарија, како и блиските погранични подрачја. Вклучува парови, групи пријатели и помали семејни групи што бараат краток одмор на прифатливо патно растојание. Индикативната возраст од 25 до 55 години опишува широка публика чии одлуки за патување зависат од работните обврски, расположливото слободно време и лесниот пристап.

Близината е определувачка карактеристика на овој сегмент. Посетителите го познаваат поширокиот регион, но може да имаат ограничени сознанија за комбинацијата на доживувања достапни преку границата. Интегрираната понуда ги поврзува поединечните места во посодржаен краток одмор.

Мотиви и претпочитани доживувања

Главниот мотив е привремена промена на секојдневната рутина преку комбинација на култура, локална храна, природа и релаксација. Овој профил ја цени разновидноста во компактна маршрута: посета на наследство, градска прошетка, локален оброк и време во природна средина можат да придонесат кон истото патување.

Привлечноста на прекуграничната програма лежи во можноста да се доживеат две соседни земји во едно патување. Разликите во локалните приказни, храната и средините обезбедуваат разновидност, додека географската близина ја прави дестинацијата релевантна за пазарот на кратки одмори.

Однесување при патување и очекувања од услугите

Кратките периоди на планирање, споредувањето на цените и удобниот пристап се карактеристични за овој профил. Посетителите ја оценуваат вкупната вредност на патувањето преку комбинацијата на сместување, доживувања, време на патување и леснотија на организацијата. Јасните описи на програмите им помагаат да разберат што е вклучено и како патувањето се вклопува во нивното расположливо време.

Важно е урамнотежено темпо. Доживувањето на посетителите комбинира структурирани активности со оброци, паузи и одредено лично време. Изработените програми го одразуваат тоа преку утврдени дневни распореди и места за ноќевање, наместо голем број неповрзани посети.

Примена во заедничките понуди

Тридневната културна програма има најсилна поврзаност со овој профил. Таа комбинира наследство, локална храна и прекугранично патување со две ноќевања. Петдневната верзија е наменета за посетители со дополнителни слободни денови или подолг одмор и го проширува истото тематско доживување.

Релаксацијата и лесните активности во природа ја дополнуваат културната содржина. Програмите ги поврзуваат интересите на посетителите од блиските урбани средини со Кокино, Кратово, Крива Паланка, Ќустендил и Невестино преку разновидно, но поврзано патување.

Комуникација и пазарно позиционирање

Утврдените канали ги вклучуваат социјалните медиуми, локалните туристички агенции и партнерите за сместување. Пазарното позиционирање се заснова врз лесно достапен регионален одмор што обединува култура, вкусови и предели. Главната вредност е целокупното доживување на краткиот одмор, а не некоја поединечна атракција.

3. Профил 2 — Семејства и посетители со образовни цели

Потекло и состав

Овој профил вклучува домашни и регионални семејства што патуваат со деца и, како посебна подгрупа, организирани училишни и образовни групи. Македонската анализа ги опишува родителите претежно во индикативната возраст од 30 до 50 години. Взраста на децата, составот на групата и целта на посетата непосредно влијаат врз организацијата на доживувањето отколку взраста на возрасните придружници.

Семејното патување ги комбинира претпочитањата на различните членови на домаќинството. Образовните групи имаат построкурирана цел, со поголем акцент врз резултатите од учењето, групното движење и заедничките активности. Профилот ги задржува овие разлики, препознавајќи го заедничкиот интерес за разбирлива и интересна интерпретација.

Мотиви и претпочитани доживувања

Семејствата се мотивирани од заедничкото време, откривањето и активностите што го спојуваат уживањето со учењето. Посетителите со образовни цели особено се заинтересирани за места каде историјата, природата и локалната култура можат да се објаснат преку непосредно набљудување.

Кокино, Куклица, музеите, Хисарлака и Кадин мост обезбедуваат различни форми на образовна содржина. Археолошките предели отвораат прашања за минатото; геолошките локалитети поддржуваат разговор за природните процеси; а историските градби ја поврзуваат архитектурата со локалните приказни. Овие доживувања овозможуваат културните и природните теми да бидат претставени во исто патување.

Однесување при патување и очекувања од услугите

Предвидливите распореди, подносливите трансфери, оброците и редовните паузи се суштински за овој профил. Семејствата ја оценуваат вредноста преку квалитетот на заедничкото доживување и соодветноста на активностите за децата. Образовните групи дополнително ги нагласуваат организираното движење и јасната интерпретација.

Програмите одговараат на овие карактеристики преку активности соодветни на возраста, комбинација на доживувања во затворен и отворен простор и разграничување меѓу лесната рекреација и понапорните активности. Времето за одмор е дел од програмската структура.

Примена во заедничките понуди

Културните програми ја обезбедуваат главната рамка за учество на семејства и образовни групи. Избраните природни доживувања во авантуристичката/планинската понуда го прошируваат опсегот на содржини за групи заинтересирани за учење на отворено.

Тридневниот формат обезбедува компактна низа откритија, додека петдневниот овозможува повеќе време за интерпретација и разновидни доживувања. Семејните и образовните содржини се интегрирани во главните теми, наместо да бидат претставени како дополнителна самостојна понуда.

Комуникација и пазарно позиционирање

Релевантните канали ги вклучуваат училиштата, образовните институции, семејните заедници и туристичките агенции. Позиционирањето го нагласува учењето преку патување и заедничкото откривање на историјата и природата. Јасните описи на доживувањето, дневното темпо и интензитетот на активностите ја поддржуваат поврзаноста на профилот со понудите.

4. Профил 3 — Културни, духовни и тематски истражувачи

Потекло и состав

Овој профил вклучува посетители од Северна Македонија, Бугарија, Србија и пошироките европски пазари. Опфаќа парови, самостојни патници, културни здруженија, верски групи и организирани тури. Македонската анализа утврдува

индикативна возраст од 35 до 70 години за културните посетители и над 40 години за верскиот сегмент.

Профилот вклучува различни нивоа на претходно знаење. Некои посетители бараат општ вовед во регионот, додека други патуваат со конкретен интерес за археологија, верска уметност, историска архитектура или локални традиции. Овие интереси се поврзани со претпочитање содржајна интерпретација и поврзано тематско патување.

Мотиви и претпочитани доживувања

Главните мотиви се наследството, историјата, духовноста и автентичното разбирање на местото. Посетителите ја ценат поврзаноста меѓу локалитетот и неговиот поширок историски, општествен или верски контекст.

Културната понуда ги поврзува Кокино, Старо Нагоричане, Кратово, Осоговскиот манастир, Ќустендил и Невестино. Овие локации обезбедуваат комплементарни наративи: археолошки предели, верска уметност, историски урбани средини, духовно наследство и локални традиции.

Посетителите со духовни интереси особено ги ценат атмосферата и значењето на верските локации. Културните посетители може да им пристапат на истите локалитети преку архитектурата, уметноста или историјата. Програмата ги опфаќа двете перспективи во заедничка рута.

Однесување при патување и очекувања од услугите

Овој профил ги цени стручните водичи, разбирливата интерпретација и доволното време на важните локалитети. Квалитетот на објаснувањето често придонесува кон доживувањето на посетителите исто колку и бројот на вклучени локации.

Повеќејазичната интерпретација е релевантна за меѓународните групи, додека верските посетители и посетителите со специјализирани интереси имаат поконкретни очекувања за содржината. Програмите ги поврзуваат главните посети со локални оброци, градски прошетки и периоди за одмор, создавајќи континуирано доживување.

Примена во заедничките понуди

И тридневната и петдневната културна програма непосредно се насочени кон овој профил. Пократката верзија ги претставува главните прекугранични врски на наследството, додека подолгата обезбедува поголема длабочина и поширок опсег на посети.

Геотуристите и посетителите со научни интереси претставуваат сродна специјализирана подгрупа. Кокино, Куклица и кратовските предели ги поврзуваат археолошката, геолошката и пејзажната интерпретација. Овие интереси се преклопуваат и со понудата заснована врз природата.

Комуникација и пазарно позиционирање

Утврдените канали ги вклучуваат културните и верските здруженија, специјализираните агенции, музеите и образовните мрежи. Позиционирањето ги нагласува поврзаните приказни преку границата и комбинацијата на јасно определени теми со локални доживувања.

5. Профил 4 — Планинари и љубители на природата

Потекло и состав

Овој профил ги опфаќа домашните и регионалните посетители, планинарските клубови, групите пријатели и европските патници заинтересирани за природата. Македонската анализа утврдува индикативна возраст од 20 до 55 години, иако физичката способност, искуството и претпочитаниот интензитет се порелевантни за изборот на активности отколку самата возраст.

Профилот ги разликува рекреативните учесници од посетителите навикнати на понапорни активности на отворено. Двете групи споделуваат интерес за пределите и времето надвор од урбаните средини, но се разликуваат во очекувањата за напорот, растојанието и техничките предизвици.

Мотиви и претпочитани доживувања

Главните мотиви вклучуваат физичка активност, планински пејзажи, фотографирање на природата и истражување помалку познати предели. За рекреативните посетители, уживањето често е поврзано со поднослива прошетка и престој во привлечна средина. Поискусните учесници посилно ги нагласуваат подолготрајната активност и карактерот на теренот.

Осогово, Калин Камен, Бислимската Клисуре и пределите околу Невестино ги обезбедуваат главните врски со овој профил. Геолошката интерпретација во Куклица додава разновидност на авантуристичката/планинската тема и ја поврзува рекреацијата на отворено со разбирањето на пределот.

Однесување при патување и очекувања од услугите

Интензитетот на активностите, сезоната и теренот се клучни при одлучувањето за патување. Посетителите ги споредуваат програмите според природата на доживувањето, односот меѓу активното време и трансферите и достапноста на соодветна поддршка.

Изработените програми го разграничуваат воденото рекреативно пешачење од изборните специјализирани активности. Одморот, оброците и ноќевањата се интегрирани во дневниот распоред, давајќи му на патувањето структура што ја надминува поединечната активност на отворено.

Примена во заедничките понуди

Тридневната авантуристичка/планинска програма обезбедува компактна комбинација на Калин Камен, Хисарлака и Невестино. Петдневната верзија го проширува доживувањето преку дополнителни предели и пошироко движење низ дестинацијата.

Сезонските алтернативи го зачувуваат природниот идентитет на понудата, овозможувајќи различни нивоа на активност. Полесните парковски и пејзажни доживувања ја дополнуваат планинската содржина и обезбедуваат посебна форма на учество во истиот тематски производ.

Комуникација и пазарно позиционирање

Релевантните канали ги вклучуваат планинарските клубови, агенциите за активен туризам, специјализираните дигитални платформи и препораките во заедниците на љубители на активности на отворено. Позиционирањето се заснова врз разновидноста на пределите и доживувањето на планинско и природно патување преку границата.

6. Профил 5 — Рекреативни велосипедисти и велосипедски клубови

Потекло и состав

Овој профил вклучува велосипедски клубови, групи пријатели и индивидуални активни туристи од блиските и избрани меѓународни пазари. Беше развиен врз сегментите на активен туризам утврдени во двете анализи.

Велосипедската способност, претпочитаниот терен и типот велосипед се главните карактеристики на разграничување. Рекреативните велосипедисти, корисниците на планински велосипеди и клупските учесници можат да споделуваат интерес за дестинацијата, а притоа да бараат различни карактеристики на етапите и нивоа на поддршка.

Мотиви и претпочитани доживувања

Велосипедистите се мотивирани од активното истражување, разновидноста на пределите и можноста за поврзување на местата преку движење. Велосипедското доживување ја вклучува самата рута, како и застанувањата, локалната храна и контактот со дестинацијата.

Регионалниот контекст комбинира урбани периферии, рурални средини, планински подрачја и крајречни предели. Оваа разновидност ја обезбедува основата за велосипедска компонента што ги дополнува културните и авантуристичките/планинските производи.

Однесување при патување и очекувања од услугите

Карактеристиките на рутата и практичната организација имаат голема улога во оценувањето на велосипедско патување. Затоа рамката на профилот ги вклучува техничката тежина, опремата, транспортот на велосипеди, чувањето, сервисирањето и организацијата на багажот.

Прекуграничното патување беше организирано околу локални велосипедски етапи и трансфери со возило меѓу дестинациите. Така се одвојува доживувањето на возење по избрани рути од практичното преместување на учесниците и велосипедите низ поширокото подрачје.

Примена во заедничките понуди

Велосипедизмот претставува дополнителна компонента на целогодишната интегрирана понуда. Неговата поврзаност со културата се изразува преку посети и интерпретација во текот на патувањето, додека поврзаноста со авантуристичкиот/планинскиот туризам лежи во физичката активност и истражувањето на пределите.

Етапите со различен интензитет обезбедуваат рамка за различните претпочитања на велосипедистите. Локалните оброци, паузите за одмор и културните посети додаваат разновидност на велосипедското доживување, без да го менуваат неговиот активен карактер.

Комуникација и пазарно позиционирање

Утврдените канали ги вклучуваат велосипедските клубови, организаторите на активни одмори и специјализираните заедници. Позиционирањето го нагласува прекуграничното истражување преку избрани локални етапи, поддржано со поширокиот опсег на културни и природни доживувања во дестинацијата.

7. Профил 6 — Истражувачи на рурални средини и гастрономија

Потекло и состав

Овој профил вклучува парови и мали групи од Северна Македонија, Бугарија и Србија, како и меѓународни посетители заинтересирани за локални доживувања. Македонската анализа утврдува индикативна возраст од 30 до 65 години.

Профилот се определува првенствено според интересот за храна, традиции и интеракција со домаќините. Посетителите можат да им пристапат на овие доживувања како главен мотив за патување или како важно дополнување на културните патувања и патувањата во природа.

Мотиви и претпочитани доживувања

Главните мотиви вклучуваат локална кујна, сезонски производи, занаети и разбирање на секојдневниот живот. Храната се вреднува во однос на средината, подготовката и поврзаноста со локалните традиции.

Руралните средби додаваат лична димензија на дестинацијата. Оброк, дегустација или разговор со домаќин го поврзува посетителот со општествениот контекст на местата вклучени во програмата. Овие доживувања обезбедуваат и промена на темпото меѓу посетите на наследството или активностите на отворено.

Однесување при патување и очекувања од услугите

Овој профил ги цени автентичноста, квалитетот и јасните информации за доживувањето. Помалите групи ја поддржуваат интеракцијата и овозможуваат поголемо внимание на локалните приказни и прехранбените традиции.

Прехранбените претпочитања и сезонскиот карактер на производите се дел од услужниот контекст на профилот. Програмската структура ги поврзува гастрономските доживувања со рутата и другите дневни активности, давајќи им утврдена улога наместо оброците да ги третира само како практични паузи.

Примена во заедничките понуди

Оброците, дегустациите и руралните средби беа вклучени во тридневните и петдневните културни и авантуристички/планински програми. Тие ги поврзуваат главните теми со локалната економија и го прошируваат опсегот на доживувања во помалите населби.

Во културната понуда, храната и руралните традиции ја дополнуваат интерпретацијата на наследството. Во авантуристичката/планинската понуда, локалните оброци и средбите со домаќините обезбедуваат социјална компонента покрај пределите и физичката активност.

Комуникација и пазарно позиционирање

Релевантните канали ги вклучуваат локалните производители, кулинарските заедници, туристичките агенции и партнерите за сместување. Позиционирањето се заснова врз откривање на дестинацијата преку нејзината храна, домаќини и традиции, како дел од целосно прекугранично патување.

8. Профил 7 — Посетители што бараат релаксација и активности со низок интензитет

Потекло и состав

Овој профил вклучува парови, повозрасни посетители и луѓе што претпочитаат побавно темпо, претежно од домашните и блиските прекугранични пазари. Тој не се определува исклучиво според возраста. Физичката способност, потребата за одмор, претпочитаниот интензитет на активности и условите за пристап имаат непосредно влијание врз доживувањето на посетителите.

Некои посетители во овој профил бараат мирен културен одмор, додека други посилно ги нагласуваат релаксацијата со минерална вода и лесните природни доживувања. Нивната заедничка желба е програма со подносливо движење и доволно време на секоја локација.

Мотиви и претпочитани доживувања

Главните мотиви се одмор, удобност и уживање во привлечна околина без продолжен физички напор. Кратките културни посети, лесните градски прошетки, локалната храна и релаксацијата ја обезбедуваат главната содржина.

Идентитетот на Кустендил поврзан со минералната вода и релаксацијата е особено релевантен за овој профил. Тој ги дополнува доживувањата на наследството и природата во другите делови на дестинацијата и додава поинаков ритам на прекуграничното патување.

Однесување при патување и очекувања од услугите

Удобното сместување, подносливите трансфери и редовните паузи се главни очекувања. Посетителите ги ценат јасните описи на условите за пешачење и обемот на движење што го вклучува програмата.

Активностите со низок интензитет и физичката пристапност беа третираны како поврзани, но различни аспекти. Лесната маршрута сама по себе не ја опишува пристапноста на секој влез, патека или возило. Рамката на профилот ја задржува оваа разлика при опишувањето на потребите за учество.

Туристичката понуда останува одвоена и од медицинскиот третман и рехабилитацијата. Релаксацијата е претставена како дел од доживувањето на посетителите, а не како терапевтски исход.

Примена во заедничките понуди

Културните програми ја обезбедуваат главната поврзаност со овој профил. Нивните содржини поврзани со наследството, локалните оброци и изборните доживувања за релаксација поддржуваат побавна форма на патување.

Тридневниот формат нуди компактен културен одмор, додека петдневниот обезбедува повеќе време за разновидни доживувања во дестинацијата. Полесните природни и парковски активности ја дополнуваат културната содржина.

Комуникација и пазарно позиционирање

Релевантните канали ги вклучуваат партнерите за сместување и релаксација, туристичките агенции и здруженијата на посетители. Позиционирањето го нагласува културното откривање со удобно темпо, поддржано со локално гостопримство и можности за одмор.

9. Профил 8 — Меѓународни посетители на комбинирано кратко патување

Потекло и состав

Овој профил вклучува странски посетители што веќе патуваат низ Бугарија, Северна Македонија или поширокиот Балкан. Опфаќа самостојни патници, парови и мали организирани групи што комбинираат повеќе дестинации во едно патување.

Скопје и Софија обезбедуваат релевантни географски референтни точки за пристигнување, заминување или поврзување со пошироко патување. Прекуграничната понуда му дава на овој профил утврдено регионално доживување меѓу поголемите дестинации.

Мотиви и претпочитани доживувања

Главниот мотив е откривање помалку познати места преку комбинација на наследство, предели и локални средби. Посетителите ги привлекуваат доживувања што додаваат длабочина и разновидност на поширока балканска маршрута.

Заедничката понуда поврзува две земји преку заедничка програма, задржувајќи го посебниот карактер на секоја територија. Локалните приказни, историските места, планинските средини и гастрономските доживувања ја обезбедуваат содржината преку која се изразува таа различност.

Однесување при патување и очекувања од услугите

Меѓународните посетители ги споредуваат описите на програмите, рецензиите, патните врски и условите за резервација. Јасните информации се особено важни кога дестинацијата е помалку позната, а патувањето вклучува преминување граница.

Англискиот или друг договорен јазик е дел од комуникацискиот контекст. Трансферите, местата за ноќевање, вклучените доживувања и поврзаноста со натамошното патување се клучни елементи при оценувањето на понудата.

Координираната програма го намалува бројот на одделни договори потребни за посета на повеќе општини. Затоа изработената структура на маршрутата обезбедува особена вредност за посетители што ја вклопуваат дестинацијата во подолго патување.

Примена во заедничките понуди

И културните и авантуристичките/планинските програми се насочени кон овој профил. Тридневниот формат обезбедува компактна регионална компонента, додека петдневниот поддржува пообемно прекугранично доживување.

Културната понуда го претставува регионот преку археологија, историски градови и духовно наследство. Авантуристичката/планинската понуда обезбедува алтернатива заснована врз пределите за посетители чие пошироко патување вклучува активни доживувања.

Комуникација и пазарно позиционирање

Утврдените канали ги вклучуваат рецептивните туроператори, хотелите, тематските патнички платформи и агенциските партнерства. Позиционирањето се заснова врз јасно организирано патување низ две соседни земји, комбинирајќи локални доживувања со поврзана рута и утврдено времетраење.

10. Примена и валидација на профилите

Примена во изработените туристички производи

Осумте профили беа применети при изборот на теми, времетраењето, темпото и сезонската содржина на програмите. Нивната улога беше да ја поврзат регионалната ресурсна основа со доживувањата што ги ценат различните посетители.

Блиските урбани пазари, семејствата и културните истражувачи ги насочија културните програми. Планинарите и љубителите на природата ги насочија авантуристичките/планинските програми. Велосипедските интереси беа опфатени преку дополнителниот велосипедски производ, додека гастрономските и интересите за релаксација ги збогатија главните маршрути.

Меѓународните посетители беа земени предвид во двете теми, бидејќи нивната посебна карактеристика е поврзаноста меѓу прекуграничната понуда и пошироко патување. Нивниот профил влијаеше врз претставувањето на времетраењето на програмата, трансферите и целокупниот редослед на патувањето.

Профил на туристи	Главна поврзаност со понудата	Програмски карактеристики што го одразуваат профилот
Викенд-посетители од блиските урбани пазари	Првенствено тридневната културна програма.	Кратко времетраење, разновидни доживувања, локална храна и утврден прекуграничен редослед.
Семејства и посетители со образовни цели	Културни програми и избрани активности во природа.	Образовна интерпретација, подносливо темпо, паузи и разновидни содржини во затворен и отворен простор.

Културни, духовни и тематски истражувачи	Тридневни и петдневни културни програми.	Поврзани наративи за наследството, водење и време за интерпретација.
Планинари и љубители на природата	Тридневни и петдневни авантуристички/планински програми.	Разновидни предели, различен интензитет на активности и сезонски содржини.
Рекреативни велосипедисти и велосипедски клубови	Дополнителен велосипедски производ.	Локални етапи, опрема и придружна поддршка, како и трансфери меѓу дестинациите.
Истражувачи на рурални средини и гастрономија	Дополнителни доживувања во двете главни понуди.	Локални оброци, дегустации, рурални средби и контакти со домаќини.
Посетители што бараат релаксација и активности со низок интензитет	Полесни културни и природни доживувања.	Удобно темпо, периоди за одмор и изборна релаксација.
Меѓународни посетители на комбинирано кратко патување	Двете главни тематски понуди.	Утврдено времетраење, координирани трансфери и јасна поврзаност со пошироки регионални патувања.

Поврзаност меѓу профилите и времетраењето на програмите

Тридневните програми се наменети за посетители што бараат компактно доживување со две ноќевања. Тие обезбедуваат насочен вовед во избраната тема и вклучуваат активности од двете страни на границата.

Петдневните програми нудат поширока низа доживувања со четири ноќевања. Тие обезбедуваат дополнително време за културна интерпретација, истражување на пределите и локални средби. Затоа времетраењето беше поврзано со длабочината и опсегот на доживувањето, наместо да се третира само како зголемување на бројот на посети.

Темпо на програмите и учество

Профилите ја насочија рамнотежата меѓу водените посети, активните доживувања, трансферите, оброците и одморот. Културните интереси и интересите за релаксација беа поврзани со полесни форми на учество, додека авантуристичкиот профил воведо поактивен ритам.

Семејниот состав, физичката способност и специјализираните интереси беа разгледани како одделни влијанија врз доживувањето. Изработената рамка избегнува сите членови на широка возрасна група или пазарен сегмент да ги третира како лица со идентични претпочитања.

Изборните активности обезбедуваат разновидност во главните теми. Тоа овозможува застапување различни интереси, без создавање дополнителни самостојни програми надвор од утврденото портфолио.

Сезонска примена

Сезонската содржина беше поврзана со мотивите на посетителите и видот на активноста. Културните посетители беа поврзани со наследство на отворено и интерпретација во затворен простор, додека активните посетители беа поврзани со сезонските карактеристики на планинските и пејзажните доживувања.

Гастрономските интереси внесоа сезонска разновидност преку локалните производи и прехранбените традиции. Релаксацијата и полесните активности го дополнуваа портфолиото во периоди кога понапорните содржини на отворено имаа помала улога.

На тој начин рамката на профилите го поддржа целосезонскиот карактер на интегрираната понуда, зачувувајќи ја разликата меѓу културните, авантуристичките/планинските и велосипедските доживувања.

Аналитичка валидација и усогласеност

Валидацијата во овој документ се состоеше од проверка на усогласеноста на профилите со достапните пазарни анализи и содржината на изработените програми. При прегледот беше испитано дали секој профил има јасна мотивација, препознатлива поврзаност со дестинацијата и соодветно место во понудата.

Процесот ја провери и поврзаноста меѓу карактеристиките на профилите и осмислувањето на програмите. Интензитетот на активностите, времетраењето, тематската содржина и очекувањата од услугите беа разгледани заедно, осигурувајќи описите на профилите и маршрутите да ја следат истата логика.

Профилите остануваат квалитативни пазарни толкувања, а не измерени удели на посетители. Нивната валидација се однесува на аналитичката усогласеност и примената во изработената структура на производите; таа не претставува статистичко мерење на хомогени групи клиенти.

Придонес кон заедничката понуда на дестинацијата

Изработената рамка на профили обезбедува заедничко разбирање на публиките кон кои е насочено прекуграничното портфолио. Таа ги поврзува мотивите на посетителите со ресурсите на Североисточниот плански регион, Кустендил и Невестино и објаснува како тие мотиви ги обликувале програмите.

Рамката ја поврзува и содржината на производите со комуникациските канали. Културните здруженија, клубовите за активности на отворено, семејните заедници, локалните агенции и меѓународните посредници одговараат на различни интереси во истото портфолио на дестинацијата.

Добиениот пристап им дава на заедничките понуди јасна насоченост кон посетителите. Културните и авантуристичките/планинските програми ги задржуваат утврдените теми и варијанти на времетраење, додека дополнителните доживувања ја прошируваат нивната релевантност за различни групи. Секој профил има препознатливо место во изработената понуда и придонесува кон доследно претставување на прекуграничната дестинација.

III. РАЗВОЈ НА КРИТЕРИУМИ ЗА СОЗДАВАЊЕ ТУРИСТИЧКА ПОНУДА

1. Цел и примена на критериумите

Критериумите воспоставија заедничка рамка за преточување на анализата на состојбата и профилите на туристи во интегрирани туристички производи. Тие ги поврзаа карактеристиките на дестинацијата со интересите на посетителите и организацијата на дневните програми. Нивната примена им даде на културните и авантуристичките/планинските понуди усогласена основа за тематски избор, географски опфат, состав на услугите и сезонски варијации.

Рамката ги разгледа Североисточниот плански регион и општините Кустендил и Невестино како поврзана туристичка дестинација. Таа го зеде предвид придонесот на поединечните локации кон целокупното доживување на посетителите, вклучувајќи ги врските меѓу атракциите, сместувачките центри, локалните услуги и прекуграничните трансфери. Овој пристап го стави акцентот врз квалитетот и поврзаноста на патувањето во целина.

Критериумите имаа три поврзани цели. Прво, ги утврдија димензиите за споредување на тематските опции. Второ, го насочија развојот на избраните културни и авантуристички/планински програми. Трето, обезбедија заедничка основа за проверка на усогласеноста меѓу профилите на туристи, описите на програмите и структурата на интегрираната понуда.

Пазарната релевантност и оперативната изводливост добија најголема тежина бидејќи го поврзуваат интересот на посетителите со практичната организација на туристичкиот производ. Прекуграничната додадена вредност беше следната главна димензија, одразувајќи ја целта на пристапот на заедничка дестинација. Автентичноста, економската одржливост и сезонската флексибилност се однесуваа на карактерот и континуитетот на понудата, додека пристапноста, локалната корист, заштитата на ресурсите и претставувањето ја заокружува рамката.

Оценувањето ги разгледа и поединечната програма и нејзиното место во поширокото портфолио. Триденевните и петдневните верзии беа разгледани како поврзани форми на истата тематска понуда. Нивниот заеднички идентитет беше изразен преку главните мотиви на посетителите и регионалните ресурси, додека разликите во времетраењето се одразија во длабочината на интерпретацијата, бројот на доживувања и распределбата на ноќевањата.

Рамката направи разлика и меѓу главните теми и дополнителните содржини. Културата и авантуристичкиот/планинскиот туризам ги обезбедија организациските теми за двете групи рути. Велосипедизмот претставуваше посебна компонента на интегрираната понуда, додека локалната храна, руралните средби, семејното учење и релаксацијата придонесуваа кон доживувањето на посетителите во главните програми.

1.1. Поврзаност со анализата на состојбата

Анализата на состојбата го обезбеди регионалниот контекст во кој беа применети критериумите. Туристичката побарувачка, сместувачките капацитети, распределбата на услугите и карактеристиките на ресурсната основа ја насочија оцената на секоја тематска опција.

Концентрацијата на сместувачките и угостителските услуги во главните центри влијаеше врз организацијата на ноќевањата. Распределбата на културните и природните атракции го насочи дневниот редослед на посетите. Разликите меѓу урбаните, планинските и руралните средини се одразија во третманот на времето за патување, интензитетот на активностите и придружните услуги.

Анализата утврди и комплементарни предности од двете страни на границата. Археолошкото и духовното наследство, историските урбани средини, осоговските предели и ресурсите на Невестино создадоа врски што ги надминуваат поединечните општини. Критериумите ги преточија овие односи во заедничка структура на производи.

1.2. Поврзаност со профилите на туристи

Профилите на туристи ја воспоставија перспективата на посетителите во оценувањето. Секоја тематска опција беше разгледана во однос на мотивите, претпочитаните доживувања, расположливото време за патување и очекувањата од услугите на нејзините главни публики.

Културните и духовните посетители беа поврзани со интерпретација, водење и доволно време на локациите со наследство. Семејствата беа поврзани со разбирлива содржина, разновидни доживувања и подносливо темпо. Планинарите и љубителите на природата беа поврзани со пределите, интензитетот на активностите и рамнотежата меѓу физичкиот напор и одморот.

Оценувањето ги разгледа и интересите што се преклопуваат. Локалната храна, лесното пешачење и релаксацијата ја проширија привлечноста на културните програми, додека геолошката интерпретација и руралните средби додадоа разновидност на авантуристичката/планинската понуда. Овие врски им дадоа на производите јасен тематски идентитет, без да го сведат доживувањето на посетителите на една активност.

1.3. Поврзаност со дневните програми

Критериумите беа применети врз редоследот и составот на маршрутите. Посетите, трансферите, оброците, активностите и ноќевањата беа разгледани како делови од континуирано доживување.

Тридневните програми беа структурирани околу компактно прекугранично патување со две ноќевања. Петдневните верзии обезбедија пошироко географско и тематско доживување со четири ноќевања. Во двата случаи, критериумите го поврзаа времетраењето на програмата со обемот и интензитетот на содржината.

Оваа примена воспостави непосредна врска меѓу аналитичките поглавја и изработените понуди. Темите избрани преку оценувањето беа изразени преку конкретни локации, доживувања и дневна организација во Поголавје IV.

2. Критериуми за споредба и приоритизација

Рамката за оценување опфати девет критериуми со вкупна тежина од 100%. Пондерите ја изразуваа релативната важност на секоја димензија во развојот на заедничките понуди. Тие обезбедија усогласена основа за споредба на културните, авантуристичките/планинските и дополнителните компоненти на производите.

Критериум	Тежина	Димензија на оценување
Усогласеност со целниот профил	20%	Поврзаност меѓу мотивите на посетителите, програмската содржина, темпото, времетраењето и очекуваната вредност.
Оперативна изводливост	20%	Организација на рутите, трансферите, сместувањето, водењето, барањата за

		активностите, капацитетот на услугите и алтернативните програмски содржини.
Прекугранична додадена вредност	15%	Заедничка тематска содржина, значајни доживувања и локални услуги од двете страни на границата.
Автентичност и квалитет	10%	Препознатлив локален карактер, интерпретација, интеракција со домаќините и поврзаност на доживувањето на посетителите.
Економска одржливост	10%	Поврзаност меѓу пакетот услуги, структурата на трошоците, времетраењето на програмата, карактеристиките на групата и пазарното позиционирање.
Сезонска флексибилност	10%	Сезонска содржина, континуитет на главната тема и алтернативи што ги одразуваат времето, надморската височина и теренот.
Пристапност и инклузија	5%	Јасност на барањата за учество, интензитетот на активностите, пристапните карактеристики и различните потреби на посетителите.
Локална корист и заштита на ресурсите	5%	Вклучување локални услуги, географска распределба на доживувањата и одговорно користење на културните и природните ресурси.
Маркетиншка и дигитална подготвеност	5%	Јасност на описот на производот, публиката, времетраењето, маршрутата, јазикот и дополнителната дигитална интерпретација.
Вкупно	100%	Максимален пондериран резултат во рамката: 100 поени.

Пондерирањето ѝ даде предност на поврзаноста меѓу побарувачката на посетителите и организацијата на програмата. Заедно, усогласеноста со целиот профил и оперативната изводливост сочинуваа 40% од рамката. Прекуграничната додадена вредност сочинуваше уште 15%, одразувајќи ја централната улога на интеграцијата меѓу териториите учеснички.

Останатите критериуми се однесуваа на квалитетот, одржливоста и претставувањето на производот. Нивните пониски поединечни тежини не ги правеа изборни. Секој придонесе со посебна перспектива кон целокупната оцена и структурата на изработените програми.

Наодите подолу се претставени како квалитативна оцена на изборот на производи и нивната примена. Пондерите ја изразуваат споредбената важност; на избраните понуди не им се доделени нумерички оценки за успешност.

2.1. Усогласеност со целниот профил — 20%

Овој критериум ја испита поврзаноста меѓу содржината на понудата и мотивите на нејзините главни посетители. Беше разгледано дали програмата има препознатлива публика и дали доживувањата, времетраењето и темпото одговараат на таа публика.

Културната понуда беше оценета според интересите на културните, духовните, семејните и меѓународните посетители. Интерпретацијата на наследството, историските средини и локалните приказни ја обезбедија главната врска со овие профили. Оброците, лесните прошетки и релаксацијата придонесуваа со дополнителна вредност, без да го менуваат културниот идентитет на програмата.

Авантуристичката/планинската понуда беше оценета првенствено според интересите на планинарите и љубителите на природата. Нејзината релевантност беше изразена преку разновидноста на пределите, можностите за физичка активност и разграничувањето меѓу рекреативните и специјализираните доживувања.

Времетраењето на програмата беше дел од овој критериум. Триденвните верзии обезбедија насочено доживување за посетители со ограничено време, додека петдневните понудија поголема длабочина и разновидност. Подолгиот формат го прошири тематското патување преку дополнителни доживувања, наместо едноставно да го зголеми бројот на застанувања.

Оценувањето ја испита и усогласеноста на програмата со очекувањата опишани во профилите. Културната интерпретација, подносливите трансфери, периодите за одмор и интензитетот на активностите беа поврзани со публиките на кои им служат. Така беше воспоставена јасна врска меѓу рамката на посетители и изработените маршрути.

2.2. Оперативна изводливост — 20%

Оперативната изводливост се однесуваше на начинот на кој програмските компоненти се вклопуваат меѓусебно. Критериумот ја испита поврзаноста меѓу рутата, географските растојанија, трансферите, посетите на локалитети, оброците, активностите и местата за ноќевање.

Локацијата на центрите за услуги беше клучен аспект. Куманово, Крива Паланка и Ќустендил ја обезбедија главната структура за ноќевање, додека посетите ги поврзаа овие центри со околните атракции. Оваа организација ја поврза пошироката географска ресурсна основа со сместувачките и угостителските функции на главните центри.

Прекуграничниот трансфер беше разгледан како дел од дневната програма. Тој беше интегриран во редоследот меѓу доживувањата во Северна Македонија и Бугарија, при што комбинираниот ден за патување имаше утврдена улога во секоја варијанта на времетраење.

Во културната понуда, оперативната структура ги поврза посетите на наследството со водење, интерпретација и доволно време на главните локации. Дневниот распоред ги комбинираше главните атракции со оброци, локални доживувања и периоди за одмор.

Во авантуристичката/планинската понуда, оценувањето дополнително ги разгледа физичкиот напор, опремата и разликата меѓу вообичаеното рекреативно учество и изборните специјализирани активности. Односот меѓу пешачењето, трансферите и ноќевањата беше особено важен за целокупното темпо.

Алтернативните програмски содржини беа дел од оперативната структура. Културните доживувања во затворен простор, полесните прошетки и парковските активности обезбедуваа различни форми на учество во истата тема. Нивното вклучување го задржа идентитетот на понудата, земајќи ги предвид различните карактеристики на локациите и активностите.

2.3. Прекугранична додадена вредност — 15%

Прекуграничната додадена вредност испита што нуди комбинираното патување повеќе од одделните доживувања достапни на секоја територија. Критериумот се насочи кон тематските врски, комплементарните ресурси и суштинското учество на двете страни во програмата за посетителите.

Во културната понуда, археолошките предели, верското наследство, историските градови и локалните традиции беа поврзани преку границата. Доживувањето се развиваше низ различни места и интерпретации, задржувајќи заеднички културен наратив.

Во авантуристичката/планинската понуда, Осогово и поврзаните геолошки и речни предели ја обезбедија главната географска врска. Програмата комбинираше различни средини на отворено во заедничко патување засновано врз природата.

Територијалната рамнотежа беше разгледана преку целокупната распределба на посетите, услугите и ноќевањата. Триденвните програми вклучија по едно ноќевање во секоја земја, а петдневните по две на секоја страна. Тоа обезбеди јасна рамнотежа во сместувањето во двата формата.

Оценувањето ја разгледа и улогата на помалите локации. Невестино и руралните средини придонесуваа со посебни доживувања и тогаш кога ноќевањата беа концентрирани во поголем центар. Нивната вредност се изразуваше преку посети, интерпретација, оброци и доживувања на пределите.

Затоа критериумот се однесуваше на суштината на заедничката понуда. Двете територии придонесуваа кон темата, доживувањето на посетителите и структурата на услугите во изработените програми.

2.4. Автентичност и квалитет — 10%

Автентичноста се однесуваше на поврзаноста меѓу доживувањето на посетителите и посебниот карактер на дестинацијата. Критериумот ги испита локалната историја, традициите, пределите, храната и интеракцијата со домаќините како елементи што ја разликуваат понудата од општа повеќедневна тура.

Културните програми го црпеа својот карактер од комбинацијата на Кокино, Кратово, Осоговскиот манастир, Кустендил и Невестино. Овие места придонесуваа со различни форми на наследство во поврзано регионално доживување.

Авантуристичките/планинските програми го црпеа својот карактер од Осогово, Калин Камен, Бислимската Клисура, Куклица и пределите на Невестино. Нивното значење лежеше во специфичните средини и доживувања на регионот, а не само во физичката активност.

Квалитетот беше разгледан низ целото патување. Тој ги вклучуваше тематската поврзаност, односот меѓу посетите, улогата на интерпретацијата и рамнотежата меѓу активност и одморот. Програма со јасен редослед и разбирлив наратив обезбедуваше посилно доживување отколку збир атракции без заедничка цел.

Локалните оброци, дегустациите и руралните средби придонесуваа и кон автентичноста и кон квалитетот. Тие ги поврзуваа главните атракции со општествената средина на дестинацијата и воведуваа доживувања поврзани со локалното знаење и традициите.

Дигиталната интерпретација беше третирана како придружен елемент. Нејзината вредност беше вомагањето на посетителите да ги разберат местата вклучени во програмата и во дополнувањето на водењето и другите форми на интерпретација.

2.5. Економска одржливост — 10%

Економската одржливост ја испита поврзаноста меѓу содржината на понудата, структурата на услугите и пазарното позиционирање. Оценувањето разгледа како времетраењето на програмата, сместувањето, оброците, водењето, транспортот и изборните активности придонесуваат кон целокупниот производ.

Тридневните и петдневните формати создадоа две различни нивоа на вклученост во дестинацијата. Пократкиот формат обезбеди компактен пакет услуги, додека подолгата верзија вклучи дополнителни ноќевања и поширок опсег на локални доживувања. Затоа нивната економска структура беше поврзана со времетраењето и длабочината на патувањето.

Географскиот редослед беше исто така релевантен. Поврзувањето на атракциите околу центрите за ноќевање ѝ даде на програмата јасна услужна структура и го поврза транспортот со дневното доживување. Оброците и локалните посети беа вклучени во тој редослед, наместо да се третираат како неповрзани дополнувања.

Критериумот ја разгледа улогата на различните групи посетители. Културните здруженија, семејствата, малите организирани групи и клубовите за активности на отворено имаат различни очекувања за програмската содржина и поддршката. Рамката на профили го обезбеди контекстот за испитување на овие разлики.

Локалното економско учество беше важен дел од оценувањето. Сместувањето, водењето, оброците, дегустациите и другите доживувања создадоа повеќе точки во кои посетителите користат услуги во дестинацијата. Изработената програмска структура ги распределува овие можности во двете земји.

Економската оцена во ова поглавје се однесува на организацијата и позиционирањето на туристичките производи. Таа не им доделува на понудите непоткрепена продажна цена, прогноза на приходи или бројка за профитабилност.

2.6. Сезонска флексибилност — 10%

Сезонската флексибилност ја испита способноста на секоја тема да задржи поврзано доживување на посетителите во различни периоди од годината. Оценувањето ја разгледа поврзаноста меѓу атракциите на отворено, содржините во затворен простор, надморската височина, времето и интензитетот на активностите.

Културната понуда содржеше релативно широка комбинација на сезонски доживувања. Наследството на отворено, прошетките низ историските градови и интерпретацијата на пределите беа дополнети со музеи, галерии и други културни содржини во затворен простор. Темата остануваше доследна, додека односот меѓу активностите варираше.

Авантуристичката/планинската понуда имаше посилна поврзаност со времето и теренот. Затоа нејзината сезонска структура вклучи различни форми на учество на отворено, од планински доживувања до полесни парковски и пејзажни активности.

Велосипедската компонента воведо дополнителна сезонска димензија. Карактерот на етапата, теренот и нивото на физички напор го насочија нејзиното место во интегрираната понуда. Велосипедизмот остана поврзан со поширокото доживување на дестинацијата преку локални застанувања, храна и културни содржини.

Оценувањето ја третираше понудата за сите сезони како портфолио на сезонски релевантни доживувања. Не беше претпоставено дека секоја активност има иста улога во текот на целата година. Изработената структура ги задржа главните теми, вклучувајќи варијации во начинот на кој посетителите ги доживуваат.

2.7. Пристапност и инклузија — 5%

Пристапноста и инклузијата испитаа како понудата го опишува учеството и ги опфаќа различните карактеристики на посетителите. Критериумот ги разгледа физичкиот напор, условите за пешачење, трансферите, одморот и јасноста на информациите за активностите.

Профилите на туристи покажаа дека возраста сама по себе не го определува учеството. Семејствата, повозрасните посетители, искусните планинари и луѓето што претпочитаат побавно темпо имаа различни очекувања, но овие разлики постоеја и во секоја од групите.

Оценувањето направи разлика меѓу активностите со низок интензитет и физичката пристапност. Лесната прошетка сепак може да вклучува нерамен терен или скали, додека културната посета може да има различни пристапни карактеристики. Затоа описите на програмите ги третираа интензитетот на активностите и пристапот како одделни димензии.

Разликата меѓу главните и изборните активности поддржа различни форми на учество. Културните посети, парковските прошетки и доживувањата за релаксација обезбедуваа полесни содржини, додека специјализираните активности останаа јасно препознатливи во авантуристичката рамка.

Интерпретацијата беше исто така дел од инклузијата. Јасните описи и разбирливите тематски содржини ги поврзуваа посетителите со различни нивоа на претходно знаење со истата дестинација. Рамката на профили ја поврза оваа димензија со семејното учење, меѓународните патувања и специјализираните културни интереси.

2.8. Локална корист и заштита на ресурсите — 5%

Овој критериум испита како туристичката понуда ги поврзува посетителите со локалните услуги и како културните и природните ресурси се претставени во програмите.

Локалната корист беше разгледана преку вклучувањето сместување, оброци, водење, дегустации и рурални средби. Овие елементи обезбедуваа поширока поврзаност со дестинацијата отколку самите посети на атракции.

Географската распределба на доживувањата беше исто така релевантна. Програмите ги поврзуваа главните центри со помалите населби и руралните локации, давајќи им на различните делови од дестинацијата утврдена улога во патувањето на посетителите.

Заштитата на ресурсите беше разгледана во однос на природата на секое доживување. Културната интерпретација го препознаваше значењето на археолошките и верските локации, додека програмите на отворено ги разграничуваа рекреативните активности од понапорното специјализирано учество.

Дневната структура го распределуваше доживувањето на повеќе локации и ги комбинираше посетите со трансфери, одмор и интерпретација. Овој пристап го одразуваа различниот карактер на културните локалитети, урбаните подрачја, планинските средини и руралните опкружувања.

Критериумот ја поврза привлечноста на дестинацијата со ресурсите и заедниците што ѝ даваат вредност. Локалното учество и трајното значење на културните и природните места беа третирани како дел од квалитетот на производот.

2.9. Маркетиншка и дигитална подготвеност — 5%

Маркетиншката и дигиталната подготвеност се однесуваа на јасноста со која е претставен туристичкиот производ. Оценувањето испита дали понудата има препознатлива тема, утврдена публика и разбирлива програма.

Изработените понуди ги утврдуваат времетраењето, структурата на ноќевањата, главните локации и главните доживувања. Овие елементи им даваат на посетителите и посредниците усогласена основа за разбирање на разликите меѓу културните и авантуристичките/планинските производи.

Тридневните и петдневните верзии користат заедничка тематска структура. Тоа ја поддржува споредбата меѓу варијантите на времетраење, зачувувајќи го идентитетот на секоја група рути.

Критериумот ги поврза понудите и со комуникациските канали утврдени во профилите на туристи. Културните здруженија, туристичките агенции, семејните заедници, планинарските клубови и меѓународните посредници одговараат на различни интереси во истото портфолио.

Дигиталната интерпретација беше вклучена како дополнителен елемент што ги поврзува местата и приказните. Оценувањето ја разгледа нејзината улога во претставувањето и објаснувањето на доживувањето на посетителите, наместо дигиталната содржина да ја третира како замена за самиот туристички производ.

Во овој документ, подготвеноста за претставување се изразува преку изработените описи на производите и нивната усогласена структура. Таа е различна од функционирањето на активен систем за резервации или од резултатите на промотивна кампања.

3. Оценување и избор на двата тематски производи

Споредбата на тематските опции ги обедини наодите од анализата на состојбата, профилите на туристи и деветте критериуми за оценување. Конечниот избор ги задржа културата и авантуристичкиот/планинскиот туризам како двете главни групи рути утврдени во Анекс А7.

Изборот ги воспостави организациските теми за изработените програми. Тој ја дефинираше и улогата на дополнителните интереси, вклучувајќи велосипедизам, локална храна, рурални доживувања, семејно учење и релаксација.

Понуда	Главни профили	Елементи вклучени во понудата	Улога во портфолиото
Култура — тридневни и петдневни програми	Културни и духовни посетители, семејства, блиски урбани пазари и меѓународни патници.	Археолошки и историски локалитети, духовно наследство, водење, интерпретација, локални оброци, сместување и дополнителна дигитална содржина.	Главна група прекугранични рути засновани врз наследството.

Авантура/планина — тридневни и петдневни програми	Планинари, љубители на природата, активни групи и посетители заинтересирани за пределите.	Планински и природни доживувања, геолошка интерпретација, различен интензитет на активности, одмор, трансфери и сезонски алтернативи.	Главна група активни прекугранични рути засновани врз пределите.
Велосипедска компонента	Рекреативни велосипедисти, велосипедски клубови и активни посетители.	Локални велосипедски етапи, истражување на пределите, придружни услуги и поврзаност со културни и рурални доживувања.	Трета компонента на интегрираната понуда, што ги дополнува двете главни групи рути.

3.1. Оцена на културниот производ

Културниот производ покажа јасна поврзаност меѓу ресурсната основа на регионот и неколку од утврдените профили на посетители. Археолошките локалитети, верското наследство, историските градови и музеите обезбедија поврзан збир доживувања за културните и духовните посетители. Истите ресурси ги поддржаа и семејното учење и воведните доживувања за меѓународните патници.

Неговата прекугранична вредност беше изразена преку комбинацијата на различни локации во заедничко патување низ наследството. Програмата ги поврза локалитетите во Североисточниот плански регион со Кустендил и Невестино, давајќи им на двете територии утврдена интерпретативна улога.

Тридневната програма обезбеди насочена низа главни доживувања, додека петдневната верзија ги прошири длабочината и географскиот опсег на културното патување. Двата формата го задржаа истиот тематски идентитет.

Културниот производ понуди и разновидна сезонска структура. Интерпретацијата во затворен простор го дополнуваше наследството на отворено, додека локалната храна и полесните доживувања ја прошируваа програмата без промена на главната тема.

Неговата конечна структура ја одразува поврзаноста меѓу атракциите и услугите. Ноќевањата, оброците и трансферите беа дел од културното патување, поврзувајќи ја интерпретацијата на местата со доживувањето на дестинацијата.

3.2. Оцена на авантуристичкиот/планинскиот производ

Авантуристичкиот/планинскиот производ покажа силна поврзаност со пределите на прекуграничното подрачје. Осогово, Калин Камен, геолошките локалитети и речните средини обезбедија усогласена основа за доживувања во природа.

Производот непосредно се насочи кон планинарите и љубителите на природата, задржувајќи различни нивоа на учество. Рекреативното пешачење, интерпретацијата на пределите и изборните специјализирани активности беа разграничени во програмата.

Неговата прекугранична вредност произлезе од поврзаната географска средина и разновидноста на опкружувањата на отворено застапени од двете страни. Патувањето комбинираше планински, парковски, геолошки и крајречни содржини во заедничка тема.

Тридневната верзија обезбеди компактно активно доживување, додека петдневната воведо поширока низа предели и локални средби. Трансферите, оброците и одморот го поддржуваа преминот меѓу активностите.

Сезоналноста беше поизразен фактор отколку кај културниот производ. Изработената структура го одрази тоа преку различни нивоа на интензитет и сезонски содржини, задржувајќи го авантуристичкиот/планинскиот идентитет низ портфолиото.

3.3. Местото на велосипедизмот во интегрираната понуда

Велосипедизмот беше задржан како трета компонента на интегрираната понуда за сите сезони бидејќи ги поврзува регионалните предели со препознатлив профил на посетители. Неговите посебни карактеристики во однос на опремата и транспортот го оправдаа одделното разгледување во рамката на производи.

Истовремено, велосипедизмот остана тесно поврзан со главните теми. Културните застанувања и локалната храна го поврзаа со патувањата засновани врз наследството, додека физичката активност и истражувањето на пределите го поврзаа со авантуристичката/планинската понуда.

Неговото вклучување ја заокружи структурата од три производа опишана во рамката на активност, без создавање дополнителни главни групи рути покрај културните и авантуристичките/планинските програми.

3.4. Улога на дополнителните доживувања

Семејното учење, гастрономијата, руралните средби и релаксацијата беа вклучени како дополнителни доживувања. Нивната улога беше да ги збогатат главните понуди и да ги поврзат со интересите на посетителите што се преклопуваат.

Локалните оброци и дегустациите додадоа социјална и културна содржина. Образовната интерпретација ја прошири релевантноста на посетите на наследството и природата. Релаксацијата и полесните активности придонесоа со разновидност и поинакво темпо.

Овие елементи беа распоредени во дневните програми според нивната поврзаност со главната тема. Нивното вклучување го зголеми опсегот на доживувања, зачувувајќи јасен идентитет на секој производ.

3.5. Усогласеност меѓу варијантите на времетраење

Тридневните и петдневните верзии беа развиени како поврзани програми во секоја група рути. Нивните разлики се однесуваат на длабочината, опсегот и темпото на доживувањето, а не на промена на главната тема.

Пократките верзии вклучуваат две ноќевања, по едно од секоја страна на границата. Подолгите вклучуваат четири ноќевања, по две на секоја страна. Тоа обезбедува усогласена територијална структура низ портфолиото.

Петдневните програми додаваат време за интерпретација, дополнителни локации и поширок опсег на локални доживувања. Тридневните програми задржуваат насочен вовед во истиот културен или авантуристички/планински идентитет.

4. Образложение на конечниот тематски избор

Конечниот тематски избор ја одразува поврзаноста меѓу ресурсите на регионот, утврдените профили на посетители и целта на прекуграничната активност. Културата и авантуристичкиот/планинскиот туризам обезбедуваат две различни, но комплементарни причини за посета на дестинацијата. Секоја тема е поддржана со ресурси од двете страни на границата и со јасна програмска структура.

4.1. Јасна поврзаност со регионалната ресурсна основа

Културната понуда ги поврзува археолошкото, урбаното и духовното наследство. Нејзината содржина се заснова врз локации со различни, но поврзани интерпретативни улоги, вклучувајќи ги Кокино, Кратово, Осоговскиот манастир, Ќустендил и Невестино.

Авантуристичката/планинската понуда го поврзува Осогово со геолошките и речните предели. Таа ја претставува дестинацијата преку физичка активност, интерпретација на природата и доживувања на отворено.

Затоа избраните теми одразуваат препознатливи регионални предности. Тие ја организираат ресурсната основа во патувања за посетители со јасна цел и тек.

4.2. Комплементарна привлечност за посетителите

Двете теми се насочени кон различни главни мотиви, дозволувајќи преклопување на дополнителните интереси. Културните посетители се поврзани со наследството и интерпретацијата, додека планинарите и љубителите на природата се поврзани со пределите и активностите.

Семејствата, посетителите од блиските урбани средини и меѓународните патници се вклучуваат во портфолиото преку доживувањата најрелевантни за нивните интереси. Локалната храна, руралните средби и релаксацијата обезбедуваат дополнителни врски меѓу профилите.

Оваа комбинација му дава на портфолиото широка насоченост кон посетителите, задржувајќи јасна разлика меѓу главните производи.

4.3. Суштинска интеграција на двете територии

Двете тематски понуди содржат значајни доживувања во Северна Македонија и Бугарија. Нивната структура ги поврзува атракциите со оброци, интерпретација, услуги и ноќевања од двете страни.

Прекуграничниот елемент придонесува кон содржината на патувањето. Посетителите среќаваат различни средини и локални доживувања во заедничка тема, давајќи ѝ на целосната програма вредност што ги надминува поединечните застанувања.

Урамнотежената структура на ноќевањата ја зајакнува оваа интеграција. Дневните маршрути им даваат утврдена улога и на помалите локации преку посети и локални доживувања.

4.4. Поврзаност со локациите на проектната инфраструктура

Конечните производи ги вклучуваат Кокино, Калин Камен, Хисарлака и „Света Ана“ според нивните тематски придонеси. Кокино ја поддржува археолошката интерпретација; Калин Камен придонесува кон планинските и авантуристичките содржини; Хисарлака го поврзува наследството со рекреацијата на отворено; а „Света Ана“ обединува културни, духовни и природни елементи.

Овој распоред ги поврзува туристичките производи со географскиот фокус на проектот. Секоја локација е дел од целосна дневна програма и придонесува кон пошироката рута.

Поврзаноста се изразува преку доживувањето на посетителите, наместо преку одделен список на проектни локации.

4.5. Усогласена структура за сите сезони

Комбинацијата на култура, авантуристички/планински туризам и велосипедизам обезбедува разновидна сезонска содржина. Културната интерпретација нуди континуитет во текот на годината, додека доживувањата на отворено го одразуваат променливиот карактер на пределите и активностите.

Портфолиото го задржува тематскиот идентитет, овозможувајќи различен сооднос на доживувања во затворен и отворен простор, активни и полесни доживувања. Тоа е основата на неговата структура за сите сезони.

Затоа сезонската флексибилност е вградена во составот на понудата, наместо да се изразува како претпоставка дека сите активности се одвиваат на ист начин во текот на целата година.

4.6. Утврдена поврзаност меѓу атракциите и услугите

Конечните програми ги поврзуваат посетите со сместување, оброци, водење и трансфери. Оваа поврзаност ја претвора ресурсната основа во структурирано туристичко доживување.

Користењето на главните центри за ноќевање ја поврзува практичната организација на патувањето со атракциите во околните подрачја. Помалите населби придонесуваат преку културни, природни и локални доживувања.

Структурата на услугите создава и повеќе форми на учество за локалните бизниси и домаќини. Нивната улога е интегрирана во патувањето преку дневната програма.

4.7. Усогласено и разбирливо портфолио на производи

Конечното портфолио има јасна структура: две главни тематски групи рути, секоја во тридневна и петдневна верзија, дополнети со велосипедска компонента.

Оваа структура му овозможува на посетителот да ги разликува темите и времетраењата без да се снаоѓа низ многубројни неповрзани понуди. Таа ги поврзува описите на производите и со профилите на туристи и комуникациските канали утврдени во анализата.

Изработените програми ги наведуваат главните доживувања, географскиот редослед и организацијата на ноќевањата. Нивното претставување ја следи истата логика низ портфолиото, правејќи ја јасна поврзаноста меѓу поединечните понуди.

4.8. Конечен исход од развојниот процес заснован врз критериуми

Критериумите ја поврзаа регионалната анализа со изборот и развојот на туристичките производи. Пазарната релевантност ја насочи поврзаноста со профилите на посетители; оперативната структура ги насочи дневните маршрути; а прекуграничната додадена вредност го насочи учеството на двете територии.

Автентичноста, економската одржливост и сезонската флексибилност ги обликуваат карактерот и составот на понудите. Пристапноста, локалната корист, заштитата на ресурсите и претставувањето додадоа дополнителни димензии на изработената рамка на производи.

Добиените културни и авантуристички/планински програми беа заокружени во тридневни и петдневни верзии и се претставени во Поглавје IV. Заедно со велосипедската компонента, тие формираат усогласена интегрирана понуда за Североисточниот плански регион, Ќустендил и Невестино.

Конечниот избор ги изразува комплементарните предности на дестинацијата преку утврдени патувања за посетителите. Тој ги поврзува наследството, пределите и локалните услуги во заедничка прекугранична структура, зачувувајќи го посебниот карактер на секој тематски производ.

ЗАЕДНИЧКА ТУРИСТИЧКА ПОНУДА

IV. ЗАЕДНИЧКА ТУРИСТИЧКА ПОНУДА

Заедничката туристичка понуда ги обединува ресурсите на Североисточниот плански регион во Северна Македонија и општините Кустендил и Невестино во Бугарија во заедничко портфолио на прекуграничната дестинација. Таа ги преточува анализата на состојбата, профилите на туристи и критериумите за развој на производи во утврдени повеќедневни програми што ги поврзуваат атракциите, локалните доживувања и туристичките услуги од двете страни на границата.

Изработеното портфолио опфаќа две главни тематски понуди: културен туризам и авантуристички/планински туризам. Секоја беше развиена во тридневна и петдневна верзија, во согласност со опфатот утврден во Анекс А7. Двете варијанти на времетраење обезбедуваат различни нивоа на вклученост во истото тематско доживување. Тридневните програми претставуваат компактно прекугранично патување, додека петдневните обезбедуваат поголема длабочина, поширок опсег на посети и дополнително време во дестинацијата.

Интегрираната понуда за сите сезони поврзува три компоненти на производи: култура, авантуристички/планински туризам и велосипедизам. Културата и авантуристичкиот/планинскиот туризам ги обезбедуваат организациските теми на главните маршрути. Велосипедизмот придонесува со дополнително активно доживување, додека локалната храна, руралните средби, семејното учење и релаксацијата ја збогатуваат содржината на програмите.

Културната понуда ги поврзува археолошките предели, историските градови, верското наследство, музеите и локалните традиции. Нејзиниот идентитет се изразува преку поврзаноста меѓу местата и нивните приказни, поддржана со интерпретација и локални доживувања. Авантуристичката/планинската понуда ја претставува дестинацијата преку Осогово, геолошките предели, речните средини и рекреацијата на отворено. Таа комбинира физичка активност со можности за разбирање на природниот карактер на прекуграничното подрачје.

Двете понуди се структурирани како целосни патувања. Нивната содржина ги вклучува редоследот на посетите, трансферите, оброците, активностите и ноќевањата, давајќи му на секој ден утврдена улога во целокупната програма. Преминот меѓу локациите придонесува кон континуирано тематско доживување, наместо кон збир одделни излети.

Принцип на територијална рамнотежа

Територијалната рамнотежа е централен елемент на заедничката понуда. Двете земји се застапени преку атракции, локални доживувања, угостителски услуги и ноќевања. Нивните придонеси ги одразуваат различните карактеристики на териториите учеснички, задржувајќи суштинска улога на секоја страна во целото патување.

Тридневните програми вклучуваат две ноќевања, едно во Северна Македонија и едно во Бугарија. Петдневните вклучуваат четири ноќевања, по две на секоја страна. Овој распоред обезбедува јасна рамнотежа во сместувањето и го поврзува времетраењето на програмата со присуството на посетителот во двете земји.

Рамнотежата се проширува и врз содржината на дневните маршрути. Културните посети, природните доживувања, локалните оброци и интерпретацијата се распределени преку границата. Денот на трансфер вклучува премин меѓу поврзани доживувања, поврзувајќи ги двете територии во ист тематски наратив.

Североисточниот плански регион придонесува со археолошки, духовни, урбани и природни ресурси, поддржани со услужните функции на неговите главни центри. Ќустендил придонесува со историска урбана содржина, традиции на минерални води, сместување и пристап до планински и парковски средини. Невестино додава културни знаменитости, речни предели, духовни локалитети и рурални доживувања. Овие различни улоги создаваат комплементарност во заедничката понуда.

Програмската структура им дава утврдено место во доживувањето на посетителите и на помалите населби и локации. Нивниот придонес се изразува преку посети, локална храна, интерпретација и средби со пределите, дури и кога сместувањето е во поголем центар. Затоа територијалното учество се одразува во целокупната структура на услугите и доживувањата, како и во распределбата на ноќевањата.

Прекуграничниот карактер на понудата произлегува од овие врски. Секоја територија придонесува со содржина што го зајакнува патувањето во целина, додека комбинацијата обезбедува пошироко доживување од поединечните општински понуди.

Пакет услуги

Пакетот услуги е организиран околу главните компоненти на повеќедневно туристичко доживување: сместување, локални оброци или дегустации, водење, културна и природна интерпретација и трансфери меѓу локациите и преку границата. Овие компоненти се интегрирани во дневните програми и поврзани со главната тема на секоја понуда.

Сместувањето ја обезбедува рамката на ноќевања за патувањето. Избраните места за ноќевање го поврзуваат дневниот распоред со центрите за услуги што ги користи програмата. Нивната положба во маршрутата го поддржува движењето меѓу Североисточниот плански регион, Ќустендил и Невестино.

Оброците и дегустациите имаат и практична и доживувачка цел. Тие обезбедуваат паузи во дневниот распоред и истовремено ги претставуваат локалната храна и гостопримството. Нивното вклучување ги поврзува главните атракции со општествената и културната средина на дестинацијата.

Водењето и интерпретацијата им даваат значење на местата вклучени во програмите. Во културната понуда, тие ги поврзуваат археолошките локалитети, верските локации и историските урбани средини преку разбирливи наративи. Во авантуристичката/планинската понуда, тие ја поврзуваат активноста на отворено со интерпретацијата на пределите, геолошките карактеристики и локалното опкружување.

Трансферите се дел од програмската структура. Тие ги поврзуваат расеаните атракции со центрите за ноќевање и го организираат преминот меѓу двете земји. Прекуграничниот трансфер е претставен во дневната маршрута, со јасна поврзаност со посетите и сместувањето.

Содржините на отворено се опишани според нивниот карактер и интензитет. Рекреативното пешачење, интерпретацијата на пределите и парковските доживувања се разграничени од изборните специјализирани активности. Оваа разлика му дава на посетителот појасно разбирање на физичкиот карактер на програмата и различните форми на учество што ги содржи.

Доживувањата со понизок интензитет ги дополнуваат активните содржини. Лесните прошетки, културните посети и периодите за одмор обезбедуваат разновидност во авантуристичкото/планинското патување. Во културните програми, локалната храна и релаксацијата придонесуваат кон слична рамнотежа меѓу структурираните посети и помалку интензивните доживувања.

Дигиталната интерпретација претставува дополнителен слој во концептот на услугите. Таа го поддржува претставувањето на местата и приказните заедно со водењето и конвенционалните информации. Нејзината улога е поврзана со разбирањето на дестинацијата од страна на посетителот и континуитетот на тематското доживување.

Заедничко пазарно позиционирање

Понудите беа структурирани како единствено портфолио на прекугранична дестинација со два јасно утврдени тематски избора и две варијанти на времетраење за секоја тема. Оваа заедничка структура ги поврзува локалитетите, луѓето и доживувањата на Североисточниот плански регион, Кустендил и Невестино, зачувувајќи го посебниот карактер на секоја територија.

Културниот производ е позициониран околу откривањето на поврзаното наследство преку границата. Тој е насочен кон посетители заинтересирани за археологија, историски градови, духовни места и локални приказни. Семејното учење, храната и полесните доживувања ја прошируваат неговата релевантност за блиските урбани пазари и меѓународните патници.

Авантуристичкиот/планинскиот производ е позициониран околу истражувањето на пределите и активното учество. Тој е насочен кон планинари, љубители на природата и групи што бараат патување на отворено низ различни средини. Неговата содржина комбинира планински, геолошки, парковски и крајречни доживувања во поврзана програма.

Тридневниот формат е наменет за посетители што бараат компактен одмор или кратка компонента во подолго регионално патување. Неговата вредност лежи во концентрирањето јасна тема во утврден период. Петдневниот формат обезбедува пообемно доживување на дестинацијата, со дополнителни посети, ноќевања и време за локални средби.

Велосипедизмот го зајакнува активниот идентитет на интегрираната понуда и ја поврзува со посебен профил на посетители. Локалната храна, руралните доживувања и релаксацијата обезбедуваат дополнителни точки на интерес низ портфолиото. Овие елементи ги збогатуваат главните производи без да го замаглат нивниот тематски идентитет.

Заедничкото претставување ѝ дава на секоја програма препознатлива структура. Времетраењето, ноќевањата, географскиот редослед и главните доживувања се опишани доследно. Така лесно се разбира поврзаноста меѓу културните и авантуристичките/планинските производи и меѓу нивните пократки и подолги верзии.

Пазарниот идентитет на дестинацијата се гради врз комбинацијата на две соседни земји во едно поврзано патување. Посетителите среќаваат различни локални средини и традиции преку заедничка програма, стекнувајќи доживување што надминува еден град или атракција.

Организација на понудата

Секоја програма ги утврдува дневната рута, главните доживувања, местата за ноќевање и прекуграничниот трансфер. Маршрутите следат утврден редослед во кој активностите, оброците, патувањето и одморот придонесуваат кон целокупниот ритам на патувањето.

Тридневните програми обезбедуваат насочено движење од Североисточниот плански регион кон Кустендил и Невестино. Нивната структура со две ноќевања воспоставува компактно прекугранично доживување, задржувајќи суштинска содржина на двете страни.

Петдневните програми го прошируваат ова движење преку дополнителни локации и поголема тематска длабочина. Првиот дел од патувањето го истражува Североисточниот плански регион, комбинираниот ден за трансфер ги поврзува двете земји, а завршниот дел ја развива бугарската компонента. Четирите ноќевања ја поддржуваат оваа поширока распределба на доживувања.

Културните маршрути се организирани околу интерпретацијата и поврзаноста меѓу локациите со наследство. Главните посети се комбинираат со локални оброци, урбани прошетки и време за доживување на околината. Авантуристичките/планинските маршрути се организирани околу интензитетот на активностите, разновидноста на пределите и рамнотежата меѓу физичкиот напор, трансферите и одморот.

Локациите на проектната инфраструктура се интегрирани во оваа организација. Кинопридонесува кон културните програми преку археолошка интерпретација. Калин Камен обезбедува планински и авантуристички содржини. Хисарлака го поврзува културното наследство со парковската рекреација, додека „Света Ана“ комбинира духовни, културни и природни доживувања. Секоја локација има утврдена улога во маршрутата, наместо да се појавува како одделна проектна референца.

Сезонските варијации се вклучени во истата програмска рамка. Културните содржини го комбинираат наследството на отворено со интерпретација во затворен простор. Авантуристичките и велосипедските содржини ги одразуваат различните улоги на планинските активности, активностите на пониска надморска височина и полесните активности во текот на годината. Целосезонскиот карактер на понудата се изразува преку овие варијации во доживувањето, додека главните теми остануваат доследни.

Организацијата го одразува и опсегот на профили на туристи кон кои е насочено портфолиото. Јасните разграничувања меѓу активните и лесните доживувања, главните и изборните активности и пократките и подолгите формати ги поврзуваат изработените програми со различните интереси на посетителите.

Добиената структура ги обединува атракциите и услугите во поврзано прекугранично патување. Следните делови ги претставуваат тридневните и петдневните културни и авантуристички/планински програми, нивната дневна содржина, сезонските компоненти на производите и нивната поврзаност со проектната инфраструктура.

1. ТРИДНЕВНИ ПРЕКУГРАНИЧНИ ПОНУДИ

Следните две компактни програми непосредно го исполнуваат барањето за тридневно времетраење за културната и авантуристичката/планинската тема. Секоја го поврзува Североисточниот регион со Ќустендил и Невестино и вклучува две ноќевања. Денот на трансфер содржи активности на двете страни; за оцена на територијалната рамнотежа се користат програмските часови и локалната потрошувачка, наместо идентична распределба на календарски денови.

1.1. Култура и духовност преку границата – тридневна програма

Концепт и карактер на понудата

Тридневната програма ги поврзува археолошкото, урбаното и духовното наследство на Североисточниот плански регион со културните предели на Ќустендил и Невестино. Таа претставува континуирано патување од Кокино и Кратово до манастирот „Свети Јоаким Осоговски“, потоа низ историскиот центар на Ќустендил и Хисарлака, завршувајќи со Кадин мост и „Света Ана“ кај Смоличано.

Програмата комбинира водена интерпретација, прошетки низ историски средини, локална храна и време за самостојно откривање. Секој ден развива различен аспект на културната тема: археолошки предели и историски градови првиот ден; духовно наследство и урбана историја вториот; и поврзаност меѓу локалните традиции, верските места и природната околина третиот ден.

Понудата вклучува три програмски дена и две ноќевања: едно во подрачјето на Крива Паланка и едно во Ќустендил. Патувањето меѓу главните локации е организирано со возило, додека поединечните посети вклучуваат пешачки делници. Општата категорија е лесна до умерена, со нерамен терен во Кокино и пешачење по наклони или скали на некои локации.

ДЕН 1 — Кокино, Кратово и Крива Паланка

Дневна тема: Археолошки предели, историски градски средини и локални традиции

Првиот ден ја претставува културната разновидност на Североисточниот плански регион. Рутата го поврзува отворениот археолошки предел на Кокино со историската урбана средина на Кратово и завршува во Крива Паланка, базата за ноќевање за духовната компонента следното утро.

Утро — Пристигнување и интерпретација во Кокино

Програмата започнува со средба на договореното место за пристигнување и трансфер со возило до Кокино. Воведното информирање ја претставува тридневната рута, нејзиниот прекуграничен карактер и главните теми што ги поврзуваат локациите.

Посетата на Кокино се фокусира на поврзаноста меѓу археолошкиот локалитет и околниот предел. Интерпретацијата ги претставува значењето на местото, неговите карпести формации и начините на кои локалитетот бил проучуван и разбран. Вклучено е време за набљудување, фотографирање и дискусија, овозможувајќи им на посетителите да ја доживеат средината покрај воденото објаснување.

Пешачката делница го следи карактерот на теренот, со одмерено темпо и паузи на соодветни места. Овој дел од програмата го обезбедува најизразеното движење по нерамен терен во првиот ден. Следува пауза за одмор пред продолжување на патувањето.

Доцна претпладне и ручек — Трансфер до Кратово и локален ручек

Патувањето продолжува со возило до Кратово. Трансферот ја поврзува археолошката тема од утрото со градителското наследство и локалните традиции на градот.

Ручекот е дел од културното доживување. Оброкот е заснован врз регионалната храна и ја воведува поврзаноста меѓу гостопримството, секојдневниот живот и идентитетот на градот. Паузата за ручек ја одвојува и посетата на отворено во Кокино од попладневната пешачка програма.

Попладне — Водено откривање на Кратово

Попладнето е посветено на мостовите, кулите и историските улици на Кратово. Водената прошетка ги поврзува поединечните градби со пошироката градска средина, објаснувајќи како физичката положба и историскиот развој на населбата го обликувале нејзиниот изглед.

Посетата комбинира архитектонско набљудување со локални приказни. Мостовите и кулите се главните точки на интерпретација, додека улиците, јавните простори и погледите кон околниот предел го воспоставуваат контекстот меѓу главните застанувања.

Програмата остава време за фотографирање и кратка самостојна пауза. Тоа им дава на посетителите можност да ја доживеат атмосферата на градот надвор од водениот наратив, вклучувајќи посета на кафуле или разгледување локални производи.

Културниот акцент останува врз поврзан вовед во Кратово. Попладнето комбинира неколку сродни доживувања, без градската посета да ја претвори во брза низа неповрзани застанувања.

Доцна попладне — Пристигнување во Крива Паланка

Рутата продолжува до Крива Паланка за сместување и одмор. Местото за ноќевање го поврзува регионалното истражување од првиот ден со посетата на манастирот „Свети Јоаким Осоговски“ следното утро.

За посетителите сместени во градот, вечерта вклучува можност за кратка прошетка низ центарот пред вечера. За оние во манастирскиот хотел, околината обезбедува помирна завршеток на денот.

Вечер — Вечера и ноќевање

Вечерата го комбинира локалното гостопримство со краток вовед во духовните и културните теми на следниот ден. Вечерта останува помалку интензивна од дневната програма, обезбедувајќи време за одмор по посетите и трансферите.

Место за ноќевање: градот Крива Паланка или блискиот манастирски комплекс.

ДЕН 2 — Осоговски манастир, Кустендил и Хисарлака

Дневна тема: Духовно наследство и културен континуитет на прекуграничниот регион

Вториот ден ја поврзува духовната средина на манастирот „Свети Јоаким Осоговски“ со историскиот урбан предел на Кустендил. Прекуграничниот трансфер претставува премин меѓу двата дела на дестинацијата, додека културната тема останува континуирана.

Утро — Појадок и посета на манастирот „Свети Јоаким Осоговски“

По појадокот, програмата започнува со посета на манастирот. Посетителите сместени во градот пристигнуваат со возило, додека оние во манастирскиот хотел го започнуваат денот во истата средина.

Посетата се фокусира на духовното значење, архитектурата и визуелниот карактер на манастирот. Водената интерпретација ги поврзува верските градби со поширокиот културен идентитет на подрачјето на Крива Паланка. Доживувањето вклучува време за набљудување на околината и согледување на поврзаноста меѓу комплексот и неговата планинска средина.

Програмата комбинира интерпретација со помирен период за лично размислување. Тоа ѝ дава на посетата поинаков ритам од прошетката низ историскиот град претходното попладне и ја зајакнува духовната димензија на понудата.

Доцна претпладне — Прекуграничен трансфер до Бугарија

Патувањето продолжува кон Ќустендил преку граничниот премин Деве Баир–Ѓушево. Трансферот е дел од програмата, со предвидено време за гранични формалности и пауза за одмор.

Во текот на патувањето, тематскиот вовед се насочува кон урбаното наследство на Ќустендил и неговиот идентитет поврзан со минералните води. Програмата не зависи од фиксно време за граничната постапка; редоследот на попладневните посети се приспособува на фактичкото пристигнување.

Ручек — Пристигнување и вовед во Ќустендил

По пристигнувањето во Ќустендил следуваат ручек и почетна ориентација во градот. Оброкот обезбедува премин од патувањето кон попладневната културна програма.

Воведот ја претставува поврзаноста меѓу историските слоеви на градот, јавните простори и традициите поврзани со минералните води. Овие теми ги поврзуваат Римските терми, централната пешачка рута и подоцнежната посета на Хисарлака.

Попладне — Римските терми и историскиот центар

Културната прошетка започнува со Римските терми и продолжува низ централното подрачје. Интерпретацијата се фокусира на местото на археолошките остатоци во современиот град и континуитетот на неговиот идентитет како дестинација поврзана со минералните води.

Пешачката програма ги комбинира главните застанувања кај наследството со улици, јавни простори и време за набљудување на секојдневниот урбан живот. Пауза за освежување обезбедува одмор меѓу посетата на градскиот центар и пејзажната средина на Хисарлака.

Подоцна попладне — Наследството и парковскиот предел на Хисарлака

Програмата продолжува до Хисарлака, комбинирајќи трансфер со возило и пешачка посета. Доживувањето се фокусира на поврзаноста меѓу историските остатоци, паркот и погледите кон Ќустендил.

Хисарлака внесува пејзажна димензија во дневниот културен наратив. Посетата ја дополнува урбаната програма, сместувајќи го градот во неговиот поширок географски контекст. Пешачењето и интерпретацијата се преплетени со паузи за набљудување и фотограмирање.

Вечер — Сместување, вечера и слободно време

Денот завршува со хотелско сместување и вечера во Ќустендил. По структурираната програма следува слободно време.

Хотел со спа-понуда обезбедува изборна компонента за релаксација, додека градски хотел го задржува ноќевањето насочено кон градот. Спа-третманите и другите дополнителни услуги се одделни од културните посети.

Место за ноќевање: Ќустендил.

ДЕН 3 — Невестино, Кадин мост и „Света Ана“

Дневна тема: Локални приказни, духовни места и културен предел

Завршниот ден се преместува од урбаната средина на Ќустендил кон помирните културни и природни средини на Општина Невестино. Кадин мост и „Света Ана“ ги обезбедуваат главните доживувања, поврзувајќи ги градителското наследство, локалните традиции и пределот.

Утро — Појадок, одјавување и трансфер до Невестино

По појадокот и одјавувањето, програмата продолжува со возило до Невестино. Багажот останува во возилото за трансфер за време на посетите, овозможувајќи денот да заврши со натамошно заминување.

Воведот во денот се фокусира на улогата на помалите населби и руралните предели во прекуграничната дестинација. Тоа обезбедува поинаква перспектива од историските градови и главните центри за услуги посетени во првите два дена.

Утринска посета — Кадин мост и пределот на Струма

Посетата на Кадин мост ја комбинира интерпретацијата на градбата со приказните поврзани со местото. Водичот го разграничува историскиот приказ од локалната легенда, овозможувајќи им на посетителите да ги вреднуваат како различни аспекти на културната интерпретација.

Вклучено е време за фотографирање и кратка прошетка околу мостот и блиските јавни простори. Поврзаноста меѓу мостот, населбата и реката е главниот фокус на посетата.

Следува пауза за освежување пред трансферот кон Смоличано. Тоа одржува опуштен ритам и ги одвојува двете главни доживувања на денот.

Доцна претпладне и рано попладне — „Света Ана“ кај Смоличано

Рутата продолжува до локалитетот „Света Ана“ кај Смоличано. Црквата е посветена на светите Јоаким и Ана и локално е позната како „Света Ана“ или „Света Јана“. Средината вклучува верски локалитет поврзан со извор и водопад.

Програмата комбинира културна и духовна интерпретација со кратко доживување на пределот. Посетата ја истражува поврзаноста меѓу верското место, локалните традиции и неговата природна околина.

Пешачката компонента е насочена кон главниот простор за посетители, при што должината на природната прошетка ги одразува теренот и условите. Доживувањето е претставено како лесна културно-природна посета, а не како планински излет. Времето за мирно набљудување и фотографирање го дополнува водениот вовед.

Оваа посета ја заокружува духовната нишка воведена во Осоговскиот манастир. Поврзаноста лежи во доживувањето на верските места во нивните локални предели, додека секоја локација го задржува сопствениот идентитет и средина.

Ручек — Локална храна и заедничко доживување

Ручекот е вклучен во делот од програмата во Невестино, поврзувајќи ги главните посети со локалното гостопримство. Оброкот обезбедува време за осврт кон различните места посетени во тридневното патување.

Локалните јадења или дегустацискиот елемент му даваат социјална димензија на завршниот ден. Храната е претставена во контекст на дестинацијата и ја дополнува културната и духовната тема.

Попладне — Завршување на програмата и заминување

Завршната интерпретација ги обединува главните доживувања: археолошкиот предел на Кокино, урбаното наследство на Кратово, Осоговскиот манастир, Кустендил и Хисарлака, како и културно-природните средини на Невестино.

Заклучокот ги нагласува континуитетот на патувањето преку границата и различните придонеси на териториите учеснички. Тој обезбедува јасен завршеток на тематската програма пред заминувањето.

Културната маршрута завршува во Општина Невестино. Натамошниот трансфер го следи избраниот патнички аранжман, кон Кустендил и Софија или назад кон Северна Македонија. Неговото времетраење е дополнително на завршната посета на локалитет и оброкот.

Преглед на програмата

Елемент	Опис
Наслов на програмата	Култура и духовност преку границата – тридневна програма
Главна рута	Кокино – Кратово – Крива Паланка – манастир „Свети Јоаким Осоговски“ – Кустендил – Хисарлака – Невестино – „Света Ана“ кај Смоличано
Почетна точка	Договорено место за пристигнување и трансфер до Кокино; главната културна маршрута започнува во Кокино
Крајна точка	Општина Невестино, по што следува избраниот натамошен или повратен трансфер
Времетраење	3 програмски дена / 2 ноќевања
Географска рамнотежа	Едно ноќевање во Северна Македонија и едно во Бугарија; вториот ден ги поврзува двете земји
Ноќевање 1	Градот Крива Паланка или манастирскиот комплекс
Ноќевање 2	Кустендил
Вид понуда	Културно, духовно и прекугранично патување засновано врз наследството
Целни групи	Културни и духовни посетители, мали организирани групи, парови, меѓународни патници и семејства со постари деца

Транспорт	Трансфери со возило меѓу дестинациите и преку границата, комбинирани со пешачки посети
Главни доживувања	Археолошка интерпретација, прошетки низ историски градови, верско наследство, локална храна, парковски предели и културно-природни посети
Структура на услугите	Две ноќевања, оброци во програмата, водење, интерпретација и организирани трансфери;
Сезонски карактер	Целогодишна културна тема, со обем на посетите на отворено приспособен на дневната светлина, времето и теренот
Тежина	Општо лесна до умерена; нерамен терен во Кокино и наклони или скали на избрани локации
Основа за сместување	Постојат алтернативни опции за сместување; расположливоста, распределбата на собите и условите на пакетот зависат од конкретниот датум

1.2. Осогово и речните предели – тридневна авантуристичка програма

Концепт и карактер на понудата

Тридневната авантуристичка програма ја поврзува планинската средина на Калин Камен со парковските предели на Хисарлака и природните средини на Општина Невестино. Таа претставува прекугранично патување низ различни средини на отворено, комбинирајќи водено пешачење, интерпретација на пределите и изборни авантуристички активности.

Програмата се развива постепено во три дена. Првиот ден ја воведува осоговската планинска средина преку Калин Камен. Вториот поврзува пократко утринско природно доживување со прекуграничниот трансфер и содржините на отворено на Хисарлака. Завршниот ден се движи кон помирните предели околу „Света Ана“, Кадин мост и реката Струма.

Две ноќевања го поддржуваат патувањето: едно во подрачјето на Крива Паланка и едно во Кустендил. Трансферите со возило ги поврзуваат главните локации, додека пешачењето го сочинува јадрото на доживувањето во секоја дестинација. Оваа структура комбинира активно учество со време за оброци, одмор и закрепнување.

Главната програма е наменета за планинари, клубови за активности на отворено и активни мали групи што бараат разновидно рекреативно патување. Нејзината општа категорија е умерена. Изборните активности во адреналинскиот парк и на патеката со јажиња се одделни елементи во програмата и се одвиваат според правилата за учество, барањата за опрема и временските услови на соодветниот давател на услуги.

Главниот сезонски формат се одвива од пролет до есен. Зимската верзија со понизок интензитет ја задржува природната тема преку пократки прошетки, парковски доживувања и намален акцент врз специјализираните активности на отворено.

Сместувачките објекти наведени подолу обезбедуваат конкретни алтернативи за местата за ноќевање. Нивното вклучување означува можни аранжмани за сместување, а не потврдени резервации или договорени добавувачи.

ДЕН 1 — Крива Паланка и Калин Камен

Дневна тема: Запознавање со Осогово преку планинско пешачење и доживувања на отворено

Првиот ден го воспоставува активниот карактер на програмата. Крива Паланка е база за пристигнување и услуги, додека Калин Камен ги запознава посетителите со планинскиот предел преку водено пешачење, набљудување и изборно доживување во авантуристички парк.

Утро — Пристигнување во Крива Паланка и вовед во програмата

Програмата започнува со средба во Крива Паланка. Воведната сесија ги претставува тридневната рута, редоследот на активностите и поврзаноста меѓу планинските, парковските и речните предели вклучени во патувањето.

Информирањето за активностите ги опфаќа форматот на пешачење, очекуваниот терен, опремата и разликата меѓу главната рекреативна програма и изборните специјализирани активности. Учесниците добиваат преглед на текот на денот, вклучувајќи трансфери, пешачки делници, оброци и периоди за одмор.

Групата потоа продолжува со возило до Калин Камен. Искачувањето го воведува преминот од градската кон осоговската планинска средина и го претставува географскиот почеток на авантуристичката маршрута.

Доцна претпладне — Водено пешачење во подрачјето на Калин Камен

Главната утринска активност е водена рекреативна прошетка во подрачјето на Калин Камен. Доживувањето се фокусира на планинската средина, шумската околина, погледите кон пределот и можностите за набљудување на природата.

Прошетката следи избрана локална рута, наместо искачување врв. Нејзината цел е запознавање со пределот преку активно учество со умерено темпо. Застанувањата за интерпретација, фотографирање и одмор го делат пешачкото доживување на подносливи делници.

Водичот ја поврзува непосредната околина со поширокиот осоговски предел. Интерпретацијата се фокусира на карактерот на теренот и поврзаноста меѓу планинската средина и рекреацијата, без прошетката да ја претвори во техничка активност или активност за издржливост.

Пократка пешачка варијанта останува во истото подрачје и го задржува главното пејзажно доживување. Таа обезбедува форма на учество со понизок интензитет, задржувајќи ја групата во истата дневна програма.

Ручек — Оброк и одмор

Ручекот обезбедува јасна пауза меѓу утринската прошетка и попладневните активности. Програмата предвидува оброк во угостителски објект вклучен во патничкиот аранжман или подготвен ручек на отворено на определено место за застанување.

Паузата вклучува време за одмор и хидратација. Таа дава и можност за преглед на попладневните опции и разграничување на авантуристичката активност од алтернативното рекреативно пешачење.

Попладне — Изборна активност во адреналински парк и природно доживување

Попладнето ја воведува компонентата на авантуристичкиот парк Калин Камен како изборна специјализирана активност. Учесството вклучува информирање од операторот и користење на опремата за избраната активност.

Посетителите што ја следат рекреативната алтернатива продолжуваат со водена прошетка во природа, набљудување на пределот и фотографирање. Оваа опција го задржува активниот карактер на денот, избегнувајќи ги техничките барања на специјализираната активност.

Двете форми на учество се поврзани со заедничко место за средба и заеднички завршеток на попладнето. Така програмата обезбедува различни доживувања на иста локација без создавање одделни маршрути.

Пред повратниот трансфер до сместувањето следува завршен период за одмор.

Доцна попладне и вечер — Враќање, вечера и сместување

Групата се враќа во подрачјето на Крива Паланка за пријавување и време за закрепнување. Вечерната програма е намерно полесна од дневните активности.

Вечерата обезбедува локално угостителско доживување и социјален завршеток на првиот ден. Потоа следуваат слободно време и вовед во пократката утринска активност и прекуграничното патување предвидени за Ден 2.

Место за ноќевање: градот Крива Паланка или блиското манастирско подрачје.

ДЕН 2 — Калин Камен, прекуграничен трансфер и Хисарлака

Дневна тема: Од осоговската планинска средина до парковските предели на Кустендил

Вториот ден комбинира пократко утринско доживување на отворено со трансферот до Бугарија и попладневна програма на Хисарлака. Неговиот интензитет е понизок од целосен планински ден, овозможувајќи патувањето и граничниот премин да бидат дел од урамнотежен распоред.

Утро — Појадок, одјавување и кратка активност во природа

По појадокот и одјавувањето, програмата вклучува кратка водена активност во подрачјето на Калин Камен. Багажот патува со возилото за трансфер, овозможувајќи групата да продолжи кон границата по утринската посета.

Активноста обезбедува завршно доживување на планинската средина без повторување на подолгата пешачка програма од Ден 1. Таа се заснова врз кратка пејзажна прошетка, набљудување и фотографирање, по што следува одмор пред заминувањето.

Кога програмата користи сместување во градот, варијантата со понизок интензитет ја поставува оваа утринска активност поблиску до сместувањето или по натамошната рута. Така се намалува повтореното патување по планински патишта, задржувајќи природен почеток на денот.

Утринската компонента останува кратка, зачувувајќи доволно време за прекуграничното патување и Хисарлака.

Доцна претпладне — Трансфер до Кустендил

Рутата продолжува преку граничниот премин Деве Баир–Ѓуешево кон Кустендил. Предвидено е време за граничните формалности и преминот меѓу двата дела на дестинацијата.

Во текот на патувањето, водичот ја воведува попладневната промена на средината: од планинското опкружување околу Калин Камен до парковскиот предел над Кустендил. Заедничката тема останува рекреацијата на отворено, изразена преку различна средина и ниво на интензитет.

Редоследот и должината на попладневните активности се приспособуваат на фактичкото време на пристигнување, наместо да се потпираат врз фиксно времетраење на граничната постапка.

Ручек — Пристигнување и одмор во Ќустендил

Ручекот во Ќустендил обезбедува пауза по патувањето. Тој го одвојува трансферот од активното попладне и ја воведува локалната угостителска компонента на бугарскиот дел од понудата.

Програмата вклучува време за одмор пред продолжувањето кон Хисарлака. Пријавувањето во сместувањето се распоредува во денот според избраниот хотелски аранжман и времето на пристигнување.

Попладне — Екопатека и парковско пешачење на Хисарлака

Главното попладневно доживување е водено пешачење во парковската средина на Хисарлака. Рутата ја комбинира компонентата на екопатека со набљудување на пределот, видововци и паузи за интерпретација.

Акцентот останува врз рекреацијата во природа и поврзаноста меѓу паркот и околниот градски предел. Елементите на наследството обезбедуваат контекст долж прошетката, без да ја претворат авантуристичката програма во одделна културна тура.

Темпото на пешачење овозможува закрепнување по утринската активност и трансферот. Пократки делници и дополнителни паузи ја обезбедуваат верзијата со понизок интензитет на истото доживување.

Изборна активност во паркот со јажиња

Изборната компонента во паркот со јажиња додава специјализирана активност на попладнето. Таа е претставена одделно од стандардното пешачко доживување и ги следи правилата на операторот за надзор, опрема и учество.

Учесниците што ја избираат пешачката алтернатива продолжуваат со водена парковска рута и дополнително време на видововци или места за одмор. Двете опции завршуваат во истата попладневна програма.

Целосното пешачко доживување останува јадрото на посетата на Хисарлака кога специјализираната активност не работи.

Вечер — Вечера и ноќевање во Ќустендил

Денот завршува со вечера и сместување во Ќустендил. Вечерта обезбедува време за одмор по два дена активности на отворено.

Опцијата за сместување со спа-понуда додава можност за релаксација, додека градски семеен хотел обезбедува поедноставен престој во градот. Дополнителните хотелски услуги зависат од избраниот пакет за сместување.

Место за ноќевање: Ќустендил.

ДЕН 3 — „Света Ана“, Невестино и пределот на Струма

Дневна тема: Лесно истражување на природата и крајречен завршеток на патувањето

Завршниот ден се преместува од планинските и парковските средини кон руралните и речните предели на Општина Невестино. Неговото темпо е полесно, комбинирајќи кратки прошетки, интерпретација на пределите, локална храна и заокружување на прекуграничното доживување.

Утро — Појадок, одјавување и заминување

По појадокот и одјавувањето, групата заминува со возило кон Општина Невестино. Багажот останува во возилото за трансфер за време на дневните посети.

Воведот ги претставува промената на пределот и поврзаноста на завршниот ден со претходните планински доживувања. Фокусот се префрла од подолготрајна активност кон набљудување, пократки пешачки делници и меѓусебното дејство на природните средини и локалните места.

Утринска посета — „Света Ана“ кај Смоличано

Првото главно доживување е локалитетот „Света Ана“ кај Смоличано. Црквата, посветена на светите Јоаким и Ана и локално позната како „Света Ана“, е поврзана со средина со извор и водопад.

Авантуристичката програма му пристапува на локалитетот првенствено како на културно-природен предел. Водена прошетка ја претставува непосредната околина, со паузи за фотографирање, набљудување и краток приказ на локалното значење на местото.

Стандардната посета се фокусира на главниот простор за посетители. Секое продолжување кон поблиски видовци на водопадот зависи од состојбата на патеката и достапниот пристап. Програмата не се потпира на стрмно или изложено спуштање за заокружување на доживувањето.

Варијантата со понизок интензитет ги задржува главната средина и интерпретацијата со пократка пешачка делница. Така се зачувува содржината на посетата, со намален физички напор.

Доцна претпладне — Трансфер низ руралниот предел

Патувањето продолжува кон Невестино. Трансферот со возило обезбедува одмор меѓу пешачките компоненти и ја поврзува руралната средина околу Смоличано со пределот на Струма.

Водичот го насочува вниманието кон промените во околината и поврзаноста меѓу населбите, патиштата и природната средина. Оваа интерпретација ги поврзува поединечните застанувања во континуирано патување низ пределот.

Ручек — Локален оброк и пауза за закрепнување

Ручекот е дел од програмата во Невестино и го обезбедува главниот период за одмор во завршниот ден. Локалната храна го дополнува доживувањето на отворено и создава врска со угостителските услуги на дестинацијата.

Оброкот ѝ дава на групата и време за осврт кон различните средини посетени во патувањето: планинското опкружување на Калин Камен, парковскиот предел на Хисарлака и помирната рурална околина на Општина Невестино.

Попладне — Кадин мост и кратка прошетка покрај Струма

Завршната компонента на отворено го комбинира Кадин мост со кратка прошетка во блиските пристапни јавни простори покрај Струма. Мостот обезбедува препознатлива фокусна точка, додека поширокото доживување се заснова врз погледи кон реката, набљудување на пределот и лесно движење.

Краток културен вовед го објаснува значењето на локацијата и ја дополнува програмата заснована врз природата. Главниот акцент останува врз пределот, наместо врз продолжена историска посета.

Овој дел е копнено рекреативно доживување. Пливање, рафтинг и кајакарење не се вклучени во стандардната програма.

Прошетката завршува со заедничко место за одмор и завршна можност за фотографирање пред заминувањето.

Завршување на програмата и натамошно патување

Завршната сесија ги поврзува трите главни средини на патувањето: планинскиот, парковскиот и речниот предел. Таа ја нагласува разновидноста на доживувањата на отворено достапни во компактна прекугранична рута.

Стандардната програма завршува во Општина Невестино. Натамошниот или повратниот трансфер го следи избраниот патнички аранжман, кон Ќустендил и Софија или назад кон Северна Македонија.

Сезонски верзии и интензитет на активностите

Верзијата од пролет до есен става најголем акцент врз воденото пешачење на отворено и изборните активности во авантуристичкиот парк. Дневниот распоред комбинира активни делници со трансфери, оброци и одмор.

Зимската верзија со понизок интензитет ја задржува природната тема преку пократки прошетки во соодветни услови и поголем акцент врз доживувањата на пониска надморска височина или во паркови. Таа не вклучува зимско искачување врв ниту претпоставува работа на адреналински паркови и паркови со јажиња.

Општата умерена класификација се однесува на пешачката програма. Специјализираните активности имаат сопствени услови за учество и не се опфатени со општата категорија за пешачење. Точните пешачки растојанија и висински профили зависат од локалната рута избрана за секоја активност.

Преглед на програмата

Елемент	Опис
Наслов на програмата	Осогово и речните предели – тридневна авантуристичка програма
Главна рута	Крива Паланка – Калин Камен – Ќустендил – Хисарлака – „Света Ана“ кај Смоличано – Невестино – крајбрежје на Струма
Почетна точка	Крива Паланка, со трансфер со возило до Калин Камен
Крајна точка	Општина Невестино, по што следува избраниот натамошен или повратен трансфер
Времетраење	3 програмски дена / 2 ноќевања
Географска рамнотежа	Едно ноќевање во Северна Македонија и едно во Бугарија; Ден 2 ги поврзува двете земји
Ноќевање 1	Подрачје на Крива Паланка: хотел „Манастир Св. Јоаким Осоговски“ или „Нобл Хаус“
Ноќевање 2	Ќустендил: „Стримон Гарден Медикал СПА Хотел“ или семеен хотел „Рамира“
Вид понуда	Авантуристичка, планинска и природна рекреација

Целни групи	Планинари, клубови за активности на отворено, активни мали групи и рекреативни посетители на природата
Основни активности	Водено планинско и парковско пешачење, интерпретација на пределите, набљудување на природата, фотографирање и кратка крајречна прошетка
Изборни специјализирани активности	Активност во адреналинскиот парк Калин Камен и активност во паркот со јажиња на Хисарлака, според достапноста на операторот и условите за учество
Алтернативи со понизок интензитет	Пократки природни прошетки, парковски рути, дополнителен одмор и културно-природна интерпретација
Транспорт	Трансфери со возило меѓу локациите и преку границата; пешачење во подрачјата на активностите
Структура на услугите	Две ноќевања, оброци во програмата, водење и организирани трансфери; специјализираните активности и дополнителните хотелски услуги зависат од избраниот пакет
Главна сезона	Од пролет до есен
Зимски формат	Пократки доживувања на отворено со понизок интензитет, приспособени на времето и теренот
Тежина	Умерена рекреативна програма, со одделно оценети изборни специјализирани активности
Основа за сместување	Постојат алтернативни опции; расположливоста, распределбата на собите и условите на пакетот зависат од конкретниот датум

2. ПЕТДНЕВНИ ПРЕКУГРАНИЧНИ ПОНУДИ

Петдневните прекугранични понуди обезбедуваат продолжено доживување на Североисточниот плански регион во Северна Македонија и општините Ќустендил и Невестино во Бугарија. Тие ги развиваат двете главни теми — култура и авантуристички/планински туризам — преку програми што овозможуваат поголема длабочина на интерпретацијата, поширок географски опсег и повеќе време за локални доживувања.

Секоја програма вклучува пет дена и четири ноќевања. Две ноќевања се распределени во Североисточниот плански регион и две во Ќустендил. Деновите 1 и 2 го истражуваат македонскиот дел од дестинацијата, Ден 3 комбинира активности на двете страни со прекуграничниот трансфер, а Деновите 4 и 5 ја развиваат бугарската компонента.

Подолгиот формат му дава на секој дел од патувањето посебна улога. Почетните денови ги воведуваат регионалниот контекст и главните атракции. Третиот ден ги поврзува двете земји преку заедничка тема. Завршните денови го продлабочуваат доживувањето во Ќустендил и Невестино и го доведуваат патувањето до поврзан завршеток.

Петдневните програми го задржуваат идентитетот на соодветните тридневни понуди, проширувајќи го доживувањето. Дополнителното време се користи за интерпретација, локални оброци, посети и лично откривање. Затоа програмата се развива преку низа поврзани доживувања, наместо преку зголемен број кратки застанувања.

Територијална организација и структура на ноќевањата

Распоредот на ноќевањата обезбедува урамнотежено присуство на двете страни од границата. Во културната програма, првото ноќевање е во подрачјето на Куманово, второто во Крива Паланка, а третото и четвртото во Ќустендил.

Оваа структура го следи географскиот тек на рутата. Куманово е база за почетните посети на урбаното и верското наследство. Крива Паланка го поврзува истражувањето на Кокино и Кратово со Осоговскиот манастир и натамошното патување до Бугарија. Две последователни ноќевања во Ќустендил обезбедуваат стабилна база за градот, Хисарлака и завршниот излет до Невестино.

Престојот со две ноќевања во Ќустендил го намалува и повтореното пакување и менување хотели во бугарскиот дел од програмата. Невестино придонесува со целосен завршен ден на посети и локални доживувања, додека сместувањето останува концентрирано во главниот центар за услуги.

Пакет услуги и доживување на посетителите

Структурата на пакетот опфаќа сместување, оброци или дегустации, водење, интерпретација, влезници поврзани со избраните посети и организирани трансфери меѓу локациите и преку границата.

Локалните оброци се дел од доживувањето на дестинацијата. Тие ги поврзуваат главните атракции со гостопримството и регионалните прехранбени традиции, обезбедувајќи редовни паузи во дневниот распоред. Водењето му дава континуитет на патувањето преку поврзување на поединечните локации со главната културна или авантуристичка тема.

Програмите ги разграничуваат основните доживувања од изборните услуги. Специјализираните спортски активности ѝ припаѓаат на авантуристичката понуда кога се вклучени во избраниот аранжман. Релаксацијата со минерална вода и дополнителните хотелски услуги ја дополнуваат културната програма, без да ги заменат нејзините содржини поврзани со наследството.

Секоја маршрута ги утврдува местото за ноќевање, главните доживувања и преминот кон следниот ден. Тоа обезбедува јасна структура за целото патување и разбирлива поврзаност меѓу патувањето, посетите, оброците и слободното време.

Сезонски карактер

Културната програма задржува целогодишен идентитет преку комбинацијата на историски градски средини, верско наследство, музеи и интерпретација на пределите. Посетите на отворено имаат поголема улога во поволни услови, додека културните содржини во затворен простор имаат поголем акцент во постудени или поврнежливи периоди.

Авантуристичката/планинската програма има посилна поврзаност со теренот, надморската височина и времето. Нејзините сезонски варијанти ја зачувуваат природната тема преку различни интензитети на активности и комбинации на планински, парковски и доживувања на пониска надморска височина.

Времетраењето од пет дена останува непроменето, додека односот меѓу активностите ги одразува сезоната и карактерот на избраната програма.

Опции за сместување

Објектите наведени во маршрутите обезбедуваат конкретни алтернативи за местата за ноќевање. Тие претставуваат можни аранжмани за сместување во изработената понуда. Расположливоста на соби, распределбата на групите, плановите за оброци и дополнителните услуги зависат од избраните датуми на патување и пакетот.

2.1. Пет дена култура, духовност и дигитални приказни

Концепт и карактер на понудата

Оваа програма претставува продолжено културно патување низ Североисточниот плански регион, Кустендил и Невестино. Таа ги поврзува музеите, археолошките предели, верското наследство, историските градови и локалните традиции во петдневна рута.

Доживувањето се развива низ последователни теми. Куманово и Старо Нагоричане го воведуваат регионалниот и духовниот контекст. Кокино и Кратово ги поврзуваат археолошките предели со историскиот урбан живот. Осоговскиот манастир го обезбедува главното духовно доживување пред преминувањето на границата. Кустендил ги развива темите на античката историја, уметноста и идентитетот поврзан со минералните води, додека Невестино го заокружува патувањето преку поврзаноста меѓу наследството, локалните приказни и природната околина.

Програмата вклучува четири ноќевања: едно во подрачјето на Куманово, едно во Крива Паланка и две во Кустендил. Трансферите меѓу дестинациите се организирани со возило, со пешачки посети на главните локации.

„Дигитални приказни“ ја опишува дополнителната употреба на достапната дигитална интерпретација покрај непосредното доживување на местата. Каде што е достапна функционална дигитална содржина, таа ги поддржува ориентацијата и раскажувањето приказни. Водењето и печатените информации обезбедуваат континуитет низ целата програма, така што доживувањето не зависи од конкретна апликација или дигитална инсталација.

Општата категорија е лесна до умерена. Повеќето активности се културни посети и градски или парковски прошетки, со нерамен терен во Кокино и наклони или скали на избрани локации.

ДЕН 1 — Куманово и Старо Нагоричане

Дневна тема: Запознавање со регионот преку урбана историја, музејска интерпретација и духовно наследство

Првиот ден го воспоставува контекстот за поширокото патување. Куманово го претставува регионот преку музејска интерпретација и градска средина, додека црквата „Свети Ѓорѓи“ во Старо Нагоричане ја развива духовната и уметничката тема.

Утро — Пристигнување и вовед во програмата

Програмата започнува на договореното место за средба во Куманово. Воведната сесија ги претставува петдневната рута, распределбата на ноќевањата и главните врски меѓу македонскиот и бугарскиот дел од дестинацијата.

Почетното објаснување ги сместува поединечните посети во заеднички наратив. Археологијата, урбаната историја, верското наследство и локалниот живот се воведуваат како поврзани димензии на патувањето.

Утринска посета — Музеј Куманово

Музејската посета обезбедува интерпретативна почетна точка. Таа ги запознава посетителите со регионалниот контекст преку изложбената содржина опфатена со посетата и воспоставува теми што повторно се појавуваат на археолошките, урбаните и верските локации подоцна во програмата.

Воденото претставување овозможува време за набљудување и прашања. Наместо музејот да биде претставен како одделно застанување, интерпретацијата ја поврзува неговата содржина со местата што се посетуваат во следните денови.

Доцна претпладне — Водена градска прошетка

Програмата продолжува со прошетка низ центарот на Куманово. Доживувањето го поврзува музејскиот вовед со градските улици, јавните простори и секојдневната атмосфера.

Прошетката комбинира интерпретација со можности за набљудување на локалниот живот. Застанување за освежување обезбедува пауза пред ручекот и попладневниот излет.

Ручек — Локално гостопримство

Ручекот ја претставува регионалната храна во контекст на патувањето. Оброкот обезбедува социјална средина во која посетителите се запознаваат со групата и дестинацијата.

Локалните јадења се претставени како дел од културното доживување, поврзувајќи ја градската посета со традициите и гостопримството на поширокиот регион.

Попладне — Црква „Свети Ѓорѓи“ во Старо Нагоричане

Трансфер со возило го поврзува Куманово со Старо Нагоричане. Главната попладневна посета се фокусира на црквата „Свети Ѓорѓи“, нејзините фрески и духовното значење.

Интерпретацијата ја поврзува верската уметност со архитектонската средина и доживувањето на посета на активно место за богослужба. Програмата овозможува време за внимателно набљудување, наместо брзо поминување низ локалитетот.

Посетата ја воведува духовната нишка што продолжува во Осоговскиот манастир и „Света Ана“ подоцна во патувањето. Секоја локација го задржува посебниот идентитет, придонесувајќи кон пошироката тема.

Доцна попладне и вечер — Враќање, вечера и сместување

Групата се враќа во подрачјето на Куманово за пријавување и одмор. Вечерата ја завршува структурираната програма, по што следува слободно време.

Вечерта обезбедува помирен премин кон следниот ден, кој го комбинира археолошкиот предел на отворено во Кокино со историската градска средина на Кратово.

Место за ноќевање: Куманово или околното подрачје со сместувачки објекти.

ДЕН 2 — Кокино, Кратово и Крива Паланка

Дневна тема: Археолошки предели, историска архитектура и локални приказни

Вториот ден поврзува археолошко доживување на отворено со интерпретација на историски град. Рутата се движи од Куманово кон Крива Паланка, комбинирајќи посети и трансфери во координиран дневен распоред.

Утро — Појадок, одјавување и трансфер до Кокино

По појадокот и одјавувањето, групата патува до Кокино. Багажот останува во возилото за трансфер за време на дневните посети.

Патувањето ја воведува промената од урбаната средина на првиот ден кон поизложениот археолошки предел. Водичот ги претставува главниот фокус на посетата и пешачкиот карактер на локалитетот.

Утринска посета — Кокино

Посетата ја истражува поврзаноста меѓу археолошкиот локалитет, неговите карпести формации и околниот предел. Интерпретацијата ги претставува значењето на Кокино и различните начини на кои местото било проучувано и разбрано.

Пешачењето е организирано со одмерено темпо, со паузи за објаснување, фотографирање и набљудување. Теренот обезбедува физички понапорно доживување од градските прошетки, додека интерпретативниот фокус останува културен и археолошки.

Посетата вклучува време за доживување на пошироката средина. Тоа му дава на локалитетот место во пејзажниот наратив на патувањето, наместо да го третира само како изолиран споменик.

Ручек — Трансфер до Кратово и локален оброк

Програмата продолжува со возило до Кратово. Ручекот обезбедува одмор по посетата на отворено и го претставува градот преку неговото гостопримство и прехранбените традиции.

Оброкот претставува премин меѓу археолошката тема од утрото и архитектонската и урбаната содржина на попладнето.

Попладне — Мостовите, кулите и историските улици на Кратово

Водената прошетка ги поврзува главните мостови и кули со поширокото физичко опкружување на градот. Интерпретацијата објаснува како изградената средина, локалната историја и топографијата придонесуваат кон препознатливиот карактер на Кратово.

Програмата комбинира главни застанувања со пешачење низ историските улици. Погледите, помалите детали и локалните приказни обезбедуваат континуитет меѓу главните градби.

Вклучено е време за посета на кафуле, фотографирање и самостојно истражување во централното подрачје. Така попладнето воспоставува рамнотежа меѓу водената интерпретација и поличното доживување на градот.

Доцна попладне — Трансфер до Крива Паланка

Патувањето продолжува до Крива Паланка за второто ноќевање. Оваа локација ги поврзува дневните посети со Осоговскиот манастир следното утро и натамошната рута до Бугарија.

Вечер — Вечера и локална атмосфера

По пријавувањето, програмата вклучува вечера и време за одмор. Посетителите сместени во градот имаат можност за кратка прошетка низ центарот, додека оние во манастирскиот хотел доживуваат помирна средина.

Вечерта ја воведува духовната тема на Ден 3, без да ја повторува самата манастирска посета.

Место за ноќевање: градот Крива Паланка или блискиот манастирски комплекс.

ДЕН 3 — Осоговски манастир и патување до Ќустендил

Дневна тема: Духовно наследство и премин меѓу двете земји

Третиот ден ја поврзува духовната средина на Осоговскиот манастир со воведно доживување на Ќустендил. Неговата структура ѝ дава доволен акцент на утринската посета, задржувајќи полесна програма по прекуграничниот трансфер.

Утро — Појадок, одјавување и манастирска посета

По појадокот, програмата започнува со манастирот „Свети Јоаким Осоговски“. Посетителите сместени во градот пристигнуваат со возило, додека оние во манастирскиот хотел започнуваат во истата средина.

Водената посета се фокусира на духовното значење на манастирот, неговата архитектура и поврзаноста со околниот планински предел. Интерпретацијата ги поврзува верските градби со културниот идентитет на подрачјето на Крива Паланка.

Доживувањето вклучува помирен период за лично набљудување и размислување. Тоа ја разликува манастирската посета од поактивната низа археолошки и урбани истражувања претходниот ден.

Доцна претпладне — Заминување и прекуграничен трансфер

Патувањето продолжува кон Бугарија преку граничниот премин Деве Баир–Ѓуешево. Програмата ги вклучува трансферот и граничните формалности како дел од дневната организација.

Наративот се префрла кон Ќустендил и бугарскиот дел од дестинацијата. Заедничката културна тема обезбедува континуитет меѓу двете земји, додека попладнето воведува поинаква урбана средина.

Редоследот на ручекот, пријавувањето и воведната прошетка го одразува фактичкото време на пристигнување.

Ручек и рано попладне — Пристигнување во Ќустендил

Ручекот и хотелското пријавување обезбедуваат пауза по патувањето. Тука започнува престојот со две ноќевања, овозможувајќи следниот ден да се фокусира на посети без уште една промена на сместувањето.

Пред запознавањето со градот е предвидено време за одмор.

Попладне — Воведна прошетка низ центарот на Ќустендил

Прошетката ги претставува главните културни теми на градот и обезбедува ориентација за подеталната програма на Ден 4.

Доживувањето ги воведува историските слоеви, јавните простори и поврзаноста на градот со минералните води. Главните локации се поставуваат во урбаниот контекст, додека подолгите посети на Римските терми, музеј или галерија и Хисарлака се резервирани за следниот ден.

Ова полесно попладне ги урамнотежува духовната посета и утринскиот трансфер. Тоа им дава на посетителите почетно разбирање на Ќустендил без повторување на целосната програма од Ден 4.

Вечер — Вечера и прво ноќевање во Ќустендил

Вечерата ја воведува локалната угостителска компонента на бугарскиот дел од понудата. Следува слободно време, со изборна хотелска релаксација според избраниот пакет.

Место за ноќевање: Ќустендил.

ДЕН 4 — Наследството и уметноста на Ќустендил и Хисарлака

Дневна тема: Подлабока средба со урбаната историја и културните предели

Четвртиот ден е посветен на Ќустендил. Отсуството на долг меѓуградски трансфер овозможува повеќе време за интерпретација, културна посета во затворен простор и парковскиот предел на Хисарлака.

Утро — Римските терми и историската урбана средина

По појадокот, програмата започнува со Римските терми. Интерпретацијата ги поврзува археолошките остатоци со историскиот развој на градот и неговиот идентитет поврзан со минералните води.

Доживувањето ги развива темите воведени при ориентацијата претходното попладне. Посетителите имаат повеќе време да го разгледаат локалитетот и да го разберат неговото место во околниот град.

Прошетката продолжува низ блиските централни подрачја, поврзувајќи ја главната посета со современата урбана средина.

Доцна претпладне — Посета на музеј или галерија

Културна посета во затворен простор додава поинаква форма на интерпретација. Програмата вклучува музејска изложба или галериска поставка според избраниот културен аранжман.

Посетата обезбедува време за поголемо внимание на предмети, слики или уметнички дела и го дополнува доживувањето на наследството на отворено. Таа воведува и промена на темпото меѓу утринската урбана прошетка и попладневната парковска посета.

Водичот ја поврзува изложбената содржина со пошироките теми на патувањето, вклучувајќи регионален идентитет, локални приказни и претставување на местото.

Ручек — Локален оброк и одмор

Ручекот обезбедува подолга пауза во текот на денот. По оброкот следува слободно време за кратка самостојна прошетка, посета на кафуле или одмор пред заминувањето за Хисарлака.

Овој период им овозможува на посетителите да го доживеат Ќустендил со сопствено темпо во рамките на инаку водената програма.

Попладне — Пределот со наследство на Хисарлака

Програмата продолжува до Хисарлака со возило, по што следува пешачка посета. Главниот акцент е поврзаноста меѓу историските остатоци, парковската средина и погледите кон Ќустендил.

Интерпретацијата го сместува градот во поширокиот предел. Посетата комбинира културно објаснување со време за фотографирање, набљудување и одмор.

Пешачката делница задржува лесно до умерено темпо. Културната програма се фокусира на наследството и пределот, наместо на специјализираните авантуристички активности поврзани со пошироката парковска средина.

Доцна попладне — Слободно време и изборна релаксација

По враќањето во хотелот следува слободно време. Посетителите што избираат компонента за релаксација ги користат содржините или услугите вклучени во нивниот избран аранжман за сместување.

Овој период ја дополнува културната програма и обезбедува помалку структуриран завршеток на денот. Тој останува изборен, зачувувајќи ја разликата меѓу основните посети на наследството и дополнителните хотелски услуги.

Вечер — Вечера и второ ноќевање

Вечерата го заокружува целосниот ден во Ќустендил. Групата останува во истото сместување, со заминување и одјавување предвидени следното утро.

Место за ноќевање: Ќустендил

ДЕН 5 — Невестино, Кадин мост и „Света Ана“

Дневна тема: Наследство, локални приказни и духовни места во руралниот предел

Завршниот ден се преместува од урбаната средина на Ќустендил во Општина Невестино. Програмата ги комбинира Кадин мост, „Света Ана“ кај Смоличано и локалната храна пред заокружувањето на прекуграничното патување.

Утро — Појадок, одјавување и заминување

По појадокот и одјавувањето, групата патува до Невестино. Багажот останува во возилото за трансфер за време на посетите, овозможувајќи заминување по завршувањето на програмата.

Воведот ја објаснува улогата на Невестино во заедничката дестинација: комбинација на знаменитости на наследството, духовни места и рурални и речни предели.

Утринска посета — Кадин мост

Посетата на Кадин мост ја комбинира интерпретацијата на градбата со приказните поврзани со местото. Историското објаснување и локалната легенда се претставени како различни, но поврзани димензии на неговото културно значење.

Програмата вклучува време за фотографирање и кратка прошетка низ блиските јавни простори. Поврзаноста на мостот со реката и населбата ѝ дава на посетата поширок контекст.

Пауза за освежување го одвојува ова доживување од натамошното патување кон Смоличано.

Доцна претпладне и рано попладне — „Света Ана“ кај Смоличано

Посетата на „Света Ана“ комбинира духовна интерпретација со доживување на природната околина. Црквата е посветена на светите Јоаким и Ана и локално е позната како „Света Ана“ или „Света Јана“; средината е поврзана со извор и водопад.

Програмата се фокусира на главниот простор за посетители и кратка пејзажна прошетка. Интерпретацијата го поврзува верското место со локалните традиции и околината.

Посетата ја заокружува духовната нишка воведена во Старо Нагоричане и развиена во Осоговскиот манастир. Поврзаноста е тематска, додека различните средини му даваат на секое доживување сопствен карактер.

Пешачкиот елемент останува спореден во однос на културната посета. Поблиските видиковци на водопадот не се неопходни за заокружување на програмата, а обемот на пешачењето ги одразува теренот и условите.

Ручек — Локална храна и рурален контекст

Локален оброк или дегустација ја завршува главната низа посети. Тој ја поврзува програмата за наследството со гостопримството и обезбедува време за осврт кон патувањето.

Храната придонесува кон интерпретацијата на дестинацијата преку локалната средина и социјалното доживување. Оброкот создава и опуштен премин меѓу завршната посета и заминувањето.

Попладне — Заклучок за заедничкото наследство

Завршната сесија ги обединува главните теми на петте дена: регионална историја, археолошки предели, историски градски средини, духовни места и локални традиции.

Дискусијата ги поврзува доживувањата преку границата и го утврдува различниот придонес на секоја локација. Таа ѝ дава на програмата јасен тематски завршеток, наместо да заврши непосредно по последната посета на локалитет.

Маршрутата завршува во Општина Невестино. Натамошниот или повратниот трансфер го следи избраниот аранжман кон Кустендил и Софија или назад кон Северна Македонија.

Преглед на програмата

Елемент	Опис
Наслов на програмата	Пет дена култура, духовност и дигитални приказни
Главна рута	Куманово – Старо Нагоричане – Кокино – Кратово – Крива Паланка – Осоговски манастир – Кустендил – Хисарлака – Невестино – „Света Ана“ кај Смоличано
Почетна точка	Куманово / Североисточен плански регион
Крајна точка	Општина Невестино, по што следува избраниот натамошен или повратен трансфер
Времетраење	5 програмски дена / 4 ноќевања

Географска рамнотежа	Две ноќевања во Северна Македонија и две во Бугарија
Распределба по денови	Денови 1–2 во Северна Македонија; Ден 3 ги комбинира двете земји и прекуграничниот трансфер; Денови 4–5 во Бугарија
Вид понуда	Културно, духовно и патување засновано врз наследството со дополнителна дигитална интерпретација
Целни групи	Културни и духовни посетители, љубители на наследството, мали организирани групи, парови и меѓународни патници
Главни доживувања	Музејска интерпретација, прошетки низ историски градови, археолошки предели, верско наследство, локална храна и културно-природни посети
Транспорт	Организирани трансфери со возило меѓу локациите и преку границата, комбинирани со пешачки посети
Структура на услугите	Сместување, оброци или дегустации, водење, влезници за програмските посети и трансфери, според избраниот пакет
Изборни содржини	Релаксација со минерална вода и дополнителни хотелски услуги
Дигитална компонента	Достапна дигитална интерпретација поддржана со водење и печатени информации
Сезонски карактер	Целогодишна културна програма, со поголем акцент врз интерпретацијата во затворен простор во студени или врнежливи периоди
Тежина	Лесна до умерена; нерамен терен во Кокино и наклони или скали на избрани локации
Основа за сместување	Постојат повеќе опции; резервациите, распределбата на собите и услугите зависат од конкретниот датум

2.2. Осогово и Струма – петдневна програма за природа и авантура

Концепт и карактер на понудата

Петдневната програма ги поврзува клисурските предели околу Куманово, геолошката средина на Куклица, Осоговските Планини и речните средини на Општина Невестино. Таа претставува продолжено прекугранично патување што комбинира водено пешачење, интерпретација на пределите, локална храна и изборни специјализирани авантуристички активности.

Маршрутата се развива низ низа контрастни средини. Бислимската Клисуреа го воведува патувањето преку пешачење и набљудување на клисурскиот предел. Куклица и Кратово ја поврзуваат геолошката интерпретација со рекреативен ден на истражување. Калин Камен го обезбедува главното планинско доживување на македонската страна, по што следува прекуграничниот трансфер. Бугарскиот дел ги комбинира Осогово и Хисарлака пред завршувањето околу „Света Ана“ и пределот на Струма.

Програмата ги вклучува проектните локации Калин Камен, Хисарлака и „Света Ана“ во дневната рута. Секоја придонесува со различно доживување: планинска рекреација, парковска активност и лесно културно-природно истражување.

Четири ноќевања го поддржуваат патувањето: едно во подрачјето на Куманово, едно во Крива Паланка и две во Кустендил. Двете последователни ноќевања во Кустендил обезбедуваат стабилна база за активностите во Бугарија и го намалуваат менувањето сместување во завршниот дел од програмата.

Трансферите со возило ги поврзуваат главните дестинации, додека пешачењето е основната активност на секоја локација. Програмата е класифицирана како умерено рекреативно патување. Кајакарењето, качувањето, активностите во адреналински парк и на патеки со јажиња се изборни специјализирани компоненти, одделни од стандардната пешачка маршрута.

Главниот сезонски формат се одвива од пролет до есен. Приспособените зимски модули го задржуваат природниот идентитет преку пократки прошетки и доживувања со понизок интензитет соодветни на условите.

Сместувачките објекти наведени подолу се конкретни алтернативи за местата за ноќевање. Нивното вклучување не претставува потврдени резервации или договорени услуги.

ДЕН 1 — Куманово и Бислимската Клисуреа

Дневна тема: Запознавање со дестинацијата преку клисурски предели и водено истражување на отворено

Првиот ден го воведува активниот карактер на програмата преку Бислимската Клисуреа. Куманово е база за пристигнување и ноќевање, додека посетата на отворено ја воспоставува програмската рамнотежа меѓу физичката активност, интерпретацијата и одморот.

Утро — Пристигнување во Куманово и воведно информирање

Групата се среќава на договореното место за пристигнување во Куманово. Воведот ги претставува петдневната рута, редоследот на ноќевањата и преминот од клисурските и геолошките предели кон планинските и крајречните средини.

Информирањето за активностите ги објаснува форматот на пешачење, разликата меѓу рекреативните и специјализираните активности и организацијата на трансферите,

оброците и периодите за одмор. Учесниците се запознаваат со дневниот терен и избраната пешачка делница.

Програмата потоа продолжува со возило кон Бислимската Клисура. Трансферот ја поврзува градската услужна средина со природното опкружување што го сочинува главното доживување на денот.

Доцна претпладне — Водено пешачење во Бислимската Клисура

Основната активност е водена прошетка по избрана делница во подрачјето на клисурата. Доживувањето се фокусира на набљудување на пределот, поврзаноста меѓу реката и околниот релјеф и карактерот на природната средина.

Прошетката е организирана како рекреативна посета, а не како целосно минување низ клисурата. Застанувањата за интерпретација и фотографирање ја делат активноста на подносливи делници и обезбедуваат време за доживување на околината.

Водичот го поврзува видливиот предел со пошироката природна тема на патувањето. Посетата воспоставува пристап што продолжува низ целата програма: активно учество комбинирано со разбирање на местото.

Пократката пешачка алтернатива го задржува главното пејзажно доживување со помал физички напор. Стандардната програма не зависи од влегување во пештери, совладување изложени качувачки делници или преземање активности на вода.

Ручек — Пауза на отворено или локален оброк

Ручекот обезбедува подолга пауза по утринската активност. Аранжманот се состои од подготвен оброк на отворено на соодветно место за застанување или оброк во угостителски објект поврзан со рутата.

Паузата вклучува време за одмор пред попладневната програма. Таа дава и можност за разграничување на изборната специјализирана активност од продолжувањето на рекреативното доживување.

Попладне — Рекреативно истражување или изборна специјализирана активност

Стандардното попладне продолжува со пократка водена прошетка, фотографирање и набљудување на пределот. Тоа им дава на учесниците дополнително време во клисурската средина без повторување на целата утринска активност.

Кајакарењето или качувањето е претставено како изборно дополнување кога соодветно опремен оператор ја обезбедува активноста и условите го дозволуваат тоа. Не се претпоставува дека услугата е постојано достапна на локалитетот.

Учесниците што ја следат пешачката програма остануваат во одделна низа рекреативни активности. Алтернативите повторно се обединуваат пред повратниот трансфер, зачувувајќи заеднички завршеток на денот.

Доцна попладне — Враќање во подрачјето на Куманово

Групата се враќа во сместувањето за пријавување и одмор. Повратниот трансфер го означува крајот на структурираната програма на отворено.

Вечер — Вечера и ноќевање

Вечерата го обезбедува првото локално угостителско доживување на патувањето. Вечерта останува релативно мирна, овозможувајќи закрепнување по пристигнувањето и посетата на клисурата.

Краток вовед во следниот ден го поврзува клисурскиот предел со геолошката интерпретација на Куклица.

Место за ноќевање: Куманово или околното подрачје со сместувачки објекти.

ДЕН 2 — Куклица, Кратово и Крива Паланка

Дневна тема: Геолошки предели, рекреативно пешачење и локални доживувања

Вториот ден ги претставува пределот на Камените Кукли во Куклица и препознатливата средина на Кратово. Неговото темпо е помалку напорно од планинската компонента што следува, комбинирајќи набљудување на отворено со кратка градска посета и локален оброк.

Утро — Појадок, одјавување и заминување

По појадокот и одјавувањето, групата заминува кон Куклица. Багажот патува со возилото за трансфер во текот на целиот ден.

Воведната интерпретација ја поврзува клисурската средина од претходниот ден со поинаков вид пејзажно доживување. Вниманието се префрла кон релјефните форми, геолошките процеси и начините на кои природните карактеристики се поврзуваат со локални приказни.

Утринска посета — Куклица и пределот на Камените Кукли

Главната посета се фокусира на формациите Камени Кукли и нивната околина. Водената прошетка комбинира набљудување на релјефните форми со објаснување на пределот и локалните наративи поврзани со него.

Научната интерпретација и фолклорот се претставени како различни начини на разбирање на местото. Тоа му дава на доживувањето и образовна и локална културна димензија, задржувајќи го природниот фокус на програмата.

Пешачката делница вклучува паузи за фотографирање и набљудување. Посетата останува во воспоставениот простор за посетители, при што формациите се доживуваат од пешачката рута, наместо преку качување или непосреден контакт.

Доцна претпладне — Трансфер до Кратово

Рутата продолжува до Кратово. Трансферот обезбедува краток одмор и ја воведува поврзаноста меѓу градот и околниот предел.

Ручек — Локална храна и одмор

Ручекот е дел од посетата на Кратово. Оброкот го претставува локалното гостопримство и обезбедува пауза меѓу геолошкото доживување на отворено и попладневната пешачка програма.

Средината им дава на посетителите време да го доживеат градот со побавно темпо пред продолжување на патувањето.

Попладне — Рекреативна прошетка низ Кратово

Кратката водена прошетка ги комбинира градските мостови, кули и улици со набљудување на физичката средина. Интерпретацијата ја поврзува изградената средина со поширокиот предел.

Оваа посета ја дополнува темата на отворено, наместо да функционира како целосна културна маршрута. Акцентот е врз разновидноста: промена од природни формации кон градска средина обликувана од нејзината околина.

Пред заминувањето е вклучено време за освежување и фотографирање.

Доцна попладне — Трансфер до Крива Паланка

Групата продолжува со возило до Крива Паланка за второто ноќевање. По пристигнувањето следуваат пријавување и одмор.

Вечерниот вовед ги претставува активноста на Калин Камен следниот ден и прекуграничниот трансфер. Тоа ги подготвува учесниците за ден што комбинира планинска рекреација со натамошно патување.

Вечер — Вечера и ноќевање

Вечерата го заокружува денот. Следува слободно време, овозможувајќи закрепнување пред планинската компонента.

Место за ноќевање: градот Крива Паланка или блиското манастирско подрачје.

ДЕН 3 — Калин Камен и прекугранично патување до Ќустендил

Дневна тема: Планинска рекреација и премин кон бугарскиот дел на дестинацијата

Третиот ден го комбинира главното македонско планинско доживување со трансферот до Ќустендил. Компонентата на отворено е концентрирана претпладне, зачувувајќи време за ручек, патување и одмор.

Утро — Појадок, одјавување и трансфер до Калин Камен

По појадокот и одјавувањето, групата патува до Калин Камен. Багажот останува во возилото за натамошното патување.

Информирањето за активностите ги воведува избраната пешачка делница и изборната компонента на авантуристичкиот парк. Утрото е организирано како временски ограничена планинска посета, наместо целодневно пешачење или искачување врв.

Утринска активност — Водено планинско пешачење

Главната активност е водена рекреативна прошетка во подрачјето на Калин Камен. Доживувањето комбинира шумска и планинска околина, погледи кон пределот и интерпретација на локалната средина.

Рутата вклучува паузи за набљудување, фотографирање и одмор. Нејзиниот интензитет е урамнотежен со попладневниот трансфер, задржувајќи умерен рекреативен формат.

Пократка пешачка варијанта обезбедува доживување со понизок интензитет во истото подрачје. Двете варијанти го задржуваат планинскиот карактер на денот.

Изборна компонента на адреналински парк

Активноста во авантуристичкиот парк е изборна компонента во утринската програма. Кога е вклучена, таа заменува дел од времето за пешачење, наместо да го продолжи денот со уште една целосна програма на активности.

Учеството ги следи правилата на операторот, надзорот и барањата за опрема. Воденото пешачко доживување останува целосна основна програма кога специјализираната активност не работи или не е избрана.

Ручек — Оброк и премин кон патување

Ручекот ја завршува планинската компонента. Тој обезбедува време за одмор пред патувањето до Бугарија.

Програмата потоа се префрла од активност на отворено кон прекуграничниот трансфер.

Попладне — Преминување на границата и пристигнување во Ќустендил

Рутата продолжува преку граничниот премин Деве Баир—Ѓуешево кон Ќустендил. Граничните формалности и можноста за одмор се дел од патниот распоред.

Воведот во бугарскиот дел од програмата ја објаснува комбинацијата на Осогово и Хисарлака следниот ден. По пристигнувањето не е предвидена дополнителна напорна активност.

Вечер — Пријавување, вечера и закрепнување

По пристигнувањето следуваат хотелско пријавување и вечера. Вечерта е резервирана за одмор, со изборна релаксација според избраниот пакет за сместување.

Тука започнува престојот со две ноќевања во Кустендил. Задржувањето на истото сместување за двете ноќи му дава на следниот ден постабилна структура.

Место за ноќевање: Кустендил.

ДЕН 4 — Осогово и Хисарлака

Дневна тема: Планински предели, парковско пешачење и изборна авантуристичка активност

Четвртиот ден го обезбедува главното доживување на отворено на бугарската страна. Пократка планинска компонента е комбинирана со парковската програма на Хисарлака, создавајќи разновидност без двете локации да ги третира како одделни целодневни излети.

Утро — Појадок и заминување кон Осогово

По појадокот, групата патува кон избраното пешачко подрачје на Осогово. Воведот ја поврзува бугарската планинска средина со доживувањето на Калин Камен од претходниот ден.

Програмата се фокусира на рекреативно истражување, наместо на цел за искачување високопланински врв. Така се зачувуваат време и енергија за попладневната посета на Хисарлака.

Утринска активност — Водена рекреативна прошетка

Прошетката го претставува планинскиот предел преку набљудување, интерпретација и умерена физичка активност. Паузите за фотографирање и одмор се дел од рутата.

Доживувањето обезбедува споредба меѓу двете страни на пошироката планинска дестинација, овозможувајќи секоја локација да го задржи сопствениот карактер.

Верзијата со понизок интензитет користи пократка пешачка делница. Кога планинските услови се несоодветни, дневната содржина на отворено се концентрира во средини на пониска надморска височина и паркови, наместо планинската посета да се задржи по секоја цена.

Ручек — Локален оброк и пауза за закрепнување

Ручекот ја одвојува утринската активност од попладневната програма. Паузата вклучува време за одмор пред продолжувањето кон Хисарлака.

Овој период ја одржува дневната рамнотежа меѓу физичката активност и закрепнувањето.

Попладне — Екопатеката и пејзажното доживување на Хисарлака

Посетата на Хисарлака ја комбинира компонентата на екопатеката со водено парковско пешачење и набљудување на пределот. Рутата вклучува паузи на соодветни видовковци и места за одмор.

Елементите на наследството обезбедуваат контекст долж прошетката, додека главниот акцент останува врз средината на отворено и рекреативното доживување. Тоа ја разликува посетата од подеталната интерпретација на наследството вклучена во културната понуда.

Попладневното темпо е полесно од утринската планинска активност. Тоа им овозможува на учесниците да го доживеат паркот без денот да се претвори во континуирана програма за издржливост.

Изборна активност во паркот со јажиња

Активноста во паркот со јажиња обезбедува специјализирана алтернатива во попладневното време. Таа се одвива под надзор на давателот на услугата и според неговите правила за учество.

Посетителите што ја следат стандардната програма продолжуваат со водена парковска прошетка и дополнително време за фотографирање или одмор. Алтернативите повторно се обединуваат пред заминувањето за хотелот.

Парковското пешачење останува основното доживување без оглед на достапноста на специјализираната активност.

Доцна попладне — Враќање во хотелот

Групата се враќа во сместувањето за слободно време. Изборната хотелска релаксација го дополнува денот, но останува одделна од програмата на отворено.

Вечер — Вечера и второ ноќевање

Вечерата го заокружува денот. Вечерта обезбедува време за закрепнување пред полесната завршна програма во Општина Невестино.

Место за ноќевање: Кустендил.

ДЕН 5 — „Света Ана“, Невестино и пределот на Струма

Дневна тема: Лесно истражување на природата и крајречен завршеток

Завршниот ден воведува помирна форма на доживување на отворено. Кратките прошетки, руралните пејзажи и погледите кон реката го водат активното патување кон постепен завршеток.

Утро — Појадок, одјавување и заминување

По појадокот и одјавувањето, групата заминува кон Општина Невестино. Багажот останува во возилото во текот на посетите.

Воведот ја претставува промената од планинските и парковските средини кон руралните и речните предели на завршниот ден.

Утринска посета — „Света Ана“ кај Смоличано

Локалитетот „Света Ана“ комбинира верска средина со природна околина. Црквата, посветена на светите Јоаким и Ана и локално позната како „Света Ана“, е поврзана со извор и водопад.

Во авантуристичката програма, посетата се фокусира на доживувањето на пределот и поврзаноста меѓу местото и неговата локална средина. Краток културен вовед ја дополнува природната содржина.

Водената прошетка се фокусира на главниот простор за посетители, со време за набљудување, фотографирање и одмор. Секое продолжување кон поблиски видововци на водопадот зависи од условите на патеката и пристапот. Стандардното доживување не бара стрмно или изложено спуштање.

Пократката верзија ги задржува средината и интерпретацијата со помалку пешачење.

Доцна претпладне — Трансфер низ руралниот предел

Рутата продолжува кон Невестино. Трансферот со возило обезбедува одмор меѓу пешачките компоненти и ја поврзува околината на Смоличано со пределот на Струма.

Интерпретацијата го насочува вниманието кон контрастот меѓу средините доживевани во текот на петте дена. Самото патување станува дел од пејзажниот наратив.

Ручек — Локална храна и гостопримство

Ручекот ја обезбедува главната пауза на завршниот ден. Оброкот го поврзува доживувањето на отворено со локалното гостопримство и им дава на учесниците време за осврт кон патувањето.

Дегустациски елемент може да биде дел од избраниот аранжман за оброк, додавајќи локален карактер без воведување одделна програма на активности.

Попладне — Кадин мост и лесна крајречна прошетка

Кадин мост е фокусната точка на завршната посета. Краток вовед го објаснува неговото локално значење пред кратката прошетка во блиските пристапни јавни простори.

Главното доживување е на копно: погледи кон реката, набљудување на пределот, фотографирање и лесно движење. Водните спортови не се вклучени во овој дел од стандардната програма.

Пешачката делница завршува на заедничко место за одмор. Нејзината умерена должина и опуштено темпо обезбедуваат соодветен завршеток по поактивните претходни денови.

Завршување на програмата и заминување

Завршната сесија ги обединува средините сретнати во текот на патувањето: Бислимската Клисура, геолошкиот предел на Куклица, Осогово, Хисарлака и пределот на Струма.

Заклучокот ја нагласува разновидноста на природните доживувања поврзани во прекуграничната рута. Секој ден придонесува со различен предел и ниво на активност, останувајќи дел од истата авантуристичка тема.

Програмата завршува во Општина Невестино. Натамошниот или повратниот трансфер го следи избраниот аранжман кон Кустендил и Софија или назад кон Северна Македонија.

Сместување на Ден 5

Стандардната понуда не вклучува дополнително ноќевање. Продолжувањето на престојот во Кустендил останува одделно од програмата со четири ноќевања.

Сезонска организација и учество

Форматот од пролет до есен комбинира водено пешачење на отворено со изборни специјализирани активности. Пешачењето, интерпретацијата, оброците и трансферите го сочинуваат основното доживување, додека специјализираните компоненти додаваат разновидност кога се вклучени.

Приспособениот зимски формат става поголем акцент врз пократки рути, средини на пониска надморска височина и парковски доживувања. Тој не вклучува зимско искачување врв ниту претпоставува одржување кајакарење, качување, активности во адреналински парк или на патеки со јажиња.

Општата умерена категорија ја опишува рекреативната пешачка програма. Специјализираните активности имаат одделни услови за учество и не се опфатени со општата класификација на тежина.

Точните пешачки растојанија, висинските разлики и времетраењето на активностите зависат од локалната рута користена за секоја етапа. Програмата ја утврдува дневната структура без да претставува непроверени мерења на патеките.

Преглед на програмата

Елемент	Опис
Наслов на програмата	Осогово и Струма – петдневна програма за природа и авантура
Главна рута	Куманово – Бислимска Клисура – Куклица – Кратово – Крива Паланка – Калин Камен – Ќустендил – Осогово – Хисарлака – „Света Ана“ – Невестино – крајбрежје на Струма
Почетна точка	Куманово / Североисточен плански регион
Крајна точка	Општина Невестино, по што следува избраниот натамошен или повратен трансфер
Времетраење	5 програмски дена / 4 ноќевања
Географска рамнотежа	Две ноќевања во Северна Македонија и две во Бугарија
Распределба по денови	Денови 1–2 во Северна Македонија; Ден 3 ги комбинира Калин Камен и прекуграничниот трансфер; Денови 4–5 во Бугарија
Вид понуда	Планинско, авантуристичко, природно и рекреативно патување
Целни групи	Планинари, клубови за активности на отворено, активни мали групи и посетители што можат да учествуваат во умерено рекреативно пешачење
Основни доживувања	Пешачење низ клисура, геолошка интерпретација, планинска рекреација, парковско пешачење, фотографирање предели и лесно крајречно истражување
Изборни специјализирани активности	Кајакарење или качување во Бислим; активност во адреналинскиот парк Калин Камен; активност во паркот со јажиња на Хисарлака, кога се обезбедуваат во соодветни оперативни услови
Вклучени проектни локации	Калин Камен, Хисарлака и „Света Ана“
Транспорт	Организирани трансфери со возило меѓу локациите и преку границата, комбинирани со локални пешачки активности
Структура на услугите	Четири ноќевања, оброци во програмата, водење и трансфери; специјализираните активности и дополнителните хотелски услуги зависат од избраниот пакет
Главна сезона	Од пролет до есен
Зимски формат	Пократки природни доживувања со понизок интензитет, со поголем акцент врз средините на пониска надморска височина и парковите

Тежина	Умерена рекреативна програма; специјализираните активности се оценуваат одделно
Алтернативи со понизок интензитет	Пократки прошетки, дополнителен одмор, интерпретација на пределите и парковски доживувања
Основа за сместување	Постојат алтернативни опции; расположливоста, распределбата на собите и условите на пакетот зависат од конкретниот датум

3. ЦЕЛОГОДИШНИ ИНТЕГРИРАНИ СЕЗОНСКИ ПРОИЗВОДИ

Интегрираната туристичка понуда обединува три комплементарни производи: култура, авантуристички/планински туризам и велосипедизам. Овие производи ги поврзуваат ресурсите на Североисточниот плански регион со оние на Кустендил и Невестино преку заедничка рамка на прекугранична дестинација.

Културните и авантуристичките/планинските производи се претставени преку целосно разработени тридневни и петдневни програми. Велосипедизмот е дополнителна компонента на производот, поврзувајќи го активното патување со истражување на пределите, локални услуги и избрани културни доживувања. Локалната храна, руралните средби, семејното учење и релаксацијата ги збогатуваат трите производи без создавање дополнителни самостојни групи рути.

Целогодишниот карактер на понудата се изразува преку сезонски варијации во содржината, интензитетот на активностите и рамнотежата меѓу доживувањата во затворен и отворен простор. Главните теми остануваат доследни, додека начинот на кој посетителите ги доживуваат се менува низ годината. Културната интерпретација обезбедува континуитет, планинските и природните активности воведуваат сезонска разновидност, а велосипедизмот придонесува со дополнителна форма на активно истражување во соодветни услови.

Интегрираната структура ги поврзува различните производи преку заеднички центри за услуги, места за сместување, трансфери и локални доживувања. Куманово, Крива Паланка и Кустендил ја обезбедуваат главната рамка за ноќевање, додека околните градови, села и природни локалитети придонесуваат со посети и активности. Невестино додава препознатлива комбинација на наследство, рурални средини и речни предели во двете главни тематски понуди.

Сезонското приспособување беше вклучено во осмислувањето на производите, наместо да се третира како посебен збир тури. Тридневните програми задржуваат две ноќевања, а петдневните четири. Промените се однесуваат на содржината и интензитетот на поединечните доживувања, зачувувајќи ги географската рамнотежа и тематскиот идентитет на секое патување.

3.1. Заедничка структура на сезонските производи

Секој производ комбинира три поврзани елементи: главна тема, збир регионални доживувања и придружна структура на услуги. Темата ѝ го дава идентитетот на програмата, доживувањата ја обезбедуваат содржината, а сместувањето, оброците, водењето и трансферите ги поврзуваат поединечните локации во целосно патување.

Сезонската рамка ја разграничува и основната содржина од изборните активности. Интерпретацијата на наследството, воденото пешачење и локалните оброци се дел од главното доживување. Специјализираните авантуристички активности, избраните велосипедски етапи и услугите за релаксација обезбедуваат дополнителни содржини во соодветниот програмски аранжман.

Ова разграничување одржува поврзана понуда дури и кога одредена активност на отворено има ограничена сезона на работа. Програмата ја задржува својата цел преку алтернативни доживувања во истата тематска и географска средина.

Интегриран производ	Програмска структура	Главно доживување	Сезонско приспособување
Култура	Тридневни и петдневни програми.	Археолошки предели, историски градови, верско наследство, музеи, локални приказни и дополнителна дигитална интерпретација.	Поголем акцент врз наследството на отворено и градските прошетки во соодветно време; посилен културен компонент во затворен простор во студени или врнежливи периоди.
Авантуристички /планински туризам	Тридневни и петдневни програми.	Водено пешачење, планински и геолошки предели, парковски доживувања, набљудување на природата и изборни специјализирани активности.	Планински и подолги доживувања на отворено во соодветни услови; пократки активности на пониска надморска височина и во паркови во постудени или понеповолни периоди.
Велосипедизам	Дополнителна сезонска компонента во интегрираната понуда.	Активно истражување на пределите преку локални велосипедски етапи, поддржано со трансфери и локални услуги.	Етапи усогласени со теренот и условите; доживувањата без велосипедизам ја задржуваат пошироката програма на дестинацијата кога возењето е несоодветно.

3.2. Производ А — Прекуграничен паметен културен производ

Концепт и тематски идентитет

Прекуграничниот паметен културен производ ги поврзува археолошкото, урбаното и духовното наследство на двете територии преку интерпретација и локални доживувања. Неговата централна тема е откривањето на местата преку нивната историја, физичката средина и поврзаноста со луѓето од регионот.

Производот ги комбинира главните локации со наследство со музеи, градски прошетки, гастрономски доживувања и време за лично набљудување. Неговата „паметна“ димензија се однесува на дополнителната употреба на достапните дигитални информации и интерпретација покрај водењето и печатениот материјал. Културното доживување останува насочено кон самите места и нивните приказни.

Тридневната верзија обезбедува компактен вовед во заедничката дестинација. Петдневната додава поширок регионален контекст, дополнителни посети и повеќе време за интерпретација. Двата формата го задржуваат истиот културен и духовен идентитет.

Македонска ресурсна основа

Македонската компонента ги поврзува Кокино, Музеј Куманово, црквата „Свети Ѓорѓи“ во Старо Нагоричане, мостовите и кулите на Кратово и манастирот „Свети Јоаким Осоговски“.

Овие локации придонесуваат со различни форми на културно доживување. Музејската интерпретација го воведува регионалниот контекст; Кокино ја поврзува археологијата со пределот; Старо Нагоричане и Осоговскиот манастир ја развиваат духовната тема; а Кратово го претставува наследството во историска урбана средина.

Нивниот распоред во програмите создава премин меѓу различни средини. Посетителите се движат од изложби и градски улици кон отворени археолошки предели и верски места, доживувајќи ја културата преку повеќе форми на интерпретација.

Бугарска ресурсна основа

Бугарската компонента ги поврзува Римските терми, историскиот центар на Ќустендил, музеите или галериите, Хисарлака и Кадин мост. „Света Ана“ кај Смоличано ја проширува духовната тема во културно-природна средина.

Пошироката ресурсна рамка вклучува и селски цркви и рурално наследство, вклучувајќи го црковното наследство на Пастух. Овие ресурси го збогатуваат контекстот на дестинацијата без додавање задолжителни застанувања во четирите главни маршрути.

Ќустендил ја обезбедува главната урбана и сместувачка база, додека Невестино придонесува со поинаков обем и темпо на доживување. Оваа комбинација ги поврзува воспоставените културни атракции со помирни рурални и пејзажни средини.

Пролетен формат

Пролетниот формат комбинира посети на наследство на отворено со музејска интерпретација и локални оброци. Градските прошетки и археолошките предели имаат истакната улога, додека посетите во затворен простор обезбедуваат разновидност во дневниот распоред.

Програмата го користи контрастот меѓу пролетното будење на пределите и градителското наследство на градовите и верските локалитети. Фотографирањето, набљудувањето и водената интерпретација се урамнотежени со оброци и периоди за одмор.

Локалната сезонска храна додава уште една димензија на доживувањето. Таа ја поврзува културната рута со гостопримството и променливиот карактер на дестинацијата.

Летен формат

Летниот формат дава повеќе простор за наследство на отворено, градски прошетки и вечерни доживувања. Посетите на отворено се урамнотежени со интерпретација во затворен простор и паузи, одржувајќи подносливо дневно темпо.

Локалните настани и фестивали обезбедуваат дополнителни содржини кога нивните реални датуми се совпаѓаат со патувањето. Тие ја збогатуваат програмата преку храна, изведби или традиции на заедницата, без да станат услов за реализација на главната културна маршрута.

Летниот производ го задржува идентитетот преку воспоставената рута на наследството. Учесството на настан е дополнително доживување, а не основа на понудата.

Есенски формат

Есенскиот формат ја комбинира интерпретацијата на наследството со локална храна и променливиот изглед на пределот. Прошетките низ историските градови, духовните посети и археолошката интерпретација остануваат во средиштето на програмата.

Оброците и дегустациите обезбедуваат посилна сезонска поврзаност преку производите и традициите застапени во избраните угостителски аранжмани. Темпото овозможува време за набљудување и фотографирање, особено каде културната посета вклучува и пејзажна средина.

Музеите и галериите ја дополнуваат програмата на отворено и ја одржуваат разновидноста во периоди на променливо време.

Зимски формат

Зимскиот формат става поголем акцент врз музејските изложби, галериите, интерпретацијата во затворен простор и пократките урбани посети. Верското наследство и локалната храна остануваат важни компоненти, додека обемот на пешачењето на отворено ги одразува дневната светлина и условите.

Посетите на изложени локации или нерамен терен имаат намалена улога кога условите го ограничуваат пристапот. Програмата го одржува културниот идентитет преку комбинација на содржини во затворен простор, духовно наследство и локални доживувања.

Изборната релаксација со минерална вода во Кустендил го дополнува зимскиот културен престој. Таа останува дополнително угостителско доживување, наместо замена за главната тема на наследството.

Дигитална интерпретација и локално учество

Достапната дигитална содржина ги поддржува ориентацијата, визуелното објаснување и самостојното истражување. Каде што постојат функционални QR-кодови, аудио, виртуелни или други интерпретативни материјали, тие додаваат дополнителен слој на посетата.

Програмата не претпоставува дека секој музеј или локалитет има функционална инсталација за проширена или виртуелна реалност (AR или VR). Водењето и печатените информации обезбедуваат континуитет на сите локации.

Локалното учество се изразува преку водење, гостопримство, оброци и средби со луѓето поврзани со дестинацијата. Овие доживувања ја поврзуваат интерпретацијата на наследството со современиот локален живот.

3.3. Производ Б — Прекуграничен планински и авантуристички производ

Концепт и тематски идентитет

Прекуграничниот планински и авантуристички производ ја претставува дестинацијата преку физичка активност, разновидност на пределите и интерпретација на природата. Тој ги поврзува клисурските, геолошките, планинските, парковските и речните средини во тридневните и петдневните програми.

Основното доживување е водено рекреативно пешачење. Изборните специјализирани активности додаваат поинакво ниво на учество кога се вклучени, додека алтернативите со понизок интензитет го задржуваат природниот карактер на програмата.

Еколошката димензија на производот се изразува преку набљудување, интерпретација и начинот на доживување на пределот. Природните карактеристики се третираат како места што треба да се разберат и ценат, покрај нивната улога како средини за рекреација.

Македонска ресурсна основа

Главните македонски локации се Бислимската Клисура, Куклица, Калин Камен и поширокото осоговско подрачје. Заедно, тие обезбедуваат контрастни доживувања: пешачење низ клисура, геолошка интерпретација, планинска рекреација и набљудување на пределите.

Пошироката ресурсна рамка ги вклучува геолошките предели околу Горно Кратово и Станечкиот Водопад. Тие обезбедуваат дополнителна тематска длабочина на дестинацијата, без да бидат задолжителни дополнувања во секоја дневна програма.

Кратово придонесува со рекреативна градска прошетка и услужно застанување во подолгата авантуристичка маршрута. Неговата улога е да го дополни природното доживување преку физичката средина, локалната храна и промената на темпото.

Бугарска ресурсна основа

Бугарската компонента ги поврзува Осогово, Хисарлака, пределот на Струма и „Света Ана“ кај Смоличано. Овие локации обезбедуваат планинско пешачење, парковска рекреација и полесни културно-природни доживувања.

Пошироката тематска ресурсна основа ги вклучува Провиралката и околните рурални предели. Тие придонесуваат кон регионалниот идентитет на производот, додека главните маршрути остануваат насочени кон локациите наведени во дневните програми.

Ќустендил ја обезбедува базата за ноќевање и угостителство. Невестино воведува помирна завршна средина преку кратки прошетки, погледи кон реката и локални доживувања.

Пролетен формат

Пролетниот формат ги нагласува рекреативното пешачење, набљудувањето на природата и геолошката интерпретација. Локациите на пониска надморска височина и парковските средини обезбедуваат важен дел од доживувањето, додека планинските делници ја одразуваат фактичката состојба на теренот.

Програмата комбинира активни периоди со интерпретација и одмор. Фотографирањето на пределите и набљудувањето придонесуваат кон доживувањето без да бараат постојан физички напор во текот на целиот ден.

Основната структура останува водено пешачење и локални доживувања. Специјализираните активности се одделни компоненти во избраниот аранжман.

Летен формат

Летниот формат дава поголем акцент на планинската рекреација и подолгите доживувања на отворено. Дневниот распоред го урамнотежува пешачењето со оброци, трансфери и периоди за закрепнување.

Калин Камен и бугарската осоговска компонента ги обезбедуваат главните планински средини, додека Хисарлака воведува парковско доживување. Изборните

авантуристички активности додаваат разновидност каде што се достапни соодветните објекти и оператори.

Програмата задржува умерен рекреативен карактер. Летниот формат не ја претвора автоматски маршрутата во експедиција за искачување врв, програма за техничко качување или континуирана активност за издржливост.

Есенски формат

Есенскиот формат комбинира пешачење со набљудување и фотографирање на пределите. Планинските, геолошките и руралните средини обезбедуваат контрастни опкружувања во истото патување.

Дневното темпо ги одразува пократката дневна светлина и променливото време. Локалните оброци и градските или парковските доживувања создаваат паузи меѓу главните делници на отворено.

Природната тема останува централна, со поголема флексибилност во должината и интензитетот на поединечните пешачки компоненти.

Зимски формат

Зимскиот формат користи пократки доживувања со понизок интензитет и поголем акцент врз средини на пониска надморска височина или паркови. Тој ја зачувува поврзаноста со природата без да ја претставува високопланинската активност како стандардна зимска компонента.

Културно-природната интерпретација и локалното гостопримство обезбедуваат дополнителни содржини во периоди кога времето на отворено е намалено. Изборната релаксација во Кустендил го дополнува престојот со ноќевање.

Зимската верзија не претпоставува работа на паркови со јажиња, адреналински содржини или активности на вода. Тие остануваат одделни од основното сезонско доживување.

Интензитет на активностите и интерпретација на животната средина

Производот прави разлика меѓу рекреативното пешачење и специјализираните активности како качување, кајакарење или учество на патека со јажиња. Умерената категорија ја опишува пешачката програма; изборните активности имаат сопствени барања.

Алтернативите со понизок интензитет го задржуваат главното пејзажно доживување преку пократки рути, дополнителен одмор и поголем акцент врз набљудувањето. Тоа им дава на различните посетители начин да се вклучат во истата тема на дестинацијата.

Интерпретацијата ја поврзува видливата околина со карактерот на пределот. Геолошките формации, речните опкружувања и планинските средини се претставени како дел од идентитетот на дестинацијата, наместо само како позадина за активности.

3.4. Производ В — Прекуграничен велосипедски производ

Концепт и тематски идентитет

Прекуграничниот велосипедски производ го поврзува активното патување со пределите и локалните доживувања на двете територии. Тој е насочен кон рекреативни

велосипедисти, клубови и посетители заинтересирани за истражување места преку комбинација на возење, застанувања и организирани трансфери.

Велосипедизмот е третата компонента на интегрираната понуда. Тој ги дополнува културните и авантуристичките/планинските производи без создавање дополнителни групи рути со фиксно времетраење покрај веќе разработените тридневни и петдневни програми.

Производот е организиран околу локални етапи, наместо непрекинато возење долж целиот прекуграничен патен коридор. Коридорот VIII ја обезбедува пошироката географска врска, додека велосипедското доживување се фокусира на поединечни локални подрачја и поврзаноста меѓу активноста и откривањето на дестинацијата.

Македонски велосипедски подрачја

Македонската компонента се заснова врз велосипедските подрачја утврдени околу парк-шумата Билјановце, Калин Камен и поширокиот осоговски предел. Руралните средини околу Ранковце и Кратово придонесуваат со дополнителни тематски врски со локалниот живот и истражувањето на пределите.

Овие подрачја нудат различни доживувања во рамката на производот. Планинските средини се поврзуваат со активни посетители што бараат поголем физички ангажман, додека пократките локални етапи поддржуваат рекреативно учество.

Воспоставениот велосипедски контекст на Калин Камен придонесува кон активниот идентитет на производот. Понудата не претпоставува дека патека за спортски настан е подеднакво соодветна за секој посетител или тип велосипед.

Бугарски велосипедски подрачја

Бугарската компонента се заснова врз осоговската планинска средина и избрани рурални или крајречни подрачја околу Невестино. Кустендил ја обезбедува главната сместувачка и услужна база.

Комбинацијата ги поврзува планинските предели со доживувања на пониска надморска височина и локални застанувања. Културната интерпретација, храната и местата за одмор додаваат разновидност на активното патување.

Пределот на Струма придонесува кон опкружувањето на производот, без да се подразбира постоење непрекината наменска велосипедска патека покрај реката.

Пролетен формат

Пролетната велосипедска компонента ги нагласува пократките локални етапи и истражувањето на пределите во соодветни услови. Рутите на пониска надморска височина обезбедуваат важен дел од форматот, додека планинското учество ги одразува теренот и сезонските услови.

Застанувањата за локална храна, фотографирање и интерпретација го поврзуваат велосипедизмот со поширокото доживување на дестинацијата. Затоа патувањето е претставено како активен туризам, а не само како спортска вежба.

Летен формат

Летниот формат вклучува посилна планинска компонента за учесници со соодветно искуство. Рекреативните посетители остануваат поврзани со пократки или помалку напорни етапи.

Програмата комбинира возење со одмор, локални оброци и трансфери. Оваа структура му дава на активното доживување утврдено место во поширокото патување.

Велосипедските клубови и организираните спортски настани претставуваат сроден пазарен контекст. Не се претпоставува дека учеството во натпревар е дел од стандардната туристичка понуда.

Есенски формат

Есенскиот формат става акцент врз руралните предели, локалната храна и побавна форма на активно истражување. Пократката дневна светлина и променливите услови влијаат врз рамнотежата меѓу возењето и другите доживувања.

Културните застанувања и локалните средби ги дополнуваат велосипедските етапи. Тоа му дава на производот широка привлечност за посетители заинтересирани и за физичка активност и за карактерот на дестинацијата.

Зимски формат

Зимскиот велосипедизам не е претставен како загарантирана компонента на понудата. Пониската надморска височина сама по себе не обезбедува соодветни услови за возење.

Каде што условите поддржуваат ограничено велосипедско доживување, тоа останува утврдена локална активност. Во спротивно, пешачењето, културната интерпретација и локалното гостопримство го задржуваат прекуграничното патување, а велосипедската компонента се изоставува.

Овој пристап ја зачувува целосноста на туристичката програма без да подразбира дека возењето е достапно во секоја сезона или на секоја рута.

Структура на услугите и доживување на посетителите

Велосипедскиот производ го вклучува организацискиот контекст на транспортот на велосипеди, преносот на багаж, чувањето и услугите за поддршка. Овие елементи го разликуваат од општите пешачки програми.

Трансферите со возило ги поврзуваат локалните етапи и го обезбедуваат прекуграничното движење на учесниците и велосипедите во структурата на производот. Затоа понудата не бара велосипедистите да ги користат главните меѓуградски или гранични патишта како етапи за возење.

Изработениот концепт ја поврзува активноста со откривањето на дестинацијата. Локалната храна, наследството и интерпретацијата на пределите се дел од велосипедското доживување, наместо да се појавуваат како неповрзани дополнувања.

3.5. Сезонска интеграција на трите производа

Трите производа споделуваат заедничка географска и услужна рамка, нудејќи различни начини за доживување на дестинацијата. Нивната сезонска поврзаност му дава на портфолиото континуитет во текот на годината.

Културата обезбедува релативно широка основа преку музеите, верското наследство, градските средини и интерпретацијата. Авантуристичкиот/планинскиот туризам придонесува со поголема разновидност на отворено во соодветни периоди. Велосипедизмот додава уште една форма на активно учество, без да стане услов за реализација на главните програми.

Сезонската интеграција не бара секој посетител да учествува во сите три производа. Таа обезбедува поврзано портфолио во кое културната или авантуристичката програма го задржува главниот идентитет и вклучува релевантни дополнителни доживувања.

Сезона	Културен акцент	Авантуристички/планински акцент	Велосипедски акцент	Заеднички дополнителни доживувања
Пролет	Прошетки низ наследството, археолошки предели и интерпретација во затворен простор.	Рекреативно пешачење, геолошки локалитети и природни доживувања на пониска надморска височина.	Пократки локални етапи во соодветни услови.	Локални оброци, фотографирање и водена интерпретација.
Лето	Наследство на отворено, историски градски средини и локални настани на конкретни датуми.	Планинска рекреација, парковски доживувања и изборни специјализирани активности.	Поширок опсег на локални етапи, вклучувајќи планинска содржина за соодветни учесници.	Периоди за одмор, локално гостопримство и вечерно слободно време.
Есен	Интерпретација на наследството, духовни посети и сезонски гастрономски доживувања.	Пешачење низ предели, фотографирање и флексибилно времетраење на активностите.	Рурални и рекреативни етапи комбинирани со локални застанувања.	Дегустации, градски посети и откривање со побавно темпо.
Зима	Музеи, галерии, духовно наследство и пократки урбани посети.	Пократки доживувања со понизок интензитет и во паркови, каде што условите дозволуваат.	Ограничена активност зависна од условите; содржините без велосипедизам го одржуваат патувањето кога возењето е несоодветно.	Интерпретација во затворен простор, локални оброци и изборна релаксација.

3.6. Локални услуги и учество на заедницата

Локалните услуги ги поврзуваат сезонските производи со економскиот и општествениот живот на дестинацијата. Сместувањето, оброците, водењето и локалните доживувања им даваат на маршрутите практична структура и непосредна поврзаност со посетените места.

Главните центри обезбедуваат сместување со ноќевање и концентрација на угостителски услуги. Помалите населби придонесуваат преку посети, оброци, културно-природна интерпретација и рурални доживувања. Тоа создава повеќе форми на учество на двете територии.

Локалната храна обезбедува повторлива врска меѓу производите. Во културната понуда, таа ги дополнува наследството и традициите. Во авантуристичката и велосипедската компонента, таа обезбедува и закрепнување и социјално доживување по активностата.

Водењето ја поврзува програмата со локалното знаење. Тоа обезбедува континуитет меѓу локациите и поддржува различни интереси на посетителите, од воведно културно откривање до понасочена интерпретација на пределите.

Сезонската рамка ги вклучува овие услуги во дневните патувања. Таа не го третира учеството на заедницата како одделна активност надвор од програмата за посетителите.

3.7. Поврзаност со главните тридневни и петдневни понуди

Сезонските производи ја обезбедуваат тематската рамка за четирите изработени прекугранични програми. Тие објаснуваат како понудите го задржуваат идентитетот, додека односот меѓу доживувањата се менува низ годината.

Двете културни програми споделуваат заеднички наратив за наследството и се разликуваат по времетраење и длабочина. Двете авантуристички/планински програми споделуваат природен идентитет и се разликуваат по географски опсег и број на доживувања.

Тридневните програми обезбедуваат компактно патување со две ноќевања. Петдневните обезбедуваат поширока низа со четири ноќевања. Двата формата задржуваат сместување на секоја страна од границата.

Велосипедизмот останува дополнителна компонента во интегрираната рамка на дестинацијата. Тој го проширува активниот карактер на портфолиото без додавање едnodневни, дводневни или четиридневни самостојни понуди.

Сумарна табела на тридневните и петдневните прекугранични понуди

Бр.	Назив на заедничката тура	Преовладувачко доживување	Главен географски редослед	Времетраење и рамнотежа на ноќевањата	Сезонски формат
1	Култура и духовност преку границата – тридневна програма	Културна, духовна и интерпретација на наследството.	Кокино – Кратово – Крива Паланка – Осоговски манастир – Ќустендил – Хисарлака – Невестино и „Света Ана“.	3 дена / 2 ноќевања: едно во подрачјето на Крива Паланка и едно во Ќустендил.	Целогодишен културен идентитет, со посилна компонента во затворен простор и пократки посети на отворено во студени или врнежливи периоди.
2	Осогово и речните предели – тридневна авантуристичка програма	Планинско и парковско пешачење, набљудување на природата и изборни специјализирани активности.	Крива Паланка – Калин Камен – Ќустендил – Хисарлака – „Света Ана“ – Невестино	3 дена / 2 ноќевања: едно во подрачјето на Крива Паланка и едно во Ќустендил.	Главен формат на отворено од пролет до есен; зимска верзија со понизок интензитет насочена кон соодветни пократки прошетки

			и пределот на Струма.		и парковски доживувања.
3	Пет дена култура, духовност и дигитални приказни	Културно и духовно откривање, локални доживувања и дополнителна дигитална интерпретација.	Куманово – Старо Нагоричане – Кокино – Кратово – Крива Паланка – Осоговски манастир – Ќустендил – Хисарлака – Невестино и „Света Ана“.	5 дена / 4 ноќевања: едно во подрачјето на Куманово, едно во Крива Паланка и две во Ќустендил.	Целогодишна програма, со поголем акцент врз музејската интерпретација и интерпретацијата во затворен простор во зима.
4	Осогово и Струма – петдневна програма за природа и авантура	Клисурски, геолошки, планински, парковски и крајречни доживувања.	Куманово – Бислимска Клисура – Куклица – Кратово – Крива Паланка – Калин Камен – Ќустендил – Осогово – Хисарлака – „Света Ана“ и Невестино.	5 дена / 4 ноќевања: едно во подрачјето на Куманово, едно во Крива Паланка и две во Ќустендил.	Главен формат од пролет до есен, со приспособени зимски модули и јасно разграничување меѓу рекреативните и специјализирани активности.

3.8. Вкупен придонес на интегрираните сезонски производи

Интегрираната сезонска структура ги поврзува четирите програми во заеднички идентитет на дестинацијата. Културата, авантуристичкиот/планинскиот туризам и велосипедизмот обезбедуваат комплементарни начини за доживување на Североисточниот плански регион, Ќустендил и Невестино.

Културниот производ воспоставува континуитет преку наследството и интерпретацијата. Авантуристичкиот/планинскиот производ ја развива пејзажната димензија преку активно учество. Велосипедизмот додава посебна форма на движење и истражување во поширокото портфолио.

Локалните услуги, храната и средбите ги поврзуваат сите три производа со заедниците во дестинацијата. Сезонските варијации им даваат на програмите различни изрази во текот на годината, зачувувајќи ги темите, времетраењето и прекуграничната структура.

Добиената понуда претставува поврзано портфолио на изработени туристички програми, наместо збир неповрзани сезонски активности. Секоја програма има утврдено доживување за посетителите, додека интегрираната рамка објаснува како тоа доживување се поврзува со пошироката дестинација и нејзиниот променлив сезонски карактер.

4. ПОВРЗАНОСТ НА ПОНУДИТЕ СО ПРОЕКТНАТА ИНФРАСТРУКТУРА

Четириите локации на проектната инфраструктура — Хисарлака, Калин Камен, „Света Ана“ кај Смоличано и Кокино — беа интегрирани во изработените маршрути. Матрицата го утврдува нивното место во тридневните и петдневните програми.

Локација на проектната инфраструктура	Понуда / ден	Доживување интегрирано во програмата
Кокино, Старо Нагоричане – подобрувања на инфраструктурата за посетители на локалитетот	Култура, 3 дена: Д1; култура, 5 дена: Д2	Интерпретација на наследството и посета на археолошкиот предел во двете културни програми.
Калин Камен, Крива Паланка – адреналински парк и придружни содржини за посетители	Авантура, 3 дена: Д1–Д2; авантура, 5 дена: Д3	Водени природни доживувања и изборна адреналинска активност во двете авантуристички програми.
Хисарлака, Ќустендил – авантуристички парк со јажиња и екопатека	Култура, 3 дена: Д2; култура, 5 дена: Д4; авантура, 3 дена: Д2; авантура, 5 дена: Д4	Парковско наследство и интерпретација во културните програми; екопатека и изборна патека со јажиња во авантуристичките програми.
„Света Ана“, кај Смоличано, Невестино – подобрувања на туристичката инфраструктура	Култура, 3 дена: Д3; авантура, 3 дена: Д3; култура/авантура, 5 дена: Д5	Културна и природна интерпретација, капелата и пејзажни прошетки во тридневните и петдневните понуди.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

- Национален статистички институт на Република Бугарија. Статистички податоци за сместувачките објекти, туристичките пристигнувања и ноќевањата во Ќустендилската Област.
- Министерство за туризам на Република Бугарија. Ажурирана Национална стратегија за одржлив развој на туризмот 2014–2030.
- Општина Ќустендил. План за интегриран развој на Општина Ќустендил 2021–2027.
- Општина Невестино. План за интегриран развој на Општина Невестино 2021–2027.
- Ејри, Д., Џонсон, Д. (1998) Профил на студиските програми по туризам во Обединетото Кралство: 1997/98. Лондон: NLG.
- АППТМ (2017) Османлиски споменици во Македонија. Скопје: АППТМ.
- Димитров, Н., Ташков, Н., Методијески, Д. (2015) Водич низ регионите во Македонија. Скопје: АППТМ.
- Државен завод за статистика (2022) Регионите во Република Северна Македонија. Скопје: Државен завод за статистика.
- Ѓоргиевски, М., Миленковски, А. (2016) Туристичка географија на Република Македонија. Скопје: УТМС.
- Мариноски, Н., Коруневски, С. (2008) Македонија: земја на туризмот. Скопје: Ина-Комерц.
- Методијески, Д., Димитров, Н. (2018) Рурален туризам – политика и развој. Штип: УГД.
- Методијески, Д., Ацковска, М., Петковска-Ангелеска, Н., Филипоски, О. (2017) Екотуризам. Штип: Лонгуров.
- Методијески, Д., Ташков, Н., Димитров, Н. (2015) Водич низ манастирите во Македонија. Скопје: АППТМ.
- Панов, Н. (2001) Туристичка енциклопедија на Република Македонија. Скопје: Бато и Дивајн.
- Талеска, М. (2009) Рурален туризам. Скопје: Библиотека Студиорум.
- Ташков, Н., Димитров, Н., Методијески, Д. (2016) Водич за карактеристични производи, локалитети, објекти и настани во Македонија. Скопје: АППТМ.
- Шаревска, И., Даскаловска, А., Вражиновски, Т. (2018) Вкусовите на Македонија. Скопје: АППТМ.